

BİR SEVDADIR Çamlıhemşin

ÇAMLIHEMŞİN EĞİTİM VE KÜLTÜR DERNEĞİ YAYIN ORGANI

"Ey gidi demir kapı"

02

www.camlihemsin.org

AYDER | GRUP

Biz Büyük Bir Aileyiz.

Grup Şirketlerimiz

www.aydergrup.com.tr

TRUMAR®
SAFETY FOOTWEAR

İŞ GÜVENLİĞİ AYAKKABILARI VE BOTLARI

tek hücreli

ayrılmaya çalışıldığında kırılmaz ve yarılmaz

reflex stabilizer ayağı

Çift katmanlı PU/PU SIC tabanı

Shock

(120 N)

antistatik, antistatik

Kuruluş Yürürlük Süresi
T.S. EN ISO 9001

CE

Aykosan 2. Ks. 5. Ada D Blok No:1 İkitelli/OSB İstanbul TÜRKİYE

t: +90 212 549 00 98 f: +90 212 549 47 59

info@trumar.com.tr

www.trumar.com.tr

İmtiyaz sahibi Çamlıhemşin Eğitim. ve Kültür Derneği adına Metin Gültan Başkan
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Sezin Gülay Küçük
Editör Şule Gedik Albayrak
Yayın Kurulu Prof. Dr. Adil Güner Prof. Dr. Ali İhsan Arol Prof. Ömer Akgün Tekin Ahmet Eren Ali Akgün Ayşe Gül Hacıoğlu Avcı Hasan Yıldız Hüseyin Reyhan Merve Gültan Murat Aksoy Mustafa Yıldız Nihat Ataman Nur Yücel Osman Gözen Savaş Çolakoğlu Selami Haşımoğlu Tolga Reyhan Yaşar Yurtseven Yunus Demirci
Tasarım Başak Sopacı Kapak Tasarım Ali Akgün ARAL Ajans
Web Tasarım ve Admin Tolga Reyhan POBOL Web & Grafik
Yayın İdare Merkezi Kültür Mahallesi Meşrutiyet Cad. 36/18 Kızılay/ANKARA Tel: 0312 419 39 79 Cep: 0533 542 21 22 camlihemsinliler@gmail.com www.camlihemsin.org
Kapak Fotoğraf Ayça Öğretmen
Notlar Dergimizde yayınlanan yazılar, yazarların kişisel görüşleridir. Bu yazılardan dolayı Çamlıhemşin Eğitim ve Kültür Derneği sorumluluk üstlenmez. Kaynak belirtmek koşulu ile alıntı yapılabilir.
Yayın tarihi: 2023 Yayın türü: Elektronik dergi
ÜCRETSİZDİR

İÇİNDEKİLER

7	Çamlıhemşin Kaymakamı HAKAN ÖZNAY
8	Rize Valisi KEMAL ÇEBER
12	Çamlıhemşin ve Hemşin İçin Tehlike Çanları...
18	MURAT KARAYALÇIN ile Siyaset Dışı Hikayeler
28	Eniştemiz MİRZA BALA MEHMETZADE...
30	Sarıkemiş-Kafkas Cephesindeki Çamlıhemşin-Hala'lı Şehitler
34	Üç Bölünmüş Bir Köy ÇAYIRDÜZÜ (Ğvandi)
44	Tarihi Belgelerle BAŞ HEMŞİN
50	Kaçkarın Kalesi KALE-İ BALA
59	Kale Köçü
64	En Seri Büyüyen İşletmelerimizden Birisi "BİG BAKER"
68	Erzurum'un Güzelyurt Lokantası
72	Kaçkarlar'da Vals HELİSKİ
79	Bölge Şairimiz ŞÜKRÜ DUMAN
92	Konfor'dan Taşlamalar
94	Bölge Tarihçimiz İSHAK GÜVEN GÜVELİOĞLU
98	Bir Tepeye Adı Verilen GÜLAPOĞLU MEMİŞ EFENDİ
106	Çamlıhemşin'in Şampiyon Boksörü ALİ MELEK
110	Bir Pasta Fenomeni AYÇA KALELİ
114	Fotoğrafçılıkta İğne Deliği Teknolojisi İle Hikaye Anlatımı
120	Çamlıhemşin Ve Montaigne
122	Bir Mezarlığın Yok Edilişi ORTAN KÖYÜ MEZARLIĞI
125	Aynalı Teke

**YÖRESEL LEZZETLERLE
DOLU MENÜMÜZ İLE ANKARA'DA**
Karadeniz rüzgarı yaşıtıyoruz!

Keyifli ortamı ve enfes yemekleriyle
AyMe Karadeniz bütün misafirlerini bekliyor!

BAŞKÖYLÜ

 0312 227 53 53 | 0312 227 06 53

Kızılırmak Mahallesi 1450. Sokak 3/D Ankara Ticaret Merkezi Çukurambar, Ankara

AyMe Karadeniz

Geçmişten Bugüne Alıştığınız Lezzet

İzmir'de 1965'ten bu yana sürdürdüğü kalite hizmet anlayışı ve misafirlerinin takdiri ile markalaşan Reyhan Pastanesi 6 Şubesi ile hizmetinizde...

Alsancak Şube
Agora AVM Şube
Bostanlı Şube
Çeşme Şube
Hilltown AVM Şube
Optimum Şube

alsancak@reyhan.com.tr
agora@reyhan.com.tr
bostanli@reyhan.com.tr
cesme@reyhan.com.tr
hilltown@reyhan.com.tr
optimum@reyhan.com.tr

Alıştığınız Lezzet

Balka

**0232
700
19 65**

ŞAKA MAKİ YEDİ SAYI OLDUK...

Bazen tökezlemeler olsa da büyük bir hevesle yola çıktığımız Çamlıhemşin Dergisinde yedinci sayımıza nihayet ulaştık.

Aslında profesyonel uğraşı gerektiren dergimizi okuduğunuzda “Nasıl bunu amatörce yapıyorsunuz?” sorusunu soracağınıza olan inancımız sonsuzdur.

Her dergiyi, biz kendi içerisinde özgün yapmaya çalıştığımız ve kendi içimizde hazırladığımız için süreç bizde biraz uzamaktadır. İçerikteki yazıları da dergimizden başka bir yerde bulma şansınız yoktur.

Şöyle bir içerik kısmına bakarsanız ne demek istediğimizi daha iyi anlarsınız.

Yeter ki Allah bize destek verenlere zeval vermesin.

Bu arada yeni bir uygulamayı başlattığımızı da söylemek isteriz.

Bizim web sitemiz olan www.camlihemsin.org adresinde yoğun bakım çalışmaları yapılmaktadır.

Bu şu anlama geliyor; bundan sonra hem dergimizin Pdf formatını kendi bilgisayarınıza aktarabilecek hem de her yazarın yazısını ayrıca okuyabilecek ve sosyal medya üzerinden yorum yapabileceksiniz.

camlihemsinliler@gmail.com adresi ve www.camlihemsin.org adresleri bizlere ulaşabileceğiniz adreslerdir.

Keyifli okumalar diliyoruz ve bir sonraki dergiye kadar Hoşça kalın diyoruz.

Saygılarımızla

Metin Gültan

ÇAMDER

Çamlıhemşin Eğt. Ve Kült. Der.

Yönetim Kurulu Başkanı

CAFE&PATISSERIE
SINCE 1959

YALTA 1840 - ANKARA 1959

GOP | YAŞAMKENT | GALLERIA | ANGORA BULVARI | PANORA AVM

ONLINE ALIŞVERİŞ **fundapastaneleri.com**

fundapastanesi

fundapastaneleri

1 991 yılında İstanbul'da doğdu.

İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı.

2014 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümünden mezun oldu.

2016-2019 yılları arasında İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı bünyesinde Gelir Uzman Yardımcısı olarak görev yaptı.

2019 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından açılan Kay-

makam Adaylığı Sınavını kazanarak Tekirdağ Kaymakam Adayı olarak Mülki İdare Amirliği mesleğine intisap etti.

Tekirdağ İlinde Valilik Stajını tamamladıktan sonra Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesi ile Denizli ili Honaz ilçelerinde Kaymakam Refikliği görevinde bulundu. Akabinde Eskişehir ili Alpu ilçesi ile Bolu ili Dörtdivan ilçelerinde Kaymakam Vekili olarak görev yaptı.

Evli olan Kaymakamımız Hakan ÖZNAY 08.09.2021 tarihinde İlçemizde ki görevine başlamıştır ■

Rize Valisi KEMAL ÇEBER

Rize'ye tayinden önce Rize ile ilgili neler düşünüyordunuz?

Görevimiz gereği mülk idare amiri olarak ülkemizdeki her bölge ve her ille ilgili belli bilgi ve düşüncelere sahip oluyoruz. Rize özelinde baktığımız zaman nevi şahsına münhasır özellikleri ve güzellikleri olan Rize, Cumhurbaşkanımızın ili olması itibarıyla gözlerin üzerinde olduğu bir ildir. Dolayısıyla benim de Rize ile ilgili belli başlı bilgilerim vardı. Nüfusa oranla dünya üzerinde kişi başı ortalamasına baktığımızda en çok çay tüketen ülkede yaşıyorsak Rize'yi bilmemek olmaz zaten. Çay denince de akla tabi ki Rize geliyor, dolayısıyla ülkemizin dört bir tarafında tüketilen milli içeceğimiz dediğimiz çay, her zaman bize Rize'ye hatırlatıyor. Tabi Rize'yi sadece çay ile tanımlamak biraz kısır bir tanım olur. Rize, doğal ve tarihi güzellikleriyle ülkemizin hatta dünyanın nadi-de şehirlerinden biridir. Akarsuları, vadileri, yaylaları, şelaleleri ve endemik bitki örtüsüyle eşine az rastlanır güzellikleri bünyesinde

Kemal Çeber kimdir?

1972 Yılında Tokat ili Artova ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Tokat'da tamamladı. 1993 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu.

1994 yılında kaymakam adayı olarak başladığı mülki idare amirliğinde; sırasıyla Burdur-Karamanlı, Tunceli-Hozat, Burdur-Göhlisar Kaymakamlığı, Karabük Valiliği görevlerinde bulundu.

2007 yılında Mülkiye Başmüfettişliğine atandı.

2014 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü emrine görevlendirildi

27.10.2018 tarihli ve 30578 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 26.10.2018 tarih ve 2018/202 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Rize Valiliğine atanarak 07.11.2018 tarihinde görevine başlamıştır.

Rize Valisi Kemal ÇEBER evli ve iki çocuk babasıdır.

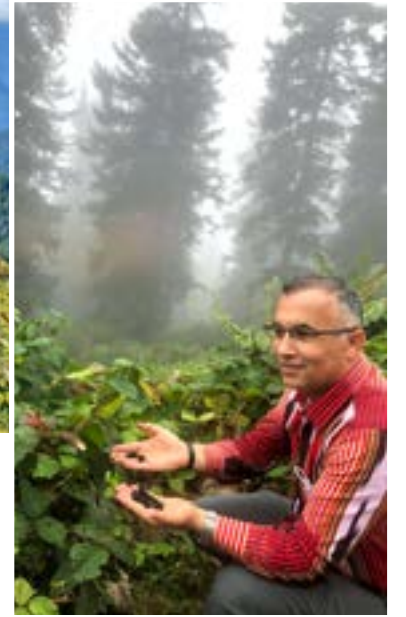

barındıran Rize, yeşiliyle ve mavi-siyle ön plana çıksa da 4 mevsim ayrı güzellikler sunmaktadır. Rizeli hemşerilerimizin kadirşinashğı, mertliğı ve misafirperverliğı de ilimize ayrı bir değer katmaktadır. Böyle bir ilde görev yapmaktan ayrı bir mutluluk duyduğumu ifade etmek istiyorum. Rize’de yaşamış olmanın ve bu güzelliklere tanıklık etmenin benim için ayrı bir şans olduğunu düşünüyorum.

Çamlıhemşin için neler düşünüyorsunuz?

Rize’de turizm denince akla ilk gelen yer dünya çapında tanınan Ayder yaylamız ve Çamlıhemşin ilçemizdir. Bu vadi tarihi ve doğal güzellikleriyle ilimizin hatta ülkemizin en özel turizm destinasyonlarında biridir. Maalesef bu

zamana kadar özellikle Ayder yaylamızı istediğimiz gibi kullanamadık, özellikle çarpık yapılaşmayla doğal güzelliğini bozduk. Ama TOKİ eliyle başlatmış olduğumuz kentsel dönüşüm ve otopark projesiyle Ayder, asıl hüviyetine kavuşmuş olacak. Burası bizim için çok önemli. Rize turizmi denince akla ilk Ayder geliyor, bizler bu marka değerini korumak ve yükseltmek için çalışıyoruz. Bunun yanında ilimizin tarihi, kültürel ve doğal pek çok turizm destinasyonu bulunmaktadır. Her geçen gün ilimize gelen turist sayısı artmaktadır. Bizler iyi bir planlama ve çalışmayla var olan bu potansiyelimizi turizm gelirine dönüştürmeyi hedefliyoruz, tabi bunu yaparken de en önemli önceliğimiz doğal yapıya zarar vermeden çalışmalarımızı yürütmektir ■

şehirde keyifli bir şeyler oluyor.

Newcastle "Pub with Restaurant" hayata tatlı bir mola vermek istediğinizde, keyifli, konforlu, lezzetli ve kaliteli zaman geçirebilmeniz için 1998'de açıldı ve her yeni şubesi ile sizlere bir adım daha yaklaştı. Hayatınızın içinde yer edindikçe büyüyen bir aile olduk ve başarımız siz misafirlerimizin varlığıyla daha da değerli hale geldi.

İlk günkü enerjimizle, çizgimizi bozmadan siz değerli misafirlerimizin yemek alışkanlıklarına lezzet, eğlence hayatlarına keyif katmayı hedefleyerek çıktığımız bu yolda, yüzünüzü güldürmeyi ilke edinerek yılın her günü sizleri Newcastle'a bekliyoruz.

Newcastle "Pub with Restaurant" konsepti, orijinal atmosferiyle sizi alıp bambaşka bir yere götürmek ve şehri kapının dışında bırakmak üzere tasarlandı.

Sizlere

Öğlenleri tatlı bir mola,
İş çıkışında nefes aldırın saatler,
Akşamları lezzetli alternatiflerden oluşan keyifli bir yemek,
Geceleri ise dostlarla evinizin sıcaklığında leziz kokteyllerin eşlik ettiği sohbetler

vaat ediyoruz.

Yerli ve yabancı içki seçenekleri, zengin şarap kavi, Türk ve dünya mutfağının seçkin örnekleriyle hazırlanan menüsüne "Lounge, Blues, Jazz, Swing, Oldies ve Soft Rock" tarzlarının unutulmaz klasikleri ve güncel "Soft Pop" parçaları eşlik eder.

Ankara'da başlayan yolcuğumuza Bursa ve İstanbul şubelerimiz ile yeni lezzet durakları ekledik. Sizleri tanıdık yüzlerin bir araya geldiği, yepyeni dostlukların temelini atıldığı inanç, samimiyet ve sevgiyle kurulan Newcastle'da ağırlıyor olmaktan gurur duyuyoruz.

Hayattan çaldığınız keyifli anları 25 yıldır bizimle paylaştığınız için sonsuz teşekkürler.

Un işlemek sanattır

Meeting
The Bests

HEG

firin

ISERNHÄGER
Die Backkultur

karen

HEG GIDA VE UNLU MAMÜLLERİ SAN. İHR. İTH. PAZ. VE DAH. TİC. LTD. ŞTİ.

www.heggida.com.tr

ÇAMLIHEMŞİN ve HEMŞİN İÇİN TEHLİKE ÇANLARI...

Bu başlık 14 Ocak 2023 günü Çamlıhemşin – Hemşin Vakfı (ÇAHEV), Çamlıhemşin Eğitim ve Kültür Derneği (ÇAMDER), Konaklar Mahallesi ve Ortan Köyü Derneği (KONOR) ve Hemşin Derneği ortak çalışmalarıyla yapılan bir çalıştayın başlığıydı.

Divan Başkanlıklarını Vakıf Kurucu Başkanı Rahmetli Okay Karayalçın'ın, Vakıf Başkanı Hüseyin Gültan ve Başkan Yardımcısı Soner Güner'in yaptığı çalıştay, Av. Erol Özcan, Av. Yakup Okumuşoğlu, Av. İbrahim Demirci ve Eski Belediye Başkanı İdris Lütfü Melek'in hazırladıkları sunumlarla başlamıştır.

Vakıf Başkanı Hüseyin Gültan

Çamlıhemşin Belediye Başkanı Osman Haşımoğlu

Çalıştayın ana konuları;

1. YAYLALAR ve MERA KANUNU;
2. KÖYLER, MAHALLELER ve VERASET KANUNU;
3. İMAR PLANLARI;
4. BÖLGE ÜZERİNE YAPILAN PLANLAR konularının dışında konukların ilave ettiği farklı konuları da kapsamıştır.

Veysel Atacan, Bahattin Bozkurt, Hüseyin Coşkun, Ali Rıza Cihan, Adil Güner, Hızır Canbaz, Nihat Ataman, Zekeriya Bekar, Mine Yılmaz, Demet Akay ve sonra yazı ile Metin Gültan, Trabzon Milletvekili Hüseyin Örs ve Çamlıhemşin Belediye Başkanı Osman Haşımoğlu görüşlerini ve önerilerini bildirmişlerdir.

ÇAHEV bünyesinde kitapçığı yayınlanacak olan bu çalıştayda sadece konuşulan maddeler üzerinde kalınmaması ve icraya geçilmesi en büyük temennimizdir.

Bu çalıştayın yapılmasına destek veren Ankara Kent Konseyine de ayrıca teşekkürler ederiz ■

Zamanlı tasarımlar

AYDINLATMA ÜRÜN TASARIMI WAXY DESIGN STUDIO

DESIGN STUDIO
waxy

LUXI
LIGHTING STORES

siberled
TECHNICAL LIGHTING

spectbee
HERB LIGHTING

labbee
LIGHTING LABORATORY

DEPODAN BY **BAHAR**
ONLINE SHOP

Luviler
People of Light

www.baharaydinlatma.com.tr • www.baharlighting.com

resource, allocation, management
progressive alliance

Liderlerin Çözüm Ortağı

1998 Yılında kurulan şirketimiz Eczacıbaşı Tüketim, Henkel, Ekici, Tchibo, Nutricia, Tariş, Barilla, Doğanay, Özlem, Patiswiss ve Yuva firmalarının ürünlerinin distribütörlüğünü yapmaktadır. Rampa Gıda Ürünleri Pazarlama A.Ş.; uzun yıllara dayanan tecrübesi, üstün hizmet anlayışı, köklü finansman gücü, yenilikçi bakış açısı, üst düzey ekipman, teknolojik altyapısı ve kaliteli ürün portföyü ile sektörün lider kuruluşlarından biri olarak halen Ankara, Kırıkkale, Eskişehir, Bilecik, Çankırı, Uşak, Kütahya, Afyon, Konya, Karaman ve Aksaray illeri ve ilçelerine tecrübeli personeli ve güçlü araç filosu ile hizmet vermektedir.

Başsağılığı

OKAY KARAYALÇIN'IN ARDINDAN...

Ankara'nın en önemli sivil toplum kuruluşlarından olan Çamlıhemşin-Hemşin Vakfı'nın kurucu ve onursal başkanı, aynı zamanda Çamlıhemşin Derneğimizin 1 numaralı üyesi olan Okay KARAYALÇIN abimizi maalesef kaybetmiş bulunmaktayız.

Okay abimiz, Çamlıhemşin de inşaatı başlatılan **Dilek-Güroluk** HES projesi için deyim yerindeyse adeta çizimlerini giymiş ve HES Projesinin yapılmaması için büyük mücadelesini başlatmıştı.

Dilek Güroluk, her biri 60 MW kurulu gücünde 3 üniteden oluşmakta olup, toplam kurulu gücü 180 mw olan dev bir santraldi.

Burada Vakıf üyeleri ile beraber verdiği mücadeleden sonra HES Projesi durdurulmuş ve bölgenin de SİT alanı ilan edilmesiyle diğer yapılacak olan HES Projelerinin de önüne geçilmiş oldu.

Vermiş olduğu bu mücadele sonrası kendisine benzerliğinden de dolayı adeta bölgenin **Asteriks'i** denilen Okay abi, Dilek Güroluk HES projesi ile ilgili olarak bilgi edinme isteği sonucunda, Fransa Pierre Mendes Üniversitesi öğretim üyesi Stephan La Branche'ı, 08.12.2004 tarihinde vakıfta misafir ederek gerekli bilgilendirmeleri yapmış ve bu mücadeledeki vakfın başarısı, söz konusu üniversitede ders konusu olarak işlenmiştir ■

Dr. ALİ YÜCEL'İN ARDINDAN...

Bazı insanlar vardır yaptıkları kendilerinden de önce gelir.

Dr. Ali Yücel de bunlardan birisidir.

Çamlıhemşin'in adeta doktoru olmuş, tüm hemşerilerimize ücretsiz bakmış ve çocuklarına da aynı şeyi vasiyet etmiş bir insandır Dr. Ali Yücel.

Rize de yapmış olduğu çalışmalarından sonra emeklilik hayatını bile doktorluk yaparak geçirmiştir ■

Çamlıhemşin'in başı sağ olsun. Nurlarda yatsınlar.

Çalgan
SAKLİKÖY

Şehrin Grisine Yemyeşil Bir Mola

Çeyrek asırlık Çalgan Saklıköy, eşsiz doğasıyla
gün boyu ailecek zaman geçirmeniz için sizleri bekliyor.

☎ 312 239 12 70
📱 calgansaklikoy
🌐 calganetlokantasi.com

Murat Karayalçın ile Siyaset Dışı Hikayeler

Murat Karayalçın Kimdir?

Rize Çamlıhemşinli bir ailenin oğlu olarak 1943 yılında Samsun'da dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Ankara Mimar Kemal İlkokulu ve Ortaokulu'nda, liseyi ise Ankara Gazi Lisesi'nde okudu. ODTÜ'de 1963-1964 döneminde İngilizce hazırlık eğitimi gördü, 1964 yılında girdiği Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat-Maliye Bölümü'nden 1968 yılında mezun oldu. DPT'de uzman yardımcısı ve uzman olarak çalıştı, İngiltere'de kalkınma ekonomisi üzerine yüksek lisans derecesi aldı. 1978-1979 yıllarında Köy İşleri Bakanlığı'nda müsteşar yardımcılığı görevini yürüttü.

1986-1987 yılları arasında Uluslararası İskân Konseyi yönetim kurulu üyeliği, kurulduğu tarih olan 1988 yılından 1993 yılı Eylül ayına kadar Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği'nin genel başkanlığı görevlerini sürdürdü.

Ankara'da Türkiye'nin ilk uydu kenti olan "Batıkent" projesini yönetti.

1986 yılında İngiltere'de Birleşmiş Milletler'in Dünya Konut Yılı Ödülünü alan Karayalçın, aynı yıl Nokta dergisi tarafından yılın iş adamı seçildi.

1987 ve 1991 yıllarında Türkiye'nin dış tanıtımına yaptığı katkılar nedeniyle TÛTAV ödülüne, 1993 yılında Fransız Hükümeti tarafından Legion D'honneur şövalye nişanına layık görüldü.

26 Mart 1989 tarihinde yapılan yerel seçimlerde Sosyal Demokrat Halkçı Parti'den (SHP) Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Karayalçın, bu görevini Eylül 1993 tarihine kadar sürdürdü.

Karayalçın, Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin (SHP) 11 Eylül 1993 tarihinde yapılan 4. Olağan Kurultayı'nda genel başkan seçildi.

Cumhuriyetin 50. hükümetinde Başbakan Yardımcısı, Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakanı olarak 1994-1995 tarihleri arasında görev yaptı.

1995'te SHP'nin CHP ile birleşmesinden sonra genel başkanlıktan ayrıldı.

24 Aralık 1995'te yapılan seçimlerde "Samsun Milletvekili" seçildi.

2001 yılı mart ayında CHP'den ayrıldı ve 2002 Mayıs ayında Sosyal Demokrat Halk Partisi'nin Genel Başkanı oldu ve bu görevi 2008 Kasım ayına kadar sürdürdü.

Murat Karayalçın 1999 yılından bu yana Bilgi Üniversitesi, Atılım Üniversitesi, Başkent Üniversitesinde Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler dallarında ders verdi. 2009 yılından bu yana da KKTC Girne Amerikan Üniversitesinde ders vermektedir. Evli ve bir çocuk babası olan Karayalçın'ın nüfus kaydı Rize'dedir.

Murat Karayalçın'ın yaşam öyküsü Zehra Yılmaz tarafından kitaplaştırılmıştı.

Nurdan Baş, Murat Karayalçın ve Metin Gültan

“Çinçiva” (Köyünün adı) isminin Roma’dan geldiği bilgisinin kaynağı nedir?

Bunu bana amcam anlattı. Amcam Ankara Hukuk Fakültesinde öğretim üyesi, profesör. O zamanlar daha dekan olmamıştı. 1973’te Hamburg Üniversitesinde misafir profesör olarak ders veriyordu. Ailesiyle gitmişti ve yaklaşık bir buçuk yıl kadar orada kaldı. Ben, Devlet Planlama Teşkilatında uzman olarak çalışıyordum. BM’lerin bir eğitim programına gönderilmiştim. Eğitim dönüşünde Hamburg’a geçtim ve birkaç gün amcamla kaldım. Bunun hikayesini amcam orada anlattı. Amcam kütüphaneye çok meraklı birisiydi. Hukukçu

olmasına rağmen tarihsel araştırmalara merak salmış biriydi. Kütüphaneleri çok sever oralarda huzur bulurdu. Karadeniz’i çok severdi. Çok bağlı biriydi. O bilimsel yönü dışında güçlü bir Karadenizlilik ve hemşerilik bağlantısı kuvvetli biriydi. Karadenizliliğiyle, Rizeliliğiyle Hemşinli olması ile hep kıvanç duymuş biriydi. Hep Karadeniz’le Hemşin’le Rize tarihi ile ilgili araştırmaklar yapardı. Fırtına vadisi tarihiyle ilgili kaynaklar bulmuştu. Orada Roma döneminde görev yapan Çinçiyus adına bir validen söz ediliyormuş. Sevilen bir valiymiş. Bunlar aklımda kaldı. Nasıl oldu da o sevilen valinin adı bizim köyümüze verildi bilemiyorum ama Çinçiva Köyünün adı oradan geliyor. Amcam da bizim köyün adının oradan gelmiş olabileceğini düşündü. Bunun ne kadar doğru olup olmayacağını bilemiyorum. Hangi Roma? Eğer Trabzon Rum imparatorluğu ise oranın valisin adının Çinçiyus olması doğru değil bu Latince bir isim çünkü. Parantez içinde söyleyeyim; etimoloji alanında çalışmalar yapmış olan Ermeni araştırmacı Sevan Nişanyan’ın *Adını Unutan Ülke* diye bir kitabı var. Ya onun kitabında okudum ya da *Lazca Yer Adları* kitabında okudum. Türkiye’nin bütün köylerinin yer adlarını veriyor hangi kitapta anımsayamadım ama Çinçiva’nın Lazca isim olduğu iddia ediliyor. Bir iddiaya göre Latince bir iddiaya göre Lazca... Ama Rumca değil. Trabzon Rum İmparatorluğu döneminde bizim orada valilik yapan birinin adının Latince olması mümkün değil. Ya Yunanca ya Grek ya Rumca olması lazım. Dolayısıyla öyle bir bağlantı kuramıyorum.

Çinçiva adı için Lazca bir bağlantı da kuramıyorum ama bizim de köyün önemli olduğunu düşünüyorum. Şu nedenle düşünüyorum bizim o kemer köprü’nün tarihi 1696... Bu olacak iş değil. O tarihide bizim köyde bir köprü niye yapılır?

Yaşar, Halide, Sabri, Galip ve Sultan Karayalçın

Sabri, Galip, Sultan ve Halide Karayalçın

Araç köprüsü değil. At ve insan için yapılan köprü için de belli bir nüfus kalabalığının olması gerekir. Yoksa niye yapılsın? Mühendislik hesaplarına göre 1696 yılında yapılmış. 2. Viyana bozgunundan kısa bir süre sonra... Mutlaka bir yoğunluk vardır diye düşünüyorum. İkincisi şu bu resim Trabzon'da çekilmiş ve 1907 tarihli.

Bir tanesi benim dedem Galip Karayalçın bir tanesi Hamdi Danişoğlu, Lazistan Milletvekili Necati Memişoğlu, diğerlerini tanımıyorum. Sarıklı olanlar Çiñçiva'dan çıkmış eğitim almış ve İstanbul'a gitmişler. Müthiş bir şey... Bir köyden bu kadar kadı çıkıyorsa o köyde bir şey var demektir. Fotoğraf göreve çıkmadan önce Trabzon Limanında anı olarak çekiliyor. 1911'de İttihatçıların yönetiminde olduğu dönemdi. O dönemlerde Çiñçiva ve Havalisi Eğitim ve Yetiştirme Derneği kuruluyor. (HEMŞİN TERAKKİ VE TEALİ CEMİYETİ) Bu olağanüstü bir şey. Çiñçiva'da o dönem okul var. O okuldan mezun dedem 1880 doğumlu ve dedemin de içinde olduğu bir grup 1911 de eğitim derneği kuruyorlar. 1947 de Ankara'da o dernek tekrar kuruyorlar. Diyeceğim parıltılı bir köy.

Eğitime önem vermiş. Önemli insanları yetiştirmiş.

“Ben Samsun'dan teyzemle birlikte iki kez köye gittim. 1950'lerin başıydı. Tevfik İleri de o dönemde ya Bayındır ya Ulaştırma bakanıydı. Gemiyle Pazar'da indik. Sandallarla kıyıya çıktık. Orda tuzsuz denen yerden dereden yukarı gittik. Tevfik İleri'nin köyü olan Gunno Köyünden akşamüzeri katır sırtında Üsküp Dağını aşip bizim köye Çiñçiva'ya geldik. 1696 yılında köprü yapılan köye 1950'li yıllarda bu şekilde gidebildik. Uzun bir yolculuktu.”

Yetim Hoca hakkında neler söylemek istersiniz?

İkizdereli bir hoca olduğunu biliyorum. Erzurum'a yerleşmiş. Galip dedem fırıncı olsun diye gönderiliyor, orada okuyor. Yetim Hoca dedeme sahip çıkıyor oradan İstanbul'a gönderiliyor. Yetim hoca okuttuğu öğrencilerinden ücret almazmış. Galip dedem çok parlak bir öğrenciydi. Fırıncılık işi için çıktığı Çiñçiva'dan fırıncılığı bırakıp İstanbul'a hukuk okumaya gitti. İstanbul'da, Çiñçiva'dan gelip de eğitim gören yalnız dedem değildi. Hamdi Danişoğlu dedem ve birkaç akraba çocuğu da aynı dönemde İstanbul'da

Karayalçın, İleri, Danişoğlu, Güney Aile resmi

yetiştigini biliyorum. Dedem, hukuk eğitimini tamamladıktan sonra kadı olarak Anadolu'nun çeşitli yerlerinde görev yaptı.

ÇEBİ Kızları Hakkında Neler Söylemek İstersiniz?

“Karayalçın, Danişoğlu ve İleri aileleri, Çebi kız kardeşler üzerinden kardeş çocuklarıdır.”

Öykülerini bilmiyorum ama ben de o torunlarda biriyim. Tevfik İleri'nin annesi Galip Karayalçın'ın annesi ve Hamdi Danişoğlu dedemin annesi Çebi'dir. Üç Çebi kız kardeş... Benim Tevfik İleri ile olan akrabalığım buradan gelir. Tevfik İleri ile benim babam teyze çocukları oluyor. Çebi kızları bizim oraya niye gelmişler onu bilmiyorum. Trabzon'dan geldiklerini ve merkezlerini Trabzon Araklı olarak düşünüyorum. Trabzon'dan bizim oraya gelenlerde olmuş bizden oraya gidenlerde var. Sararlar, Eyüpoğulları gibi... Gelişler gidişler var. Ayrıca Çebilerle Çepniler diye biliyorum. Çepnileri kökenine baktığımızda gerçek Türkmenler, Alevi Türklere'dir. Çebi olarak yalnızca bu üç kardeş mi gelmiş başkaları da gelmiş mi

belirsiz. Celal dedem (Tevfik İleri'nin babası) asıl soyadı Celal İmamoğlu'dur. Bizim soyadımız Karamustafaoğlu, Hamdi dedemin soyadı da Danişoğludur. Celal dedemin eşi mülkiyeli birinin kızıydı. Babası kaymakamlık yapmış olabilir valilik yapmış olabilir nasıl oldu da tanışmışlar evlenmişler. O da ilginç bir detay.

ALLAH BENİM SOYUMDAN GELENLERİN SİYASETTE NASİBİNİ VERMESİN!

“Allah benim soyumdan gelenlerin siyasette nasibini vermesin?” sözünü Babaanneniz Neden Söylemiş?

Ziya Hurşit'in asılmasında sonra söylenmiş bir sözdür. Ziya Hurşit, Lazistan Milletvekili olarak ün salmış bir kişiliği vardı. Bu anlaşılan babaannemi de çok etkilemiş. O sıralarda hemşerilik akrabalık ilişkileri de önemli kuvvetli ve dikkate alınan duygulardı. Ziya Hurşit'in milletvekili olarak çalışmaları İzmir suikastını planlaması ve sonrasında asılması dönemin çok önemli bir hikayesiydi.

Çinçivanın Kadıları

“Ziya Hurşit’in yedi ceddini bir şekilde taramış ve uzaklaştırmışlardı. Ailemizin de, bunun etkilerini olumsuz yönde yaşadığını biliyorum. İlerleyen süreçte de siyasetin içinde aktif görev alan aile bireylerimiz için babaannemin; ‘Siyaset bu aileye yaramıyor!’ diyen sözleri hala kulağımdadır.”

Celal dedem de (Memişoğlu) Lazistan Milletvekiliydi ve onu Sinop’a sürmüşlerdi. Ben Celal dedemin Sinop’tan zaman zaman Samsun’a geldiğini hatırlıyorum. 50’lerin ortalarında Ankara’ya geldi. Sinop’tayken bir ara avukatlıkta yapmış. Sinop’tan sonra çok dostlarım oldu ve onlarda Celal dedemi çok sevmiş saymışlardı. Ziya Hurşit’in abisi de vali mesela. Hem Osmanlı hem Cumhuriyet döneminde valilik yapıyor. Çok önemli bir şahsiyet. Ziya Hurşit’in akrabalarından Günday’lar Eskişehir’e yerleşiyorlar. Daha sonraki yıllarda Günday ailesinden bir dönem belediye başkanlığı yapıyor. Ziya Hurşit’in asılmasından sonra dedem hakimdi ve birtakım olumsuzluklar yaşadı ve babaannem tamamen siyasetten nefret etti.

“Babaannem köyden okuma yazma bilmeden çıkan bir kadındı ve harf devriminden sonra gazeteden kendi kendine harfleri sökerek okuma yazmayı öğrenen gördüğüm olağanüstü zeki bir kadındı.”

Çok geç yaşta böyle bir bedduada bulunuyor. Tefvik İleri 1946’da Rize’de bağımsız milletvekili adayı olunca babaannem kıyameti koparıyor giremezsin diyor, istemiyor. Tefvik İleri de; “Hala senin bedduan bana dua olacak” diyor. Tefvik İleri 30’lu yaşlarda çok genç ve çok parlak bir isimdi. Parlak bir 10 yıl geçiriyor. Ulaştırma Bakanı, Bayındırlık Bakanı, MEB Bakanı TBMM başkan vekili... 40’lı yaşlarını böyle geçiriyor. 27 Mayıs olunca babaannemin kıyameti kopardığını anlatıyorum. Girmeyecekti diye dövünüyordu. Tefvik İleri yargılandı. Yassı Ada yargılamaları aile olarak çok etkiledi bizi. Tefvik İlerinin mal varlığı diye devlet radyosunda yalan yanlış yayınlar yapıldı. Tefvik İleri Kayseri Cezaevinde 51 yaşında vefat etti ve beş kuruşu olmadan ölen biriydi. Çok trajik bir olaydı. Vefa apartmanını karayollarında ki mühendis arkadaşları yaptırdı.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞININ REDDEDİLMESİ

1961 yılında da Necip Danişoğlu dayım Rize’den senatör oldu. Yine babaannemin yeri göğü inlettğini hatırlıyorum. İstemedi. Ferit Melen’in başbakanlığında ara hükümetler döneminde Prof. Dr. Yaşar Karayalçın amcama Milli Eğitim Bakanlığı teklif edildi, ancak bu kez babaannenin sözü geçti. Karayalçın annesinin rızasını alamadığı için bu teklifi geri çevirdi. Necip dayım senatör olurken de babaanneme çok dil dökmüştü. Hala elini ayağını öperim diyordu. 1962 yılında darbe olunca yine evde kıyametler koptu ben demiştim dedi. Darbede Necip dayımı bir arkadaşımın üvey babası Amerikalıydı onu evine kaçırdım. 27 Mayıs’ta pek çok akrabamız çok zarar görmüştü çok hakarete uğramıştı. Tevfik İleri’nin akrabasıdır diye... O yüzden benzer şeyleri yaşacağımızı düşünerek dayımı kaçırdım. Onu çok severdim ve önemsiyordum.

“1978 yılının başlarında ben müsteşar yardımcısıydım. Üçüncü Ecevit hükümeti dönemleri... Ba-

baannem dedi ki; senin siyasete merakın olduğunu görüyorum benim böyle bir bedduam var bunu bilesin.” Babaannenin bedduasının aksine ailenin siyasette daha alacak çok nasibi vardı. Murat Karayalçın’ın siyaset sahnesine çıkışına kadar ailenin yüzü siyasetten yana hiç güldürmemişti.

Ankara’ya Gelişiniz Nasıl Oldu?

Ankara’ya geliyorum ilkokulu okumak için. Astım rahatsızlığım için ilkokulda okurken doktor tavsiyesiyle Ankara’daki dedemin yanına zorunlu nakil yapılıyor. Ankara’da eğitim hayatım devam ediyor. Yazları da Gençlik Parkında Divan’da lokanta katipliği yaptım.

Zaman zaman size burnunuzla ilgili sorular gelmiş, ne cevap vermiştiniz?

Neşeli bir cevap vermişimdir. Okulda “Yakışıklı İskelet” derlermiş benim için. Burnum benim bayrağım. Burnumla iftihar ediyorum, öneminin altını çizmek için bıyıklarımı kesmiyorum.

Bozkurt Rozetinin hikayesini anlatır mısınız?

“ODTÜ hazırlıkta okurken heyecanlı bir milliyetçiydim, yakamda bozkurt rozeti taşırdım.”

Gençliğim de ben Turancıydım. Tevfik İleri'nin milliyetçi bir tarafı vardı. Tevfik İleri'yi Adnan Menderes Bakanlık görevinden aldığı zaman milliyetçiler kıyameti koparıyor. Benim Turancılığımın sorumlusu ise rahmetli İdris Yamantürk'tür. Bana Nihal Atsız'ın *“Bozkurtların Ölümü”* kitabını vermişti. Çok etkilenmiştim. Çok heyecanlandım ve Bozkurt rozeti takmaya başladım liseden itibaren...

ODTÜ'yü kazanmıştım ve hazırlık okurken öğrenci temsilcisi seçildim. 700 öğrenci vardı hazırlıkta çok kalabalıktı. O zaman rektör Prof. Dr. Kemal Kurdaş'tı. Kendisi, doğrudan üniversiteye giren kolej mezunlarıyla, yabancı dil bilmediği için doğrudan giremeyip de hazırlık okuyan Anadolu'dan kazanıp gelen öğrenciler kaynaşsın diye böyle bir uygulama düşünmüş. Hazırlık okulunun bir öğrenci temsilcisi olsun istenilmiş. Temsilci, resmi bir örgüt olan üniversitenin öğrenci derneğinin de toplantılarına girsin, orada alınan kararları da hazırlık okuluna taşınsın diye düşünülmüş. Ben seçildim ve öğrenci derneği toplantılarına katıldım. Yakamda Bozkurt rozeti duruyor. Kemal Kurdaş'ı biliyordum ve kendisini çok da beğeniyordum. Onun davet ettiği bir toplantıda benim sürekli yakama bakıp durduğunu fark ettim. Sonra biz toplantıdan ayrıldık. Arkadaşım Korel Göymen daha (sonra da dostumuz oldu) bana rektörün bu rozeti istemediğini söyledi ve çıkarır mısın dedi. Hayır bu benim parçam dedim.

“Siyasalda okurken hem milliyetçi, hem komünist olan Sultan Galiyev'i keşfettim. Bana göre Sultan Galiyev'le Atatürk'ün birbirine çok yakın düşünceleri vardı. Galiyev'i okuduktan sonra solculuşma sürecine girdim. Bülent Ecevit'in “Ortanın Solu” ve Oscar Lange'in “Ekonomi Politik”leri de beni çok etkiledi, böylece kafamda sistematik bir sol görüş oluşmaya başladı.

ODTÜ'de İngilizce olarak devam etmek ağır gelmişti. Ben başka bir yöneliş içine girmiştim. Siyasal Bilgileri tercih etmem gerekti. Sonuçta

Necip Danişoğlu

hayat çizgisi neyse o oluyor. Hazırlığı okuyup geçtiğim halde bıraktım. ODTÜ'yü bırakıp Siyasal Bilgiler Fakültesine Bozkurt rozetimle gittim. Orada benim milliyetçilik anlayışım değişti. Turancılığın doğru bir şey olmadığını gördüm. Doğru olanın Atatürk Milliyetçiliği olduğunu gördüm. Rozeti çıkarttım. Benim sola yönelişimin birkaç kaynağı var. Bir tanesi Sultan Galiyev'dir. Adını ilk kez Şevket Süreyya Aydemir'in *“Suyu Arayan Adam”* kitabında gördüm, okudum. Kitap 1920'de Bakü'de yapılan doğu halkları kurultayından söz ediyordu. Müthiş bir kurultay! O sırada ben hala Turancıyım. Milliyetçi Komünist diye Galiyev'den bahsediyordu. Çok dikkatimi çekti. Şevket Süreyya Aydemir'in yolunu gözlemeye başladım. Sakarya'da Bilgi kitapevi vardı. Orada gelip oturur dediler ve bir gün kendisini yakaladım. Sultan Galiyev'le ilgili bilgi istiyorum dedim. Onun hayatını, düşüncelerini öğrenmek istiyorum dedim. Aclan Sayılğan'ın bir kitabı var onu okuyun dedi. Küçük bir kitap ve Sultan Galiyev'i anlatıyor. Yıl 1966-1967... Esat Güçan diye

bir arkadaşım vardı. Esat'la hala dostluğumuz devam ediyor. Aynı düşünceleri taşıdığım bir arkadaşımdı. Biz birlikte Aclan Sayılğan'ı evine gittik ve onu Sultan Galiyev hakkında Mülkiye'ye konuşma yapmaya davet ettik. Geldi ve bir konuşma yaptı. Konuşmasını bitirdi. Sorusu olan var mı dedi. Arkadan İlber Ortaylı'nın sesini duydum ve İlber ona soru sormaya başladı, kendine ait üslubuyla. Aclan Sayılğan kendisini sahneye çağırdı. Sonra Esat'a bana baktı ve İlber buradayken beni niye çağırdınız ki dedi. İlber orada çok güzel bir konuşma yaptı. Ben onu okuyarak sol düşünmeyi içsel-
leştirmeye başlamıştım.

İkincisi ise Oscar Lange'nin *Ekonomi Politikleri* kitabını okumaktı. Siyasal bilgileri üçüncü sınıf öğrenci temsilciliği seçimleri vardı ve ben de o seçimlere katılmıştım ama kaybetmişim. Seçimi Uluç Gürkan kazandı. Beni destekleyenler arasında Mahir Çayan'da vardı. (*Kendisi çok sevdiğim arkadaşım. Mahir Çayan'la Siyasal Bilgiler birinci sınıftan itibaren yakın arkadaş olduk. Dersleri hep Mahir'le birlikte amfinin balkonunda yan yana oturup dinledik. Çok bilgiliydi Mahir.*) Böyle alt yapı üst yapı gibi içerisinde ne olduğunu alamadığım laflar konuşuluyordu. Uluç'a sordum. Bunlar ne anlama geliyor? dedim. Bana sol düşüncenin önemli taşlarından biri olan Oscar Lange'nin kitabını tavsiye etmişti. İkinci olarak onu okudum. Bir de Bülent Ecevit'in *Ortanın Solu* kitabını okudum. Üç kaynaktan çok etkilenecektim.

“Ben Samsun Milletvekili iken samsunda bir gazeteci arkadaşla tanışmıştım. Taha Akyol'un da yakın bir arkadaşıydı. Onlarda Sultan Galiyev'i severler. Gazeteci arkadaş, Taha Akyol'a demiş ki Sultan Galiyev'in düşüncelerini çoğaltalım komünistler milliyetçi olur. Taha Akyol'da yok aman yapmayalım milliyetçilerde komünist oluyor, diye cevap vermiş.”

Lazoğlu Muhammed hakkında neler söylemek istersiniz?'

1997-1998 yıllarıydı. TBMM Dış İşleri Komisyonu Başkanıyım. Ayrıca eski Dış İşleri Başkanıyım. Aynı zamanda Uluslararası Kooperatifler Birliği Yürütme Kurulu üyesi idim. Mısır'da Uluslararası Kooperatifler Birliği Yürütme Kurulu toplantısı vardı ve Kahire'ye gittim. Kahire büyükelçisi Yaşar Yakış'ta Ankara'dan tanıdığım büyükelçimizdi ve aynı zamanda hemşerimiz olurdu. Birbirimizi sayar severdik. O beni havaalanında karşıladı. Resmi bir gezi değildi aslında ama dostluğumuz münasebetiyle o karşılamak istedi. Beni konaklayacağım otele götürürken bir sokağın başında arabasını durdurdu ve benden dışarı çıkmamı ve tabelayı okumamı istedi. *Lazoğlu Muhammed Street* yazıyordu. Müthiş heyecanlandım ne oluyor falan dedim. Dedi ki biraz daha sabredin başka bir şey daha göstereceğim dedi ve bu defa *Lazoğlu Muhammed Square* yani meydanı yazıyordu ve meydanı ortasında da Lazoğlu Muhammed'in heykeli... İnanılmaz heyecan duyduğum bir andı. Heykelin altında da *Minister Of Finance* (Maliye Bakanı) yazıyordu. 1850'lerde... Camal Abdülnasır yönetimi sırasında Türklerle ilgili her şey kapatılıyor kaldırılıyor yıkılıyordu. Ne ilginçtir buna dokunmuyorlar. Bakanlıkların en keyiflisi Dış İşleri Bakanlığıdır. Milli takım kaptanı gibisiniz. Ülkeni temsil ediyorsun. Oradan oraya gidersiniz. Senin bir ülkenin ünlü şahsiyetleriyle görmek herkesi mutlu eder. Partililer de çok sıkıştırmaz. Kolay bir bakanlıktır. İki bakanlık zordur. İç İşleri ve Maliye Bakanlığı... Maliye Bakanlığı da sevilmez. Her şey onun başına patlar. 1850'lerde Maliye bakanlığı yapmış bir Türk hala daha adını yaşatabiliyor. Bizim Doğu Karadeniz'de dış dünyaya en çok açılan Hemşinlilerdir. Lazoğlu Muhammed'in de bizim oralı olduğunu düşünüyorum.

1 Mısır'da Maliye Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve 1808-1823 yılları arasında Mısır valiliği yapmış bir Osmanlı devlet adamıdır.. Kavalalı Mehmed Ali Paşa ile beraber 1800'lü yılların başında Mısır'a gelen Lazoğlu, Mehmed Ali Paşa'nın kethüdası olarak görev yapmıştır. Bu unvanla diğer devlet adamlarını ve bölgedeki sivil işleri yönetmiştir. Lazoğlu, Fransız ve İngilizlere karşı Mısır'ın savunulmasında önemli rol oynamıştır. Mehmed Ali Paşa'nın Arabistan Yarımadası'na Vahhabilerle savaşmak için gittiği 15 yıl boyunca Mısır valiliği yapmıştır. Bu süre zarfında Asvan'da bir askeri okulun açılmasına yardım etmiştir. Lazoğlu'nun Mısır'daki Memlükler'in öldürüldüğü Kale Katliamının arkasındaki beyinlerden biri olduğu düşünülmektedir)

Damat_Mehmed_Ali_pasa

Mehmet Ali Paşa², 1812 doğumlu ve Hemşin'den çıkıyor babasıyla birlikte İstanbul'a gidiyor. Senoz, şimdiki Kaptanpaşa köyünden. Köyün adı da aslen Mehmet Ali Paşadan geliyor. İstanbul'da Kaptan-ı Deryalığa kadar yükseliyor. Sultan II. Mahmut dönemi. Abdülmecid'in ablası ya da

kız kardeşi olacak, Adile Sultan'la evleniyor. Saraya Damat oluyor. Sadrazam oluyor. Dehşet bir şey bu! Sarayda olarca yüzlerce damat var herkes sadrazam olamaz. Bu adam 40'lı yaşlarda sadrazam oluyor sonra ihtiyaç olduğundan dolayı yeniden Kaptan-ı

- 2 Kaptanı derya Mehmet Ali Paşa (Not 2: 1813 yılında Rize'nin Çayeli ilçesi Hemşin (Kaptanpaşa) köyünde doğar. Babası Hacıoğulları'ndan Hacı Ömer Ağa. Çocuk yaşında babası ile birlikte İstanbul'a gelerek kaptan-ı derya Pabuççu Ahmet Paşa hizmetine girer. Onun ölümü üzerine Enderun'a girer. Hemşinli Damat Mehmet Ali Paşa olarak da bilinir. 1828'de saraya alınır, 1831'de 2. Mabeyinci olur ve Adile Sultanla burada tanışır. Sultan II. Mahmud, evlenme çağına gelen kızını, kabiliyetli, yakışıklı, uzun boylu ve çok güvendiği Mehmet Ali Paşa ile evlendirmek ister. Bunun için onu 1254 (1838)'de Nizip'te Hâfız Paşa ordusunu teftişe gönderir. İstanbul'a döndüğünde Sultan II. Mahmud vefat etmiş, oğlu Sultan Abdülmecid tahta çıkmıştır. Kendisi mirlivalık rütbesi ile ödüllendirilir ve bahriyeye gönderilir. Ardından Askeri Şura üyesi ve Ocak 1841'de Tophane feriki (kolordu komutanı) olur. 31 Ocak 1844'de vezirlik rütbesiyle de Tophane müşiri (mareşal) olur. Mart 1845'de Âdile Sultan'la nişanlanıp o senenin Temmuz'unda da düğün yapılır. Bu düğünden bir yıl sonra, 10 Ağustos 1845'de Kaptan-ı Derya (Deniz Kuvvetleri Komutanı) olur. Bu vazifede yaklaşık 2 yıl kaldıktan sonra 20 Temmuz 1847'de azl edilir. 12 Şubat 1848'de ikinci defa olarak kaptan-ı deryalığa (Donanma Komutanı) getirilir. 11 Mart 1849'da Serasker olur. Mehmed Ali Paşa, 55 yaşında iken, 29 Haziran 1868'de, İstanbul'da vefat etmiştir.

Derya oluyor. İki Devrin Perde Arkası diye bir kitap var. İmparatorluktan Cumhuriyete geçerken silah kaçakçılığının da bir bölümde anlatıldığı bir kitap. İstanbul'dan silahları çalıp Kastamonu üzerinden Ankara'ya bu silahları getirenlerden bahsediyor. O yol zaten Kurtuluş Savaşının da kutsal yoludur. Kitapta silah kaçakçılığını ve tekne işletmesini Hemşinlilerin organize ettiğini yazıyordu.

“Ali Topuz bir gece biz de Çinçiva'da misafir oldu. Rize valisi Emniyet müdürü Jandarma... o gece hepsi Çinçiva'da misafirimdi. Çinçiva'da bir gece misafirler ağırılıyor. Servisi Washington Restoranın garsonları yapıyordu.”

BASKLARLA HEMŞERİLİK

İspanya Büyük Elçisi ile Hemşeri Olma Hikayesini Anlatır Mısınız?

Ben belediye başkanırken kendisi ziyaretime geldi. Büyükelçiler Ankara Büyükşehir Başkanlarını ziyaret ederlerdi. Ben de onların milli günlerine giderdim. İspanya Büyük Elçisi biz hemşeriyiz dedi. Boş bir şekilde nereden dedim. Ben Basklıyım dedi. Yine bir anlam veremedim. Siz bilmiyorsunuz musunuz Basklıların hikayesini, biz Doğu Karadeniz'den geldik dedi. Bizim hemen orada Batum'un yanında İberyaya diye bir bölge var, oradan çıktık dedi. Hatta onların dilinde gürcüce 500 kelime varmış.

M.S. 700-800 yıllarında bizim oradan çıkıyorlar Karadeniz'in kuzeyinden yola koyuluyorlar ve İberyaya yarımadasına gidiyorlar.

İberyaya adı da oradan geliyormuş. Büyükelçi bunları anlatırken bir de bakın dedi sizin burunuzla benim burum ne kadar benziyor. Hatta Picasso da bizendir diye ekledi. Onun burnuna dikkat ediniz dedi. Bizim gibi. Tulumun öyküsü anlattı. Hala çalındığından bahsetti. Biz göç üzerinden ilerlerken tulum çalma geleneğini de yaydık dedi.

“Bir gün Ruşen Keleş, ben ve Oğuz Soydan Madritteyiz. Sokakta bir yere gidiyoruz. Bir hanımefendi bizi durdurdu, beni İspanyol sanıp bana bir şeyler söyledi. Ben de İngilizce olarak İspanyolca bilmiyorum dedim. O da İngilizce olarak Bir sokak adresi soracaktım dedi. Ruşen de Hanımefendi o Madrid değil Ankara Belediye Başkanı diye cevap vermişti.” ■

Karadeniz Lezzetlerine **HAMLAKİT®** *Penceresinden Bakın!*

"Muhlamayı Uzatın, Arayı Uzatmayın!"

WEB sitemizden
ürün sipariş vermek için
QR Kodu okutun.

INSTAGRAM adresimizi
ziyaret etmek için
QR Kodu okutun.

HAMLAKİT RESTORAN

0312 484 85 25

Gaziosmanpaşa Mah. Ankara Cad. 403. Sk. 2/D
Gölbaşı Ankara

**HAMLAKİT KATUKÇİ
YÖRESEL ÜRÜNLER**

0312 484 84 48

Gaziosmanpaşa Mah. Ankara Cad. 403. Sk. 2/D
Gölbaşı Ankara

HAMLAKİT OPET

(0312) 482 53 53

Gaziosmanpaşa, Ycl OPET Benzinliği içi,
Ankara Caddesi 204/1, 06830 Gölbaşı/Ankara

ENİŞTEMİZ MİRZA BALA MEHMETZADE...

Bölgemizi ziyaret etmiş bulunan Araz Qurbanov ile beraber gezdiğimiz bir ziyaret esnasında duydum ilk defa Mirza Bala Mehmetzade'yi.

Ziyaret ettiğimiz Manolya ablam kendilerinin eniştesi olduğunu anlatmıştı.

Araz Qurbanov da Ankara'da ziyaret ettiğini söylemişti.

Hatta Manolya abla kendisini konu alan bir kitap çıkarttı kütüphanesinden. 'AZERBEYCAN SİYASİ DÜŞÜNCE TARİHİ VE MİRZA BALA MEHMETZADE' başlığı vardı kitabın.

Daha da ilgimi çekti.

ENİŞTEMİZ MEHMETZADE

Konuyu görüştüğümüz Çolak ailesinin 2 ferdi olan Manolya Veziroğlu ve Mesut Çolak bizlere bugüne kadar pek bilinmeyen bazı konuları anlattılar.

Öncelikle Çolak ailesi Çamlıhemşin Hala bölgesindedir.

Mirza Bala Mehmetzade'nin eşi olan Bahire ise Çolak ailesinden Halil Hamdi Çolağın kız kardeşidir.

Görüştüğümüz Manolya Veziroğlu ve Mesut Çolak ise Halil Hamdi Çolağın 9 çocuğundan ikisidir.

Anlattıkları ve pek piyasada bulunmayan bilgilere göre enişterisi Mirza Bala Mehmetzade, yoğun Rus tehditinden sürekli kaçtığı için hiçbir yerde tutunamamış ve en son Varşova'ya kaçmış.

Çolakların orada Krakov da bulunan Pastane sayesinde Halil Hamdi Çolak ile tanışmış ve sonrada kız kardeşi Bahire ile tanışmış ve orada evlenmişler.

1939 yılında Almanya, Polonya'yı işgal edince tekrar İstanbul'a dönmüş. Yazılarında hep takma isimler kullanıp yazılarını yazdığı için Türkiye de asıl soyadı olan Kutluk ismine geri dönmüş.

Halamız Bahire'nin soyadı bu sebeple Kutluk'tu.

Çocuklardan en az 4 tanesinin ismini o koymuş: Mesuthan, Oğuzhan, Cengizhan, Timuçinhan kızlardan da en az iki tanesinin ismini de Sevinç ve Papatya olarak o koymuş.

Ablaları Almanya da master'ını onun yanında Almanya da yapmış.

Hiç çocukları olmamış ve 8 Mart 1959 yılında rahmetli olmuş.

Mezarı İstanbul Karacaahmet Mezarlığında bulunmaktaymış.

Her ölüm yıl dönümünde o zamanlar Ankara Kızılay meydanının da bulunan Kızılay binasında anma töreni yapılmış.

KİTAPLARA GÖRE MİRZA BALA MEHMETZADE KİMDİR?

Mirza Bala Mehmetzade 13 Ağustos 18989 yılında Azerbaycan'ın Apşeron bölgesindeki Zire köyünde doğmuştur.

1907 yılında Bakü'de Yedinci Rus-Tatar okuluna kaydını yaptırmıştır.

1911 yılında Mahmutbeyli, Habip Bey'in idaresindeki Rüştide okuluna devam etmiştir.

1915 yılında Bakü Politeknik Teknikom'un İnşaat ve Mimarlık bölümüne kayıt yaptırmıştır.

Bakü de bulunurken Mehmed Emin Resulzâde'nin çıkardığı Açıksoz gazetesinde çalışmaya başladı. 1917 Bolşevik İhtilâli'nden sonra siyasal ve sosyal faaliyetlerle daha yakından ilgilendi; bu arada Müsâvat Partisi'ne üye oldu ve bazı siyasî yazılar kaleme aldı.

1918'de Tiflişe gitti; aynı yıl Azerbaycan'ın bağımsızlığını ilân etmesi üzerine tekrar Bakü'ye dönerek yeni kurulan cumhuriyetin çeşitli organlarında çalıştı ve partinin Bakü komitesine üye seçildi. Bu sırada Basîret, Azerbaycan, İttifâk-ı Müteallimîn ve Gençler Sadası gibi yayın organlarında muhabirlik ve yazarlık yaptı.

1920'de Azerbaycan'ın Bolşevikler tarafından işgal edilmesinin ardından kurulan Millî Mukavemet Komitesi başkanlığına getirildi. Komitenin yayın organı olan İstiklâl gazetesinde takma adlarla Bolşevik işgaline karşı sert yazılar yazdı.

Sürekli izlenmesi dolayısıyla komitenin aldığı karar doğrultusunda İran'a kaçıp bir süre Reşt şehrinde yaşadı. Ancak Bolşevikler'in burada da peşini bırakmadığı anlaşılınca Tahran'a geçti. Bir müddet burada faaliyet gösterdikten sonra 1926'da Türkiye'ye gitti ve bazı dostlarının yardımıyla İstanbul Hukuk Fakültesi'ne girdi.

1928'de Mehmed Emin Resulzâde ve Mehmed Sâdık ile birlikte Âzeri Türk dergisini yayımlamaya başladı. Burada Azerbaycan ve Rusya'da yaşayan Müslüman Türkler'in millî davalarına yönelik tarih, coğrafya, ekonomi ve siyaset muhtevalı makaleler yazdı.

1929'da Odlu Yurt dergisini çıkardı. Ağustos

Manolya Veziroğlu, Mesut Çolak, Refah Veziroğlu

1931'e kadar yayımını sürdüren bu dergide de aynı içerikte yazılar kaleme aldı. Ancak bütün bu faaliyetleri sonucunda, Rusya'dan Türkiye'ye sığınan Türkler'in faaliyetleri iki ülke arasında siyasî bir mesele haline gelince diğer göçmenlerle birlikte Mirza Bala da Türkiye'den ayrılıp bir süre Varşova'da yaşamak zorunda kaldı. Bu sırada Berlin'de yayımlanan İstiklâl (1932) ve Kurtuluş (1934-1938) dergilerinde yazılar yazdı.

1939'da Almanya Polonya'yı işgal edince tekrar İstanbul'a döndü. İslâm-Türk Ansiklopedisi'nde V. Nuhoglu takma adıyla bazı maddeler yazdı. Bir süre Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan İslâm Ansiklopedisi'nde memur olarak çalıştı. Bu ansiklopedide Orta Asya Türk dünyasıyla ilgili maddeleri yayımlandı.

1947'de Mehmed Emin Resulzâde ile birlikte Azerbaycan Kültür Derneği'nin kurulmasına öncülük etti.

1955'te Azerbaycan Millî Merkezi'nin başkanlığına getirildi. Rusya hakkında yazdığı makale ve kitapları yanında geniş bilgisi dolayısıyla, Amerikalılar tarafından kurulan ve merkezi Almanya'da bulunan Sovyetler Birliği'ni Öğrenme Enstitüsü'nün daveti üzerine Münih'e gitti ve bir süre enstitünün başkanlığını yaptı.

8 Mart 1959'da İstanbul'da vefat etti, kabri Karacaahmet Mezarlığı'ndadır.

Komünizmle Mücadele, Türk Yurdu, Tasvir, Milliyet ve Cumhuriyet gibi dergi ve gazetelerdeki yazılarında Mirza Bala, Nuhoglu, V. Nuhoglu, Daşdemir, M. B. Ali Kutluk gibi isimler kullanmıştır

Eniştemiz olan Mirza Bala Mehmetzade'ye Allah'tan rahmet diliyoruz ■

SARIKAMIŞ-KAFKAS CEPHESİNDEKİ ÇAMLIHEMŞİN-HALA'LI ŞEHİTLER

Osman AKTUĞ

Birinci Dünya Savaşı başlarken, Osmanlı Devleti Genel Seferberlik ilan etti ve toplu askere alma başlattı. Bu yazı hatırlarda kalanlar ile Çamlıhemşin Hala Vadisindeki Şehitlerimizi unutturmamak için hazırlanmıştır. Şimdilik tespit edilen isimler, bilgiler ve hatıralar aşağıdadır.

Bu çalışma, arşivlere konacak, yazılı halde şehit yakınlarına ve Hala'lılara ulaştırılacaktır.

Şehitlerimizin çoğunluğunun isimleri ve aileleri unutulmuştur.

Vatanımız için "Toprağa düşen" Askerlerimiz unutulmamalıydılar.

Bu sonuca üzüliyordum. Şimdilik bulabildiklerimizin tespit edilmesini görev bildim.

Kahramanlarımız mübarek insanlardı, Vatanımızı onlara borçluyuz, onların sayesinde varız.

Şehitlerimize Allah rahmet eylesin.

ŞEHİTLERİMİZE AİT HATIRALAR:

1915 Yılında, Çamlıhemşin bölgesinden Holco, Livik -Çakesli, Kaçman ve Melivor muhtarlıklarından 40 delikanlı, Sarıkamış- Kafkas Cephesine katılmak için, Aşağı Ceymakçur Yaylasından uğurlandılar.

Topluluk; Paakçur, Kaşvaç, Avusor Yaylalarına da uğrayarak, oralardan katılanlarla beraber, dağı aşarak, Hevek üzerinden, dereboyu patika yollardan Erzurum'a ulaştılar.

Bu yürüyüş yaz mevsiminde başlamış, sonbaharda devam etmiş ve kışın sona ermiştir. Ceymakçur Yaylasından, tulum çalarak, silah atarak uğurlananlardan haber alınamamış ve hiç dönen olmamıştır.

Rahmetli Dr.Yusuf Işık'ın yazdığı "Kaçkarların Üç Yamacı" başlıklı yazının, şehitlerimizle ilgili aşağıdaki bölümü, önemli bilgiler içeriyor;

"Birinci Dünya Savaşı başlarken, Osmanlı Devleti, genel seferberlik ilan etti ve toplu askere alma başlattı. 1914 Yılındaki Genel Seferberlik için bizim yaylamız Ceymakçur Yaylasından, asker adaylarının uğurlanışı çok anlamlı ve görkemli olmuştur.

63 Haneli Ceymakçur Yaylası, Hala Hemşininden Holco- Tobira köylerine aittir.

Bugünkü Kaplıca ve Aşağı Şimşirlik köyleri, Holco-Tobirayı oluşturur.

Bu 63 haneden 17 delikanlı, celp üzerine, Seferberliğe katılmak için yaylamızın ortasındaki, Horan Düzünde (Apellerin Düz) , hareketten önce, horan oynamışlar ve türkü söylemişlerdir. 17 asker adayı, horan biter bitmez, Ceymakçur'un yukarı yaylasından, Hamovid-Pornağ-Seğrap yolu ile batı vadideki, büyük yaylamız Kavrun'a geçmişler, orada diğer yaylalardan (Paakçur- Samistal- Palovit - Amlakit) gelen asker adaylarıyla buluşup, Kavrun'dan, Derebaşı, Atmeyalam, Davalı Yayla, Hunut,İspir üzerinden, Sarıkamış Cephesine gitmişlerdir.

Bu 17 genç bedenden on beşi cepheye şehit olmuşlar, sadece Şakir Polat ve Hüseyin Polat kardeşler, harpten geri dönebilmişlerdir.

Anadolumuza Ay-Yıldızlı mührü vurmuş olan nice şehitlerimizle birlikte, bu aziz şehitlerimize de, Yüce Mevla'dan gani, gani rahmet diliyorum....

Op.Dr. Yusuf IŞIK

Yazar hakkında bilgi:

Osman Aktuğ , Çamlıhemşin Kaplıca (Hala Holco) köyünden, Gobuhoğlu ailesindendir. 1945 Artvin Şavşat doğumludur. 1968 İTÜ mezunudur yüksek makina Mühendisidir. İstanbul ve Trabzonda yaşamaktadır. Yazarın kardeşi olan P. Binbaşı Ömer Aktuğ 1987 yılında 3 üsteğmen ve 10 mehmecik ile beraber Hakkarı-Şemdinli'de şehit olmuştur.

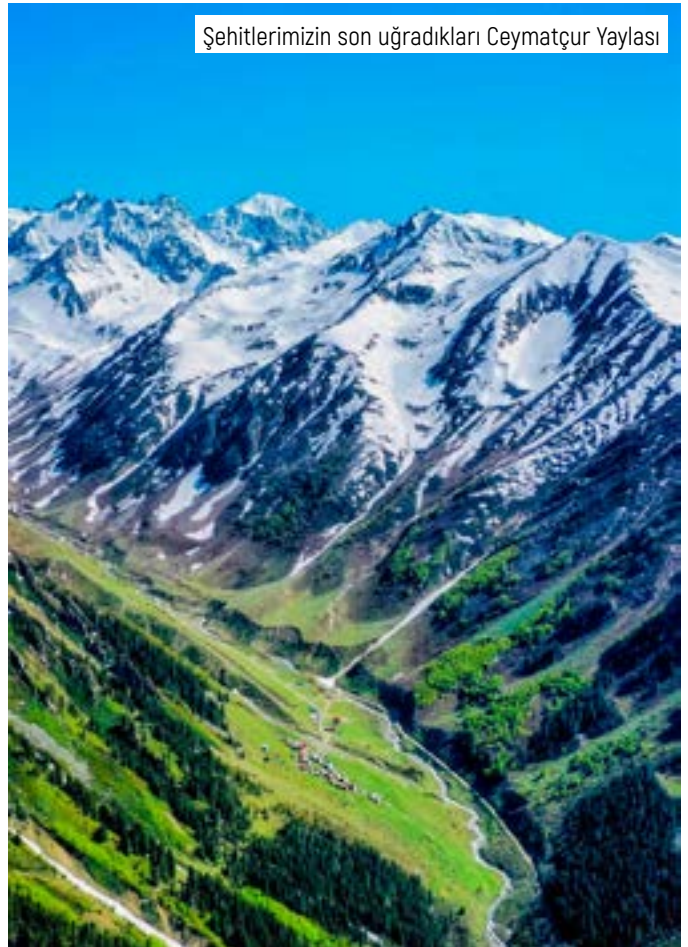
- Şehit Ahmet Sarı Sarametoğlu'na ait hatıra (Hakan Sarı bildirdi): Şehidimizin oğlu Hüseyin bir yaşında bebektir, Ahmet babasının omzunda, annesiyle beraber yola çıkarlar. Artvin sınırı olan Aşı'ta varınca babası, oğlu Hüseyin'i, annesi Safiye'ye verip der ki; Oğlum Hüseyin'i, önce Allah C.C.na emanet ediyorum, sonra sana. Ahmet Sarı Sarametoğlu dağdan iner ve Erzurum'a doğru gider. Bu son görüşme olmuştur.
- Şehit Hüseyin Matiloğlu'na ait hatıra (Recep Yaşar bildirdi): Hüseyin Dedem 19 yaşında Kazım Karabekir'in askeri olarak, 3 günlük evli iken, bir grupla (Belki bahsettiğiniz grup) Erzurum'a gidiyor. Oradan Van'da Ermenilerle savaşırken, birlikte gittiği, gazi olarak geri dönen, askerliğini Sıhhiye olarak yapan, Gobuh Rağıp Dedenin kollarında şehit oluyor. Gobuh Rağıp Dede köye dönünce, dedemin nasıl şehit olduğunu ve çok yara aldığı anlatıyor. "Ben kurtulamam Rağıp kardaş, bari sen beni yaralı cephe gerisine taşımaya çalışırken vurulma, sen kurtul." diyor, kollarında şehit oluyor. Bunu, ben çocukluğumda, yaşlılar aralarında konuşurken, defalarca duymuşum. Allah cümle şehitlerimize, dedelerimize rahmet eylesin.
- Şehit Şevki İsmailoğlu'na ait hatıra (Şevki Buldu bildirdi): Şevki Buldu'nun amcası, Şevki İsmailoğlu Sarıkamış'ta "Kazım Karabekir Sırtlarında" donarak şehit olmuş. Ruslar şehitleri, mikrop yayılmasın diye topluca gömmüşler. Bu yüzden, şehitlerin, Milli Savunma Bakanlığındaki kayıtlarda, isimleri bulunamıyor. Şevki Buldu, amcasının mezarını aramaya gitmiş ve bu bilgilere ulaşmış.
- Şehit Nasufoğlu Rızman Şen'e ait hatıra: Rızman Şen köyden, Kanlı Boğazı geçerek cepheye Erzurum'a gitmiş. Eşi ve küçük kızı Kevser (Apel Nuri Yüksel'in eşi Kevser Ana) onu uğurlamışlar. Rızman Dede, bahçelerden aşağı giderken dönüp

el sallamış ve gözden kaybolmuş. Onu bir daha hiç görmemişler. Kevser Ana, o ayrılışı ve annesinin ağlayışını hiç unutmamış.

- Şehit Lutfaların İbrahim'e ait hatıra (Şahzene Subay Uzun bildirdi): Cephede bir geri çekilme esnasında İbrahim ağır yaralanıyor ve yere düşüyor. İbrahim yanında olan, Aleskoğlu Mustafa'ya " Kardaş beni iki adım yoldan dışarı koy ki, düşman askeri beni ezmesin" diyor. Mustafa tereddüt ediyor. Durursam ben de vurulurum diye düşünüyor. İbrahimi yoldan dışarıya koyuyor ve 50-100 adım sonra, o da kalçasından-bacağından vuruluyor. Mustafa, kayışını kullanarak kanamayı durduruyor, birliğine dönüyor. Komutanı onu, hava değişimine Hala'ya gönderiyor.

Bu yazının kaynakları; şehit yakınlarının Facebook'ta ki "ÇAMLIHEMŞİN HALALILAR GRUBU"na gönderdikleri yazılar ve yaşlılardan alınan bilgilerdir.

Bu çalışma, kaynak yazılarla beraber, arşivlerde muhafaza edilecek, basılı halde şehit yakınlarına dağıtılacaktır ■

ŞEHİTLERİMİZ

Kayıt No	İsim ve aile adı
01	Mollaahmet Mehmet Demirci
02	Halil Odabaş
03	Şükrü Tuman
04	Halil Tuman
05	Katip Tuman kardeşler
06	Ahmet Sarı Sarametoğlu
07	Mehmet Hamdi Topaloğlu
08	Şaban Ataman
09	Osman Şişmanoğlu
10	Ömer Şişmanoğlu kardeşler
11	Enver Şişmanoğlu
12	İbrahim Buyuğ
13	Şevki İsmailoğlu
14	Osman Meşeci
15	Tevfik Onat

16	Hüseyin Matiloğlu
17	Apel Kasım Yüksel
18	Nasuvoğlu Rızman Şen
19	Benklioğlulardan Mehmet Doğan
20	Ahmet Gencaloğlu
21	Şevki Torosoğlu
22	Kadir Torosoğlu
23	Şaban Çolak
24	Mehmet Cerrahoğlu
25	Demircioğlu Maksut
26	Polatoğlu Ali Rıza
27	Lutfaların İbrahim
28	Aleskoğlu Osman Subay

Hala'lı Olmayan Hemşinli Şehitlerimiz:

Dursun Osmanoğlu (Hemşin Bakoz'undan)
Mehmet Süleymanoğlu (Bucak – Açıba'd

Üç Bölünmüş Bir Köy ÇAYIRDÜZÜ (Ğvandi)

Öznur Demirkıran

Öznur Demirkıran

01. 07. 1991 tarihinde Bursa'da doğdu. Babası, Rize'nin Çamlıhemşin ilçesine bağlı Behice (Meķalesķiriti – Beyija) köyündendir. Annesi de aynı ilçeye bağlı Çayırüzü (Ğvandi) köyünden Akatin (Hacı lâkaplı) ailesine mensuptur. Bursa Uludağ Üniversitesi'nde, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü okumuş ve yine aynı üniversitede Türk Halk Bilimi bilim dalında yüksek lisans yapmıştır. Yüksek lisansını tamamladıktan birkaç yıl sonra Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'ne öğretim görevlisi olarak atanmış ve hâlen bu görevine devam etmektedir. Karadeniz ve Kafkas halklarının kültürleri ilgi alanlarıdır.

Çoğunlukla Hemşin köylerinden oluşan Çamlıhemşin'de, Laz köyü olma vasfıyla yer alan Çayırüzü köyü, nam-ı diğer **Ğvandi**, çevresinde; Ğvant, Cuvant hatta Ğant olarak bile terennüm edilmektedir. Osmanlı Devleti tapu tahrir kayıtlarına bakıldığında Ğvandi ismine ilk olarak 1682'de rastlanmaktadır.¹ Ancak bu köy tarihinin geçmişinin daha eskiye dayandığı köyün yayla yollarında bulunan sikkelerden anlaşılmaktadır.

Ğvandi köyünde; artık faaliyette olmayan iki köy okulu (Çayırüzü ve Derecik), iki cami ve bir sağlık ocağı bulunmaktadır. Köy, nüfusu ve kültürel yapısıyla çevresini etkilemekte ve etkilenmektedir. Bugün Ardeşen ilçesine bakıldığında Ğvandi'den birçok esnaf olduğu bariz şekilde görülebilmektedir. Timya Lokantası, Pidecim, Aron İnşaat, Kaçkarlar İnşaat, Areksan Ekmek Fırını, Akatin Ticaret, Nekna Yapı, Letta Yapı ve sayamayacağım kadar çok işletmenin sahibi Ğvandi köyü kökenlidir. Ğvandi'de yetişen insanlar sadece bu alanlarla sınırlı kalmamakta, eğitim ve asayiş gibi alanlarda da önde gelen isimleri barındırmaktadır. Örneğin; İstanbul'da yıllarca emniyet müdürlüğü yapmış olan merhum Enver Ahmetoğlu ve Türk Dil Kurumu eski başkanı Prof. Dr. Mustafa Kaçalın, Ğvandi ve çevresinde bilinen değerlerdendir. Bugün sadece Çamlıhemşin ve Ardeşen'de değil; Fındıklı, Pazar, İstanbul, Ankara, İzmir, Sakarya, Yalova, Bursa hatta Fransa, Almanya ve İtalya gibi birçok ilçe, il ve ülkede Ğvandi kökenli insanlar bulunmaktadır. Söz konusu çevrelerde yaşayan bu insanlar, zaman zaman kendi köylerine gelmekte ve

¹ Hiçyılmaz, "Tapu-Tahrir Kayıtlarında Pazar-Ardeşen Bölgesi, <http://www.kackar53.com>, (27.12.2018).

Çayırüzü, Didi ve Derecik köyleri görüntüsü (Eskiden hepsi Ėvandi idi, yeni ayrıldı)

Lazca konuşmaya devam etmektedirler. Ardeşen, Fındıklı, Pazar gibi Lazların yoğun bulunduğu ilçelerde yaşayan Ėvandi köylüleri, en çok da çay tarımı için köyleriyle bağını koparmamaktadırlar. Çünkü çay tarımı, köylü açısından son derece önemli bir ekonomik dinamiktir. Çay tarımından önce birçok Ėvandi köylüsü, ne yazık ki topraklarını satarak başka şehir veya ülkelerde geçimlerini sağlama yoluna gitmiştir.

Bölgenin kendine has arazi yapısı ve hava koşulları nedeniyle, Osmanlı Devleti hükümlerinden bu yana birçok insan gurbeti tercih etmişti. Bir asırdan fazla bir süre gurbetçilik yapan veya köyden göç eden köy insanı, çay tarımı ile ekonomik açıdan rahat bir nefes almış ve topraklarını çay bitkisi ile doldurmuştur. Geçmişte ormanlık olan dağlar ve mısır, fasulye, kenevir ve tütün yetiştirilen bahçeler şimdi çay bitkisi ile dolup taşmıştır. Bunun üzerine son yıllarda gelişen turizm sektörü de eklenince köyde birçok pansiyon ve bungalovlar kurulmuş; Ėvandi köyü, geçmişine kıyasla tamamen farklı bir havaya bürünmüştür. Buna bir de eski ahşap evlerin eskiyip yıkılarak yerine betonarme evlerin yapılması ve ekonomik olarak rahatlayıp nüfusu artan halkın köyün çeşitli yerlerinde daha da çok betonarme ev yapması, Ėvandi'nin cenneti

andıran portrelerini en aza indirmiş ve geçmiş güzelliklerinden eser bırakmamıştır. Tabii ki bu durum, çevre köylerde ve ülke çapında da sıkça görüldüğünden normal karşılanırsa da bir halk bilimci olarak kendi şahsıma çok üzücüdür. Çünkü değişen insan ve çevrenin karşısında, tabii ki kültürler de son hızla erimiş ve yozlaşmaya maruz kalmıştır. Bugün kültürleri ufak yapı taşları hâlinde derleyen halk bilimciler, geçmişle günümüz arasındaki farkın çok keskin bir şekilde değiştiğini gözler önüne sermektedir.

Yakın zamanda yüksek lisans tez çalışmamda saha olarak tercih ettiğim Ėvandi, kuşkusuz ki benim için özel bir konumdadır. Ėvandi'yi saha olarak tercih etmemin başlıca sebebi, Lazların anaerkil bir toplum yapısına sahip olduğunu düşünmem ve benim de annemin köyünün Ėvandi olmasındandır. Bunun yanı sıra, Ėvandi'nin -her ne kadar değişmiş ve yozlaşmış da olsa- hâlen bazı edebiyat ürünlerini yaşatır vaziyette bulunması da benim saha seçimimi etkileyen bir faktördür.

Benim derleme alanı olarak seçtiğim Çayırüzü köyü yani diğer bilinen tarihî adıyla Ėvandi, derleme yaptığım yıllarda hâlen tek köy olarak varlığını sürdürmekteydi. Bugün ise daha yeni

Çayırüzü Köyü Merkez

yeni köyün bölünme çalışmaları sürdürülmekte; köylü nezdinde **Çayırüzü, Derecik** ve **Didi** olarak üç köy hâlinde geleceğine devam etmesi, tarihî Ğvandi adının ise sözlü anlamda ortak isim olarak kalması konusunda karar verilmiştir. Ğvandi'nin resmî adı olan Çayırüzü köyü üçe bölündükten sonra; köy merkezi, Çoğona, Tudenî Çoyi, Karabina-ona, Uperi, İsina Raķani, Ayşena Ruba, Nopaţeni, Dobira ve diğer birçok yer Çayırüzü köyüne bağlı kalmakta devam edecektir. Jini Merze, Mżu-şkala, Yağici Avla, Oxori Ceçveri (Oğori Ceçveri), 3xembrona (Tşhembro-na), Txirona (Thirona) ve diğer birçok yer Didi köyüne; Şkurdi, Kaçenevati, Çurdi-ona ve diğer birçok yer de Derecik köyüne bağlı olacaktır. Ğvandi köyünün bölünmesiyle köyler arası ayrımlaşmanın veya yabancılaşmanın olmamasını umut ediyoruz. Nitekim benim Bursa'da doğup yetişip gelişerek memleketim olan Çamlıhemşin'de çalışma yapmamın bir amacı da Lazların ayrımlaşıp yozlaşmasının ve Laz kültürünü sahipsiz bırakmalarının önüne geçmektir.

Bugün Türkiye'nin birçok bölgesinde, ilçesinde veya köyünde halk bilimi monografi çalışmaları yapılmaktadır. Avrupa'da ise yüzyıllardır bu araştırmalar devam etmektedir. Öyleyse, be-

nim memleketim olan Çamlıhemşin neden bu araştırmalardan geri kalsın? Neden buradaki Laz ve Hemşin kültürü yok sayılsın? Birçok yeri bâkir ve incelenmeye muhtaç olan Karadeniz bölgesi; arkeoloji, tarih, coğrafya, edebiyat ve dil alanlarında zannımca son derece araştırılmaya muhtaçtır. Çamlıhemşin ise hem Lazların hem de Hemşinlilerin ortak yaşadığı bir ilçe olarak dikkat çekmektedir. Son yıllarda yayla turizmiyle dillere pelesenk olan Çamlıhemşin hangi kültürlerle sahiptir? Hangi uygarlıklar buralarda hüküm sürmüştür? Bu bölgede tarih, hangi noktalarda tıkanmaktadır ve neden tıkanmaktadır? Bu sorular zaman zaman cevaplansa da kapsamlı yapılacak arkeolojik bulgular bu cevapları daha da genişletecektir. Kendi alanım olan halk bilimi açısından baktığımda ise, sadece Ğvandi'nin değil bölgedeki tüm köylerin derinlemesine ve her yönüyle araştırılması gerektiği hissiyatındayım. Çünkü derleme çalışmaları esnasında karşımıza çıkan en ufak bir bilgi, bizi birçok yeni bilgiye sürükleyebilmektedir.

Halk bilimi, toplumların maddî ve manevî kültürlerini oluşturan yapı taşlarını, motiflerini, geleneklerini inceleyen ve halk edebiyatını da içine

alan bir bilim dalıdır.² Ben de halk bilimi yolunun başındayken Çamlıhemşin'deki kültürlerin derinliklerine yoğunlaşmamış bir şekilde memleketime gelmişim. Bursa'da doğup büyüüp Bursa'da eğitim almıştım. Çocukluk yaşlarımda sadece bir kere gittiğim memleketime karşı anlayamadığım bir hasretim vardı. Lisans eğitimi almaya başladığım ilk hafta, "Eğer edebiyat alanında yüksek lisans yaparsam halk edebiyatı ve halk bilimi alanında yapacağım. Eğer yüksek lisans yaparsam memleketimde araştırma yapacağım." dediğimi hatırlıyorum. Bugüne baktığımda ise, **Çayırüzü Köyü Monografisi (Rize – Çamlıhemşin)** isimli yüksek lisans tezimle bu düşüncemi yerine getirdiğimi görüyorum.

Rize'ye araştırma amaçlı tek başıma heyecanla yola koyulduğumda; Rize, Çamlıhemşin, Ardeşen, Məkaleskiriti, Çayırüzü, Çvandi gibi isimler benim için beynimde bir yerdeydi, canlı canlı yaşayamadan uzaktan seviyordum. Rize'nin ilçe-

lerini ve konumlarını tam olarak bilmiyordum. Bindiğim otobüs, Rize sınırlarına girdikten sonra Rize'deki terminalde inip Ardeşen'e bir vasıta ile geçmeyi düşündüm. Otobüs muavini, "Siz neden burada iniyorsunuz? Bu otobüs Çayeli'ye kadar gidiyor. Oradan Ardeşen'e geçersiniz." dedi. Ben de "Çayeli, Ardeşen'e daha mı yakın?" diye sordum. Yani aslında kendi memleketime bu kadar yabancıydım. Ailecek gidip gelmediğimizden çok az kişiyi tanıyordum ama yine de öğrenmeyi ve araştırmayı çok istiyordum.

Araştırma konumu ve sahamı kararlaştırmadan önce çevreyi ve insanları tanımaya, neler yapabileceğimi düşünmeye başladım. Daha önce hiç görmediğim bir doğaya hayran olmuşum. Her ne kadar birçok bölgenin sosyal medyada çeşitli görselleri bulunsa da canlı olarak görmek, yaşamak ve hissetmek kıyaslanamaz bir heyecandı. Tahrip olmuş yerler beni üzse de her yerden fışkıran yeşillik beni büyülüyordu. Çayırüzü'ne yani Çvandi'ye ilk gittiğimde 2016 yılının Temmuz aylarıydı. Tanıştığım birçok insanın aslında akrabam olduğunu öğreniyordum. Çvandi insanının sıcakkanlı olması, merhum halk şairi Rifat Akatin ile tanışmam, Çvandi yaylalarını gezip görmem benim bu köyde birçok derleme

2 Öznur Demirkıran, *Çayırüzü Köyü Monografisi (Rize-Çamlıhemşin)*, (Yüksek Lisans Tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Halk Bilimi Bilim Dalı, Bursa, 2019, sf. 1.

Çayırüzü'nden ayrılan Didi Köyü

malzemesi bulabileceğim fikrini oluşturdu. Nitekim de öyle oldu... Sandığımdan da çok fazla derlenecek kültür malzemesi ile karşılaştım. Açıkçası en başta hangi birini derleyeceğimi şaşıırıyordum. Öncelikle birçok destan yazarı vardı. Bunların başında merhum Rifat Akatin (Çıbarına lâkaplı) geliyordu. Eğer derlemeye biraz daha geç başlasaydım kendisiyle tanışamayacak oluşumun düşüncesi bile beni şu an üzüyor. Bu da bende derleme çalışmalarının ertelenmemesi gerektiği fikrini oluşturuyor. Her geçen gün, geçmiş kültüre sahip yaşlılarımızı kaybediyor ve geçmiş birikimden bî-haber olan gençlerle karşı karşıya kalıyoruz. Bundan yirmi yıl ya da daha fazla süre öncesine gittiğimizde ise kimbilir ne kadar kültürün kaybolup gittiğini görürüz.

Çvandi benim nazarımda, diğer köylere kıyasla halk edebiyatı ürünlerini daha çok muhafaza etmekte, hayatın geçiş dönemlerine ait ürünlerini ise daha az koruyabilmektedir. Halk edebiyatı alanına; destan, türkü, masal, efsane, memorat, mâni, ağıt, ninni, fıkra, bilmece, atasözleri ve deyimler gibi türler girer. Doğum-sünnet-evlilik-ölüm gibi törenler hayatın geçiş dönemlerini; yayla kültürü, halk takvimi, halk mutfağı, anılar, çocuk oyunları, inanışlar, değirmenler

gibi kültürel öğeler halk bilgisi alanlarını simgelerler. Örneğin, Çvandi'de halk edebiyatı ürünlerinden öncelikle destan ve memoratlar başı çekmektedir. Günümüzde destanlar, türküye doğru kaymaktadır. Çünkü destan söylemek ayrı bir kabiliyet, bilinç gerektirir ve destanlar uzun dörtlüklere sahiptir. Türküler ise coşkulu anlarda söylenebilirler ve dörtlük sayıları daha azdır. Merhum Rifat Akatin'i gördüğümde şahsına münhasır bir kişiliğinin oluşu bana destancılığın nasıl olması gerektiği izlenimini vermişti. Destanların şahsımca en güzel örneği; merhum Çıbarına Rifat Akatin'in babası merhum Tefvik Akatin nam-ı diğer Çıbarına Tefik'in, "Bismillai Ar Deştani Domçari (Bismillahi ile Bir Destan Yazdım)" adlı 36 dörtlükten oluşan eseridir. Yayla kültürünü en derinlerine kadar hissettiren bu destan çevredeki Laz köylerinde de duyulmuş, son derece önemli bir eserdir. Bu destan, insanların sadece yayla hasretini dile getirmez; yayla kültürünü, yayla âdetlerini, yayla yollarındaki dinlenme duraklarını, Laz kültürünü ve geçmiş zamanlarda yaylalara ne kadar çok önem verildiğini de bizlere gösterir.

Akatin soy adının Çıbarına lâkabına mensup olan Tefvik Akatin'in ailesinde destancılık ba-

Karabina-ona mevki

badan oğula aktarılmıştır. Günümüzde de bu aktarım devam etmektedir. Ayrıca Çibarina Tefik, bazı çevrelerde *Çant horonu* olarak da anılan **Çvandi horonunun** kaidesinin de sahibidir. Çvandi'de halk şairi olarak bilinen kimseler arasında; merhum Mustafa Özkurt (Zeybeği), Ahmet Ali Yeniçirak (Hasoğlu), Mustafa Musaoğlu (Kaçalın), Sabit Akatin (Leťa Bere), Mustafa Özkurt (Çupina), Ridvan Özkurt (Ançaşı) ve Cihan Akatin (Çibarina) de bulunmaktadır. Kadınlar arasında ise; Bakiye Kuyumcu ve Havva Akatin (Žabika) irticâlen türkû, destan ve mâni söyleyebilen kişiler olarak bilinirler. Öte yandan köy kültüründe kadın, erkek, yaşlı, genç, çocuk herkesin kısa türküler veya mâniler söylediği de duyulabilir.

Çvandi'de destanlardan sonra en çok yoğunluk gösteren diğer bir halk edebiyatı ürünü ise memoralardır. Memoratlar efsanelere çok benzetmekle birlikte, efsanelerden farkı; gerçekleşen olayı kaynak kişinin bizzat yaşaması ya da yaşayan kişinin ağzından bizzat duymasındır. Me-

moratlar da efsaneler gibi konularına ayrılırlar: Çvandi'deki memoratların konuları genellikle cin ve peri karakterleri üzerinde yoğunlaşmıştır. O kadar ki köydeki memorat ve efsaneleri duyduğunuzda, bu köy halkının geçmiş yıllarda cin ve perilerle iç içe yaşamış olduğunu bile düşünebilirsiniz. Cin ve peri karakterleri, köy hafızasında ve anlatılarında çok önemli bir yer tutmaktadır. Cinlere benzeyen ancak farklı özellikler gösteren **çika** yaratığının anlatıları da çevre Laz köylerinde olduğu gibi Çvandi'de de bulunmaktadır. Üstelik çika, memoratlar arasında da yer alır; yani kaynak kişiler bu yaratığı bizzat gördüklerini ifade ederler. Çika, doğaüstü bir varlıktır. Gorile benzer ve her yeri uzun uzun tüylerle kaplıdır. Kendine has özellikleri vardır. Örneğin bunlardan bazıları; insanların hareketlerini taklit etmesi, ateşten çok korkması, insan gibi iki ayak üzerinde yürümesi ve cinler gibi çok izbe yerlerde yaşamasıdır. Çvandi'de çika ile ilgili bir yer adı bile bulunmaktadır: **Çikaşı Obge** yani Çika'nın Yuvası.

İsina Raġani bölgesinden görünüm

Ėvandi'de hayatın geçiş dönemlerine baktığımızda geçmişe kıyasla oldukça değişiklik ve kültürde cılızlaşma görülebilmektedir. Zannımızca bu cılızlaşma daha da eskilere dayanmaktadır. Örneğin, sünnet töreni ile ilgili neredeyse hiçbir ritüel bulunmaz. Sünnet işlemi gerçekleştirilir ve hayat olağan akışında devam eder. Anadolu'nun diğer bölgelerinde görülen; kirve, sünnet yatağı, sünnet kıyafeti, sünnet düğünü gibi uygulamalar Ėvandi'de söz konusu bile değildir.

Geçmiş ve günümüz arasında en büyük farkların görüldüğü geçiş dönemi evliliğdir. Geçmişte erkeğin gurbetteyken evlendirilmesi ve başlık parası uygulaması varken günümüzde bunlar yoktur. Geçmişte gurbete çıkan genç erkeklerin, kendilerinden habersiz bir şekilde ailesi tarafından evlendirilmesi ve damatsız bir şekilde düğün yapılması vâkî olan olaylardır.

Geçmişle günümüz arasında kıyas yaptığımızda düğün töreninde hâlen yaşayan belki de tek unsur tulum horonudur. Onun haricinde ne eskisi gibi köy düğünü yapılmakta ne gelin ve damat eski geleneksel kıyafetlerini giymekte ne de eski köy düğünlerinde uygulanan mangal /

mangali kültürü yaşatılmaktadır. Günümüz salon düğünleri bu açıdan son derece cılızdır. Köy düğününün tamamını kapsayan mangalcılık, başlı başına özgün uygulamalar bütünüdür.

Evli çiftlerin yaşantıları da geçmiş ve günümüz arasında oldukça değişmektedir. Geçmişte teknolojisiz bir yaşam süren köy halkının günün 24 saati dolu ve son derece yorucu iken bugün daha normale dönmüş ve geçmişte yapılan işlerin yoruculuğu kendini çay tarımının yoruculuğuna bırakmıştır. Bahsedilen bu yoğun yorucu yaşam daha çok kadınların üzerinden ilerlemektedir. Geçmiş yıllarda; odun kıran, dağlardan ayır taşıyan, dereden su taşıyan, hayvanlara bakan, evin bütün ihtiyaçlarını karşılayan kadınların zorlu yaşamı çok yoğun derecelerde görülebilmekteydi. Tüm bu işlerin haricinde kaynata ve kaynanası ile yaşayan kadınlar, **xindi eėaġoru (hindi etzaġoru)** yani ağzını ve burnunu başındaki örtüsü ile bağlayıp konuşmama geleneğini de uygularlardı. Günümüzde bu gelenek neredeyse bitme noktasında olsa da hâlen kaynana ve kaynatasının yanında saygıdan ötürü konuşmayan kadınlar da bulunmaktadır.

Ğvandi, birçok Laz köyü gibi yer adları bakımından son derece zengindir. Derleme yaptığım dönemlerde Ğvandi köyünde ve yaylasında 200-300 kadar yer adı derledim. Bu yer adlarından bazıları çok ilginç olmakla birlikte bazıları gelişigüzel verilmiş isimlerdi. Geçmiş dönemlerdeki bahçelere ve arazilere isim verme geleneği günümüze kadar ulaşmıştı. O kadar ki bazı yer adları çoktan unutulup gitmiş, bazılarının ise anlamları unutulmuştu. Geçmişten günümüze doğru yaklaşıldığında, bu yer adlarındaki kelimeler Türkçeye doğru kayma eğilimindedirler. Örneğin, bir kişinin bahçesinin ya da arazisinin belli olması için, o kişinin lâkabı veya adıyla o bahçe isimlendirilmiş ve Ğakına Pağxa, Çorbacı Boğazi, Molamedi-ona Ameğa Mağara, Sadiki Mağari, Kırtuna Duğxu, Çululi Zeni, Kurdi / Kırtı Meşe, Abdulla Boğazi, Ğuraşı Ğari, Çeduni-naşesi, Enverişi, Besepesi Boğazi, İbanaşesi, Nçareri Avla, Xasana (Hasana) Kıva, Kekeşi Maçxa, Fevziğa İrmağina, Nejatin Çayluğı gibi onlarca arazi adı oluşmuştur. İsim ve lâkaplarla oluşturulan yer adlarının haricinde, toprağın yapısına ve coğrafik konumuna göre oluşturulan yer adları da vardır. Rağani Mele, Dologza, Boya-şkala, Gunze-ona, Didi-ona, Çataxi, Kıvaşaxeri, Koko-gza, Livadi

Ğuğuğa, Çaçaxona, Gza Ğoğxeri gibi isimler bu yer adlarından sadece birkaçıdır. Derlediğimiz tüm yer adları sınıflandırılmış ve ayrı başlıklarda ele alınmıştır. Zannımızca Ğvandi'nin geçmişine ışık tutabilecek özgün yer adlarından bazıları da şunlardır; Kıkovati, Petrevati, Kıçenevati, Ğvandi, Karabina-ona, Çoğona, Kortuna Zeni, Çimrişi Livadi, Xaçiti (Haçiti), Cance Ruba, Yağici Avla, Çaça Kıru, Çeçe-ona...

Ğvandi'de lâkap kullanımı da son derece yaygındır. Nitekim birçok yer adı da bu lâkaplardan oluşmuştur. Lâkaplar, köyde bahsedilen ya da işaret edilen kişinin nokta atışı bir şekilde bilinmesini-bulunmasını sağlarlar. Köyde; Çungu Badi, Şerifi, Ğraşı, Xuşi (Huşi), Kıpidoğli, Ğana, Kıncinoğli, Noğuri, Şoşoli, Bidini, Amet Çavuşı, Nuridina gibi daha onlarca lâkap kullanılmaktadır. Bu lâkapların hangi sülâlelere ait olduğu bilindiğinden, kişinin ismi ile birlikte zikredildiğinde o kişinin soy adının belirtilmesine lüzum görülmez ve aynı ismi taşıyan kişilerle de karıştırılmaz. Böylelikle halk dilinde büyük bir kolaylık meydana gelir.

Köy kültüründe yaylacılık geleneği de bulunmaktadır. Geçmişe nazaran oldukça değişime uğrayan yayla kültürü, bugün yerini turizme doğru bırakmaktadır. Geçmişte uygulanan yayla ittifakı, yayla kuralları ve köylerin toplanarak yaptığı yayla göçleri bugün uygulanmamaktadır. Geçmiş yıllarda; Ğvandi, Mekaşskiriti (Dikkaya-Behice-Güllü köyleri), Mğanu (Topluca), Bağoz (Yamaçdere) ve Şangul (Doğanay) köyleri ile birlikte aynı gün yaylaya hareket ederlerdi.

Kaçkar Yaylası'nda Nostambeni Zeni bölgesi ve arka tarafta yayla vanağı

Bakoz ve Şangul köylerinden sadece Çırakoğulları bu göçe iştirak ederdi. Çünkü bu Çırakoğulları, Ğvandi ve Mekaleskiriti köyü kökenlilerdir. Bu köyler Kaçkar yaylalarını kullanırlar. Mekaleskiriti ile Ğvandi köylerinin ortak kullanmış olduğu yayla, günümüzde çevrede Koçdüzü olarak bilinse de geçmişten beri Ğvandi insanınca Kaçkar Yaylası ve Cileni Ngola olarak terennüm edilir. Nitekim Ardeşen ve Çamlıhemşin'deki Lazların kullandığı yaylalar Osmanlı Devleti kayıtlarında "Laz Kaçkarı" olarak geçer. Günümüzde Kaçkar Yaylası genel bir isimdir. Bu ismin altında, hayvanların otlatıldığı veya insanların kullandığı birçok yerin adı vardır. Örneğin Aşağıki Yayla bölgesinde kalan Pimbilona, Çukenimeşe, Pați, Maçxa (Maçha), Çaçaxona (Çaçağona); Yukarıki Yayla'ya doğru olan Sataple,

Samonona; Yukarıki Yayla'da bulunan Moğona, Şari Kañçeni, Çorçona, Dastavi, Toba-ceturgeri, Toba-şkala, Zuğa-şkala, Şari-bağxuri, Nostambeni Zeni, Kva-burçuli, Samarile gibi daha onlarca isim vardır.

Geçmişte yoğun şekilde Laz kültürünü yaşamış olan Ğvandi, günümüzde birçok dil ve kültür unsurlarını yaşatamaz konumdadır. Bu da kültürel açıdan üzücü bir durumdur. Ancak bazı uygulamaların değişmesi de olumlu yönde aksetmektedir. Örneğin; evlilik konusunda kadınlara ve erkeklere fikirlerinin sorulması, kadınların iş yükü yoğunluğunun azalması, gelinlerin büyüklerin yanında konuşabilmesi olumlu değişimlerdir. Her geçen gün yeni bir şey öğrendiğim Ğvandi'nin önümüzdeki yıllarda kültürüne sahip çıkarak ve yaşatarak ilerlemesi dileğiyle..■

HACI ZADE

Pasta . Unlu Mamüller . Tatlı

1962

Altınordu - ORDU

good food, good mood!

4 FARKLI ŞEHİRDE TOPLAM 15 ŞUBE

Geniş menümüz ve
kaliteli hizmet anlayışımızla büyümeye
devam ediyoruz!

bigbaker.com.tr

bigbakerbb

good food
good mood
good food

Tarihi Belgelerle BAŞ HEMŞİN

Murat Ümit Hiçılmaz

Hemşinli denilen halkın atalarının Kaçkar Dağ-
larının derin vadileri arasına serpiştirilmiş irili
ufaklı köylere sonradan gelerek yerleştikleri hemen
herkesin kabul ettiği bir vakadır. Rivayet odur ki;
Hemşinlilerin ataları ilk olarak Tahpur yaylasına
ve onun hemen aşağısındaki vadinin batı yamacına
yerleşmişler. Bu vadiye üç köy teşkil edilmiş olup
bu vadiye “Hemşin” denilmiş, vadiden akan dereye
de Hemşin Deresi ismi verilmiştir. Hemşinlilerin bu
vadiden dağılıp çoğaldıkları kabul edildiği için yer-
leştikleri geniş coğrafyaya da sonraları Hemşin den-
miştir. Zaman içerisinde ise bu vadiye bazen “Baş
Hemşin” denilmiş, bazen de üç köyden ibaret olduğu
için “Üç pare Hemşin” ismiyle telaffuz edilmiştir.

Bölgeyi Osmanlı İmparatorluğunun fethetmesi mü-
teakip vergi kayıtları tutulmuş olup bu kayıtlar saye-
sinde Baş Hemşin köylerinin demografik bilgilerine
ulaşabiliyoruz. 1486 ve 1515 tarihli defterde Hemşin
bölgesinin tahriri tutulmadığı için bu iki tarihli def-
terden herhangi bir bilgi edinemiyoruz ancak daha
sonra tutulmuş olan 1530, 1554, 1564 ve 1583 tarihli
kayıtlarda birtakım bilgilere ulaşabiliyoruz.

Bunlardan 1530 tarihli olan ilk defter tahrir bilgileri
içermeyip sadece icmal (özet) bilgilerden ibarettir.
Baş Hemşin bölgesi bu kayıta “Kara Hemşin” nahi-
yesine bağlı bir köy olarak gözükmektedir ve “Baş”
ismiyle kayda girmiştir. Kayıttaki kısa bilgiye göre 20
Gebr (Gayrimüslim anlamında) hanesi ve 10 müs-
lem (vergiden muaf anlamında) hanesi olmak üzere
toplam 30 hane mevcut idi.

1554 tarihli defterde yine Baş ismiyle kayda geçen
köyde gayrimüslim 25 hane yaşamaktadır ki bun-
ların 6’sı mücerred (bekâr erkek) hanesidir. On yıl
sonra tutulmuş olan 1564 tarihli tahrir kaydında ise

Başköy'den Paşa Konağı

yine Baş ismiyle yazılan köyde 53 hane yazılmış olup
bunların 23’ü mücerredir. 1583 tarihli elimizdeki
son tahrir kaydında ise Baş köyünde 58 hane yazıl-
mıştır. Bu rakamlar o dönem için oldukça kalabalık
bir nüfus anlamına gelmektedir.

1682 tarihine ait Avariz vergi defterinde ise “Baş
Hemşin maa mahalle-i Bala ve Miyan ve Zir tabi’
kaza-i mezbur” başlığıyla kaydedilmiş olan köyün
adı ilk kez Bala (Yukarı), Miyan (Orta) ve Zir (Aşa-
ğı) şeklinde detaylandırılmıştır. Bu kayıta üç köyde
toplam 66 erkeğin kaydedildiği görülmektedir.

1835 tarihli Hemşin Nüfus Defterinde ise Baş Hem-
şin köyleri üç ayrı köy olarak kayıt edilmiştir. Bu üç
köy; “Baş Hemşin Aşağı Mahalle”, “Baş Hemşin Orta
Mahalle” ve “Baş Hemşin Yukarı Mahalle” şeklinde-
dir. Nüfus defterlerinden elde edilen bilgileri bir tab-
loda gösterirsek;

Köyün Adı	Nüfus	İmam Adı	Muhtar Adı
Baş Hemşin Aşağı Mah.	98	Molla Habib bin Ahmet	Ali bin Hüseyin
Baş Hemşin Orta Mah.	140	Molla Yusuf bin Durmuş	Sarı Osmanoğlu Hacı Ömer bin Hüseyin
Baş Hemşin Yukarı Mah.	105	Hacıibrahimoğlu Molla Abdullah bin Ali	Çalmaşuroğlu Dursun bin Ahmet

Ortaköy'den bir görünüm

Üç pare Hemşin köylerinde yaşayan sülale adları ve soyadlarını bir tabloda görmek istersek;

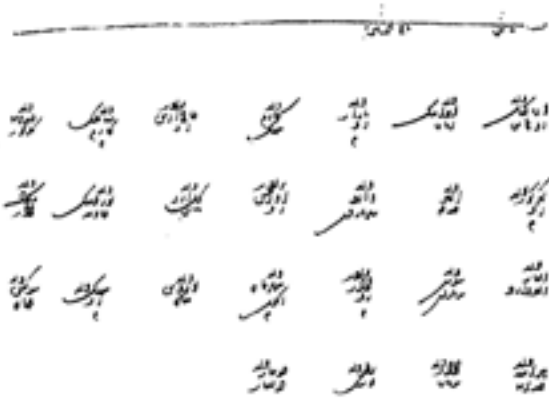
Baş Hemşin Aşağı köy	
Bilaloğlu	Bilaloğlu, Apaydın, Bilgin, Hiçyılmaz, Kaçmaz, Kansak, Yeşilbaş, Artar, Yılmaz
Cinalioğlu	Azak
Çatalbaşoğlu	Arda, Çatalbaş
Tolaroğlu	Dolar
Kobaloğlu	Temuçin
Kürtoğlu	Demirbaş, Karakaş
Olozoğlu	Altınkaya
Vahitoğlu	Turhan
Yanıkoğlu	Çiçek

Baş Hemşin Ortaköy	
Çıtrasoğlu	Kızılhan, Kızıltan, Ergene
Danabaşoğlu	Başoğlu
Ekşioğlu	Ekşioğlu
Genüroğlu	Kaner
Kaşoğlu	Kaşoğlu
Koşoğlu	Kuşgun, Köse
Kukoğlu	Caner
Mazotoğlu	Basan
Mollaalioğlu	Altun
Paşalioğlu	Başalmaz, Paşalı, Paşaoğlu, Paşaloğlu, Başalma
Seferoğlu	Sever, Seferoğlu

Aşağıköy

Baş Hemşin Başköy	
Çalıkıranoglu	Çalıkıran
Çalmaşurzade	Gürbüz, Çamaşuvi, Çalışır, Baltaş
Eyüboğlu	Günel
Haliloğlu	Sevimli
Hidişoğlu	Diş
İpsuzoğlu	İpsuz, Onur, Türker, Nural, Hemşinli, Özbaldaşlı, Çağlayan, Özen
Kostanoğlu	Bostan
Köseoğlu	Köse
Mafratoğlu	İlmaz, Yılmaz, Mafratoğlu
Mazotoğlu	Akgün, Akan
Yamakoğlu	Yanaroğlu, Yamak
Zukaroğlu	Bakar

Başhemşin Tapu Tahrir kaydı

Başhemşin Yukarı Mahalle Nüfus Kaydının Başlangıcı kısmı

Baş Hemşin köylerinin 1876 yılına ait salname kayıtlarından gerek nüfus bilgilerine gerekse vergi kayıtlarına ulaşabiliyoruz.

Baş Hemşin Aşağı köy											
Hane	Nüfus	Vergi	Aşar	Bedelâtı Askeriye	Koyun	Keçi	İnek	Öküz	Manda	At ve Kısarak	Merkep
20	62	965	1378	-	150	-	35	5	-	8	-

Baş Hemşin Ortaköy											
Hane	Nüfus	Vergi	Aşar	Bedelâtı Askeriye	Koyun	Keçi	İnek	Öküz	Manda	At ve Kısarak	Merkep
35	110	2185	1378	-	1000	210	50	4	-	6	-

Baş Hemşin Başköy											
Hane	Nüfus	Vergi	Aşar	Bedelâtı Askeriye	Koyun	Keçi	İnek	Öküz	Manda	At ve Kısarak	Merkep
26	171	1500	1495	-	900	450	80	5	-	20	-

Baş Hemşin köylerinin isimleri Cumhuriyet döneminde genel Türkçeleştirme kapsamında değiştirilmiş olup Aşağıköy'e Sıraköy; Ortaköy'e Ortayayla ve Başköy'e Ortaklar ismi uygun görülmüştür ■

unpam®

1 9 9 6

Hem şık, hem rahat ve samimi... En lezzetli yiyeceklerimizi , eviniz kadar samimi bir ortamda sunan, Unpam'ın kapıları sizlere açık. Profesyonel kadromuzla, en yeni lezzetleri, en iyi pasta ve tatlıları, eşsiz baklava, börekleri sizlere sunmak için gece-gündüz çalışıyoruz. Kurumsal vizyonu ile en lezzetli, kaliteli tatların öncüsü olmaktan gurur duyuyoruz.

www.unpam.com.tr

MERKEZ: Adres: Yeni Mahalle, İsmetpaşa Cad,
No :43 / A, 52200 Altınordu, Ordu
Telefon: (0452) 888 2 777 - 888 3 777 - (0452) 225 40 70

ŞUBE: Adres: Şarkıye Mah. Sırrıpaşa Cad.
No:124/A, Altınordu, Ordu
Telefon: (0452) 888 3 111 - 888 3 222 - (0452) 225 37 27

Kaçkarın Kalesi KALE-İ BALA

Ferruh Fatih Albayrak

Kale köyü, Pazar merkezden 66 km ve Çamlıhemşin merkezden ise 38 km mesafede, yaklaşık 1,5-2 saatte ulaşılabilen Kaçkarların eteğine kurulu, dikkat çekici tarihi ve sosyolojik yapısı ile Çamlıhemşin'in en uzak, Rize'nin sınır köylerinden biridir. Tarihi ve sosyolojik yapı, köyü tanıtırken görüleceğe üzere bu yazınında ana iskeletini oluşturmaktadır. Köydeki yer adları, gelenek ve göreneklerde geçen kelimeler Kuzeydoğu Anadolu'nun yapısını tarihsel süreçte değerlendirmek için bilgiler sunmaktadır.

Yazılı belgelerde yer almayan ancak sözlü tarih an-

latımıyla elde edilen bilgilere göre köyün Osmanlı fethinden öncede var olduğu, hatta Anadolu'nun fethinden önceye kadar gittiği anlatılmaktadır. "Kale'ye" gelen Oğuzlar, daha önce hiçbir soydan ve dinden kimsenin gitmediği bu şirin beldeyi yurt edinmişler, kendi öz damgalarını vurmuşlar. Nitekim yer isimleriyle birlikte, köy halkının dili de İstanbul Şi-vesine çok yakın olup, bir kısım tabirler ve kelimeler de Anadolu'nun değişik yörelerinde kullanılanların aynıdır. Köyde ağırbaşlı, samimi, iyiniyetli ve iyi tavırlı (biraz da saf) kimselere "Uğuz" (Oğuz) denmesi bir başka belge sayılabilir¹.

Osmanlı belgelerinde köy tarihi hakkında şu bilgiler yer almaktadır; 1515 yılına ait tahrir defterinde Kale-i Hemşin-i Bala görevlilerinin tımar kayıtları bulunmaktadır. 1530 ve 1554 yılları tahrir defterlerinde köyün adı Kara Hemşin nahiyesine bağlı Varoş ve Vartor olarak iki köy şeklinde görülmektedir. 1564 ve 1583 yılları tahrir defterlerinde Vartor ismi tarih sahnesinden silinerek köyün adı Varoş olarak görülmüyor. 1681 tarihli avarız tahririnde köy adı Nefs-i Kala-i Hemşin olarak geçmektedir. 1835 yılı kayıtlarına göre Kale ve Varoş adları yer alıyor. 1876 yılı kayıtlarında ise Kale-i Bala ve Varoş yer almaktadır. 1916 yılında yer adları değişikliği için düşünülen yer adları listesinde Kale-i Bala aynen kalırken Varoş ismi Kale-i Zir olarak değiştirilmesi düşünülmüştür². Cumhuriyet’le birlikte belli bir dönem adı Hisarcık olarak değiştirilen köyün günümüzdeki adı Kale Köyü’dür.

En eski kayıtlarda yer alan Varoş ve Vartor isimlerinin içinde geçen “Var” kelimesi Macarca da kale anlamına gelmektedir. Varoş “Macarca, eski kentlerde sur dışında kalan bölüm (Çağbayır, Y.) şeklinde, Os-

manlıda ise “şehrin kale dışında kalan kısmı, şehrin kenar mahalleleri”³ olarak kullanılmıştır. “Tor” yapısını Mustafa Öner “Or, Tor, Çor Sözleri Hakkında” adlı makalesinde; birbirleriyle bağlantılı olan bu sözlerin “yükseklik” kavramıyla ilişkisiyle birlikte Tora/Tura kelimelerinin de “kale ve şehir” anlamı dışında “yüksek yer ve kişi” anlamı taşıdığını da belirtmiştir. Bu bağlamda Vartor kelimesi “yüksekteki kale/şehir” anlamına gelebilir ki; Osmanlı döneminde Kale-i Bala yani yukarı/yüce kale anlamlarında kullanılmıştır.

Köye değişik yörelerden gelen aileler hakkındaki bilgiler Osmanlı Ordusunda yüzbaşılık yapmış ve yüz küsur yaşına kadar yaşayan İslamoğlu Rasim Bozkurt tarafından şu şekilde belirtilmiştir; Haşiloğulları (Albayraklar) ve İslamoğulları (Bozkurtlar) Erzurum’dan, Hacinumanoğulları Narman’dan, Kadioğulları Kahramanmaraş’tan, öteki ailelerde değişik yörelerden ve en son olarak Tonyahılar Trabzon Tonya’dan Kale köyüne gelmişlerdir¹. Köyün diğer sülalelerini Azizoğulları (Yıldız), Murtazaoğulları (Akın), Yahyaoğulları (Aydil), Gubatoğulları (Altay),

Kala ve Varoş Mahalleleri

Köseoğulları (Keser), Dumililer (Hazır), Canbazlar, Yanmışoğulları, Kıtıroğulları olarak söyleyebiliriz.

Kaleliler uzun yıllar tek yerleşim alanı olarak Kale köyünü kullanılırken, Pazar sahilden alınan yerlerle birlikte kışın sahildeki köylerde, yazın ise Kale köyünde yaşamaya başlamışlardır. Böylece yıllar önce Kaleliler denilince akla gelen Yalı'dan (Pazar sahile verilen isim) Kale'ye göç başlamış olur. Zor şartlar altında iki gün süren ve yılda dört defa gerçekleşen bu yolculuk, Rumi Mart'ın sonu ya da Nisan'ın ilk haftası "Yaylacı" olarak adlandırılan ilk gurubun göçüyle başlardı. "Tarlacı" olarak adlandırılan ikinci gurubun sahilde yer alan köylerindeki tarım işlerini bitirmesiyle birlikte "Gündönümü" denilen Rumi Haziran'ın 12'sinden sonra gerçekleşirdi. Sahil kesiminde yaşanan sıtma hastalığı yüzünden göçün Temmuz ayına kalmamasına dikkat edilirdi. Sahilde sıtmanın azalmasıyla birlikte tersine göç yani "Yalı Göç"ünün ilk gurubunu oluşturan tarlacıların göçü "Kestane karası" denilen ayda, Rumi Eylül'ün 12'sinden sonra başlardı. Yalı'ya göç, yaylacıların "Kırmağayı"ndan (mısırların toplanışı) sonra yani Ekim'in sonlarına doğru göçüyle biterdi.

Kale göçünün birinci günü Hemşin (Nahiye) üzerinden Üsküt Dağı aşılarak Mollaveyis (Ülkü) köyü hanlarında gece konaklamasıyla tamamlanırdı. Bi-

rinici günkü düşüm (mola) noktası Hacıkamil (Ser), ikinci günkü düşüm noktası ise Çat düzü idi. Yalıya göç yine aynı yol üzerinde devam ederdi ancak düşüm noktaları birinci gün Goluna (Zil kale) düzü, ikinci gün Gömno (Yaltkaya) dibi ya da Carişka (Kumluk-Yüce hisar) dibi olurdu. Kalelilerle özdeşleşen bu göç törenleri her yıl devam eden, aynı tarih ve günlerde (Pazartesi, Perşembe), aynı yerlerde verilen düşümler, barhana (kafile) halinde yenilen yemekler geçmişten geleceğimize birliktelik, yardımlaşma, paylaşımcılık örnekleri vermektedir.

**Göçler Çat düzinde ederler düşüm
Dedim yuva yapsam bozuldu işim
Kudretten sineme vurdu bir kurşun
Bu kurşundan iflah olmam Ahmed um ⁵.**

Kaleliler yukarıda bahsettiğimiz sahil ile köy arasındaki göç olayından önceki zamanlarda da adına tam olarak göç diyemeyeceğimiz ancak köyün Kaçkarlara doğru olan kısımlarındaki yaylalara doğru göç ederlerdi. Bahar döneminde şimdi köyün merkezi olan Merze'ye çıkarlar, yaz başlarında da Küçük Veranyayla, Büyük Veranyayla ve Köylük Yayla olarak adlandırılan yaylalara çıkarlardı. Bu yaylalardan kalenin süt, peynir, et gibi gıda ihtiyaçları karşılanmaktaydı. Köylük Yayla ile Çiçekli Yayla arasında yer alan ve

Kale Köyü

Kale (Şebek) Köprüsü

‘Gözeler’ olarak adlandırılan su, kanallar yardımıyla kaleye götürülmüş, hatta tarlaların sulanması için de kullanılmıştır. ‘Harklar’ olarak adlandırılan bölgede su kanalları halen daha görülebilmektedir.

Kaleliler için bir anıya dönüşen ama gönüllerinde halen yaşayan Kale göçü artık köye gidenler için araçlarla sürmektedir. Yeni ulaşım yoluyla Çamlıhemşin’den Fırtına Deresi boyunca Kale-i Zir (Zil Kale) yönünde ilerleyerek Çat düzünün sağından devam eder ve Kale Köprüsü’nden (Şebek Köprüsü) geçilerek Şebeğin düzünden köye giriş yapılır. Ancak köye girişi zorlaştıran, Kale-i Bala’nın doğal suru gibi yükselen Şebeğin yokluğu, dönemeçli yolları ile yörenin en zorlu yollarındandır. “Şebek kelimesi bir Türkmen boyunun adı olduğu gibi, ‘Şarbek’ kelimesi Kırgızca ‘su gürlemesi, su akıntısı’ anlamlarına gelmektedir ⁴”.

Kale köyünün mahalle sayılabilecek on bir yerleşim alanı vardır. Varoşun Meşesinin eteklerine yayılan Düz Varoş, Kale Köyü’nün bir mahallesidir ve tarihten esintiler taşır. Toprak damlı ahşap evleri görmek halen daha mümkündür. Özellikle Varoş ve Kala yerleşim alanları ormanla iç içe olduğundan eski yapılar ahşaptan yapılmışlardır. Ot ayı zamanında (Temmuz sonu Ağustos ayı) kısmen de olsa geleneksel ot biçimleri, toplanması, taşınması faaliyetleri görülebilmektedir.

Bir bakun ki bahar midur yaz midur

Varoştaki kapılarum düz midur

Bu evlad acisi bana az midur

Senden sonra aci görmem Ahmed ’um ⁵.

Varoşun Meşesinin içinden patika yol ile ya da araç yolu ile Kala Meşesi içinden Kala Mahallesi’ne varılır. Kala kelimesi, Osmanlıca

Kal’a kale, hisar anlamlarında olduğu gibi, Kıpçakça ‘Kalak’ kelimesi yüksek anlamındadır. Bu mahalle köye de adını veren tarihi Kale-i Bala Kalesi ile birlikte Kale Camisini, Şehitliğini ve Beddualı Orman (Kala’nın Meşesi) olarak bilinen bir ormanı barındırır. Şehitlik, Topardı mevkiinde Kala Meşesinin içinde yöre halkı tarafından kutsal sayılan ve çoğunlukla Cuma günleri ziyaret edilen bir alandır. Hakkında efsanelerin de anlatıldığı bu alan büyük ihtimalle kaledeki askerlerin mezarlarından oluşmaktadır. Köyün tarihi ile birlikte yaşıt Kale Camii, uzun yıllar ahşap yapıda iken çıkan bir yangın sonucu tahrip olduktan sonra kara taştan yeniden yapılmıştır. Kitabesi, yapılan tadilat sırasında kaybolan caminin tarihi bilinmemektedir. Bir gelenek olarak Cuma namazları daima bu camide kılınmaktadır.

Beddualı Orman, köyün özellikle çığ gibi doğal felaketlere karşı korunması amacıyla tamamen köylü tarafından geleneksel korumaya dönüşen ve sadece cami, köprü, köy odası gibi ortak malların yapımı ve tadilatı için kullanılan doğal yaşlı bir ormandır. Ormanın yaşını tahmin etmek açısından devrilen bir ladin ağacının, yaş halkaları sayım yöntemine göre belirlenen yaşı 400’ün üzerinde çıkmıştır. Bu yaş aynı zamanda köyün yaşı içinde değerlendirilebilir. Köyün ormanı, Azatlar, Çağılbaşı, Deli Alioğlu (Küçük), Kala, Oluklar, Varoş gibi meşelik olarak adlandırılan orman parçalarından oluşmaktadır.

Kala mahallesinden sonra ladin (yöre dilinde çam) ormanının devamında yer yer ladin ama çoğunlukla huş ve kavakların arasından Çağıl başı mevkiine gelinir. Burası geçmişte ot ayı zamanlarından Kala ve Varoştan

Anıt Nitelikte Toprak Damlı Ahşap ve Karataş Evler

çayır (ot) biçiminden dönenlerin buluşup horon oynadığı bir alandır. Dervişli mahallesinden girilerek genel olarak Merze denilen Kale Köyü merkezine varılır. Artık Kaçkarlar tüm ihtişamı ile karşımızdadır. Dervişli mahallesinde anıt nitelikte olan birkaç adet toprak damlı ev görmek mümkündür. Burada Kale Deresi üzerinde yer alan Şeytan Köprüsü (Dervişli Köprüsü, Taşköprü) görülebilir. Bu köprüden geçilerek Andunli Mahallesine gidilebilir. Buradan aynı zaman da Başyayla'nın patika yolu geçer. Patika yolu üzerinde önemli bir yer adı olan 'Babuserin Suyu' yer alır. Babuser, Arapça Farsça karışımı olarak 'Başkapi' anlamına gelmekle birlikte Türkçe olarak 'dağın giriş yeri' anlamındadır. Aynı zamanda 'Babu' bir Kıpçak boyu olarak da bilinmektedir.

Faikli ve Büyükdüz mahalleleri arasında eski bir cami ve köy odası bulunmaktadır. Eskiden herkesin evi çayırında ya da tarlasında iken yeni yerleşimler çoğunlukla mera alanlarına yapılmıştır. Yeni yapıların büyük bir kısmının yer aldığı mahallenin adı ise Yenimahalle olarak belirlenmiştir.

Orta sırt mahallesi Kale Deresini oluşturan Hunut ve Salaçur derelerinin birleştiği bir noktadadır. Kale köyüne hakim bir noktada yer alan bu mahalleden Hunut tarafına gidildiğinde Hüsam Suyundan Ho-

doçur'a geçilir. Salaçur tarafına doğru gidildiğinde Tatos Göllerinden geçilerek İspir köylerine gidilir. Geçmişte bu yollardan katırlarıyla gelen satıcılar (üzümcüler) üzüm, kuru dut satarlardı. Gıda ihtiyaçları, inek alım satımı gibi birçok ticari faaliyet eskiden İspir köyleriyle yapıldı. Hatta 1950'lere kadar İspir tarafından gelen katırcılar Köylük sırtından Üç Pare köy tarafına geçer ve oradan Rize'ye giderlerdi. Orta sırt Mahallesinin Salaçur deresi tarafında Beşevler Mahallesi yer alır. Bu mahalle çoğunlukla Nahiye Hemşinden gelenlerin oturduğu bir yerleşim alanıdır.

**Salaçur deresi kapına akar
Şimdi Ortasırt'ın çiçeği çıkar
Hasretlik fırkatı bağrımı yakar
Senden sonra yangundayım Ahmed'um ⁵.**

Baş çayır Kale Köyünün doğu yamacında kurulu bir mahalledir. Adına uygun şekilde Merze'deki çayır-
ların başında sıralanan evlerden oluşur. Bu mahalle-
den geçen araç yolu ile Başyayla'ya gidilir.

Çiçekli Yayla, tanıtımlarda, yayınlarda daha çok ismi geçen konumu ile Kale Köyünün en güzel mahallelerinden biridir. Mahallenin ortasında evlerle çevrili düzlüğü düğünlere, şenliklere ev sahipliği etmiştir.

Çiçekli Yayla

Kale Köyünün eğlenme ve piknik alanlarının bulunduğu yerler Köylük Sırtı, Acı Su ve Hoşmertaşı mevkileridir. Köylük Sırtı, köyün konumunu da belirtmek açısından, Hemşin Vadisi (Üç Pare Köy; Ortaklar, Orta yayla, Sıra köy), Kale Vadisi, Başyayla, Yazlık köyü, Varyemez Yaylası, Çat köyü gibi birçok noktanın görülebildiği, sis manzaralarının en doyurucu şekilde yaşandığı, Kaçkarların bütün ihtişamının görüldüğü, çok sayıda ziyaretçisi olan bir eğlenme ve dinlenme alanıdır.

Köyün otlaklarının da bulunduğu bölge Kaçkarlara doğru Orta sırt Dağının sağından ve solundan olmak üzere buzullar döneminde oluşan Salaçur ve Hunut vadisi diye ikiye ayrılır. Bu vadilerden Salaçur Vadisi adını İspir'in bir köyü olan Salaçur (Aksu) köyünden alır ki; Salaçur adı Eski Bulgar Türk'ü, Kuman ve Peçenek oymaklarının adını taşır. Bu vadiye yer alan Acısu; özellikle mide rahatsızlıkları, egzama gibi hastalıklara iyi geldiği düşünülen adını aldığı suyu

ile meşhurdur. Bu bölgenin devamında yer alan Hoşmertaşı ise yine piknik ve festivallerin, eğlencelerin yapıldığı, etrafındaki Köylük yayla, Sallar, Minareli, Isılı su, Soğukludüz, Anbarlı Kaya, Pernek (Pornak) gibi Türkçe yer adları ile tarihin izlerini taşır. Özellikle Pernek (Pornak) kelimesi, Otlukbeli savaşından sonra kaçan Akkoyunlu Türkleri ile ilişkilendirilir ki; Pürnek Akkoyunlu devletini meydana getiren büyük aşiretlerden birinin adıdır. Bu vadinin sonunda Tatos dağına ve göllerine ulaşılır. Dağdaki aşitlerden (geçit) geçilerek İspir'in köylerine varılır.

Kuzeydoğu Anadolu'da Hunlardan kalan nadir isimlerden biri olan Hunut yer adı Hunlar anlamındadır. Hunut Vadisi de adını devamındaki Hunut Dağı ve İspir'in bir köyü olan Hunut (Çamlı kaya) köyünden alır. Bu vadiye yer adlarından Kürtler, Husambayrları, Etem çevirmesi, Husam Suyu ve Dedenin Suyu dikkat çekicidir.

Orta sırt Dağı'nın tepesine Eroh (Oyoğ) adı verilmektedir. Bu tepede bulunan üst üste taşların dizilmesiyle oluşturulan taş yığını (ovo) tarihi bağlantı yönünden önemlidir. Ovo kültünü (ova, oba, obo ya da düşek), Abdulkadir İnan hem Türk hem de Moğol boylarında ne kadar yaygın olduğunu; "Oba, steplerde toprak, dağ geçitlerinde taş yığınlarından meydana getirilen suni tepelerdir (höyüklerdir). Bu obalar steplerde kutsal dağ ve tepe yerini tutarlar." şeklinde belirtir. Köylük Yayla'nın tepesine de oyoğlar denilmektedir ki ilginç olan bu taş yığınlarının eski yerleşim alanlarının tepesinde yer almasıdır. Bu dağda Küçük ve Büyük Veranyayla, Namlının Suyu (Lamli), Mursuklar yer adları bulunmaktadır.

Kale köyü Hemşin'in diğer köy ve yaylaları gibi yaz mevsiminin büyük bir kısmında duman (sis) altındadır. Güneşi görmek Anadolu'nun yazlarında yağmuru beklemek gibidir. Bunun için Kale Köyü'nde güneşe bir dua niteliğinde olan 'bablabublik' adı verilen geleneksel bir tören (ayın) düzenlenir. Bu törene yörede 'bublik, publik, ablik-bublik, ebe bubrik, bubirdak' gibi adlarda verilmektedir. Çocuklar ellerinde taşıdıkları, kıyafet ve puşi giydirilmiş bir süpürge ya da sopa ile maniler eşliğinde kaymak, peynir, un gibi yiyecekleri toplarlar. Toplanan bu yiyecekler, köyün merkezi bir yerinde yakılan ateşte hoşmeri yapılarak, herkes tarafından yenilir. Bu şekilde tören tamamlanarak güneşin dumanın içinden gözükmesi beklenir. Bu gelenek Orta Asya'da yaygın olduğu gibi, Anadolu'da da farklı biçimleri ile görülmektedir.

Kale köyü özelinde olduğu gibi, genel olarak Kaçkarların yayla ve köylerinde yaşanan sorunlarda giderek artmaktadır. Yeni yapılar, betonarme ve estetikten yoksun olarak geçmişin doğayla uyumlu yapıları yanında kötü bir görüntü oluşturmaktadır. Teknolojiyle birlikte köyde görüntü kirliliği yanında alt yapı yetersizliğine bağlı olarak çevre kirliliği de artmaktadır. Özellikle yolların yapımıyla (son birkaç yıldır beton yol) ile birlikte artan ziyaretçi sayısı çevre ve gürültü kirliliğine neden olmaktadır. Köylüyü ve gelenekleri dikkate almayan imar planları ile planlanan turizm alanları ve yapıları bu süreci hızlandırmaktadır.

Köyün tamamı 1994 yılında ilan edilen Kaçkar Dağları Milli Parkı sınırları içinde yer almaktadır. 1998 yılında ilan edilen sit alanları içinde, Kale-i Bala Kalesi ve çevresi 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı, yerleşim yerleri 3. Derece Doğal Sit Alanı ve aynı zaman da köyün tamamı 1. Derece Doğal Sit Alanı içinde yer almaktadır. Bu statüler neticesinde 2007 yılı Milli Park Gelişim (Master) Planı ve 2017 yılı Koruma Amaçlı İmar ve Nazım Planları yapılmıştır. Bu planlar köylünün bilgisi dışında geliştiği ve mağduriyetlere sebebiyet verdiği için itirazlara sebebiyet vermiştir ve ilerde mahkemelik durumlar oluşturmaları ihtimaldir. Aynı süreç kadastro çalışmasında da yaşanmıştır ve davalar ile süreç devam etmektedir.

Bu gelişmelerdeki temel sorunlar olarak (Fırtına Vadisi'nin diğer köylerinde de hemen hemen aynı yaşanan); köylünün dikkate alınmaması, devletin planlarını köylüye bilgilendirilme şekli ve tavrı, geleneklerin günümüz şartlarında unutulması, yerleşik halk ile gurbetçiler arasındaki görüş farklılıkları gösterilebilir.

Günümüzün getirdiği şartlar her yörede olduğu gibi Kale Köyünde de geleneklerin artık yaşatılmasını güçleştirmiştir. Hayvancılık artık çok az sayıda aile tarafından yürütülmekte ve dolayısıyla hayvancılığa bağlı ot ayı gibi bir gelenek giderek yok olmaktadır.

Yüzyıllar öncesinden varlığı ile gelenek, görenek ve yer adlarıyla Kale Köyü, Hemşin Tarihi için önemli bilgiler ve ipuçları sunmaktadır. Hemşin'in yüksek kalesi geçmişte olduğu gibi günümüzde de diline, tarihine, kültürüne gelecek olan saldırılara karşı her zaman sağlam duracaktır. Her ne kadar gelenek ve görenekler günümüzde yaşatılamasa da özellikle şehirlerde düzenlenen horon ve türkü etkinlikleri ile yazılı belgelerle ve sözlü anlatımlarla genç kuşaklara aktarılmaya çalışılmaktadır ■

Kaynaklar

1. ALBAYRAK, Hasan Basri. *Hemşin Dergisi*
2. HİÇYILMAZ, Murat Ümit, GÜVELİOĞLU, İshak Güven. *Rize-Çamlıhemşin İlçesi Tarihi Mezar Kitabeleri, 2021.*
3. COŞKUN, Osman. *Doğu Karadeniz Yer Adları ve Söz Varlığı, 2013.*
4. YILMAZ, Mine Arıcı. *Türkçenin Hemşin Ağzı Karşılaştırmalı Köken Bilgisi Sözlüğü, 2019.*
5. Nokta Hala Destanı. *Haşiloğlu Hafız Abdullah Kayıtları.*

VERÇENİK LOKANTASI

Verçenik; Adını Çamlıhemşin/Rize'deki yaylamızdan alan Recai Besler tarafından Ankara Gölbaşı'nda kurulan ve 2008'den beri sizlere hizmet veren aile işletmemizdir.

İşletmemizde içeri girdiğiniz andan itibaren sıcak aile ortamımız ile sizleri karşılıyor, beklentilerinize cevap verebilmek adına elimizden geleni yapıyoruz. Kış aylarında çaylarınızı sobamızda demleyip zaman zaman kestanelerimizi pişiriyoruz. Yaz aylarında ise bahçemizde ferah bir ortam ile sizleri ağırlıyoruz .

"Karadeniz Lezzetleri"

☎ 0312 485 32 04

Haymana yolu caddesi 144/4 Gölbaşı / ANKARA
[instagram.com/verceniklokantasi53](https://www.instagram.com/verceniklokantasi53)

KALE KÖÇÜ¹

Bahattin Bozkurt

Rize ili Çamlıhemşin ilçesi Kale (Kale i Bala) köyü kadim bir köydür. Geçmişte Yaz ve Kış kalınan, tek geçim kaynağı hayvancılık olan bir köydür. Köyün tarihi ile ilgili bilgileri tarihçilere bırakalım, Ama en son 100 yaşında vefat eden amcamın 30 yıl önce söylediği “Biz Kaleliler Horasandan gelmeyiz” bilgisini de aktarmak isterim.

Zaten Tarihçilerde yöre halkından olan Türklerin Oğuz boyundan olduğunu söylerler.

KALE KÖYÜ

Köyümüz 1960 yılına kadar Yaz ve Kış kalınan bir muhtarlıktı. Kışın, bugün için Şebek köprüsünden girdikten sonra ilk yerleşim yeri olan Varoş denilen yere inilir, yazın ise Çiçekli, Merze ve Ortasirt denilen mezarlara otlaklara çıkılırdı.

Kale i bala köyü; Varoş, Merze, Ortasirt, Başçayır ve Çiçekliyi kapsayan bölgedir.

Bugünkü yayla anlamında sadece yaz aylarında şenlenen bir yer değildir.

Zaman içinde köylülerimiz Pazar'da sahilde mülk sahibi olarak yerleşmişler ve o yıllardan sonra kışın köyde kalmamaya başlamışlardır.

Genellikle Pazarın Güzelyalı, Kuvakçe, Bulep ve Ap-toğlu denilen yerleşim yerlerinde mülk sahibi olarak yaşamaya başlamışlardır.

İlkbaharda hem kendi inekleri bazen de komşularının inekleri (galeler) ile yaylaya çıkar ve Ekim ayına kadar Kaçkarların verimli meralarında sürülerini yayar ve sonbaharda geri dönüş yaparlardı. Bu süreç Pazara yerleşilmeye başladıktan sonra yani tam 50 yıldır devam etmektedir.

Bu yazımda ilk olarak yaylaya çıkışı sizlere anlatmaya çalışacağım.

KALE KÖÇÜ

İlkbaharın başlarında Kaçkar'ın eteklerinden beyaz örtü çekilmeye başlayınca Kaleliler, başka bir iletişim yolu olmadığı için sahilden Kaçkar'ın tepelerine has-

retle bakarak kavuşma zamanını beklerlerdi.

Bu zaman, yaylada otu olanlar için Nisan başını, olmayanlar için ise nisanın sonunu işaret ederdi.

Yaylaya çıkış üç güzergâh üzerinden ve yaya olarak yapılırdı.

Birincisi; Mevcut otoyol üzerinden Çamlıhemşin'e varış,

İkincisi; Hemşin tarafı olan Çingit, Tomaslı, Kanlıboğaz üzerinden Çamlıhemşin'e varış,

Üçüncüsü; Üçüncü güzergâh ise Pazar Hemşin'den, Üsküt dağı ve oradan Zilkale güzergahıdır.

Herkes kendine uygun güzergahı seçerek iki gün sürece yayla yolculuğu serüvenini başlatırdı.

BİZİM GÜZERGAH

Bizim güzergâh yolu, Pazarın eski adı ile yukarı Bulep dediğimiz yerde oturduğumuz için genellikle Kanlıboğaz üzerinden geçerdi.

Yolun tamamı yaya olarak yapılırdı. Zaten o zamanlar araba yolu da ancak Çiçiva dibine kadar gitmekteydi.

O gün yaklaştıkça akşamdan hazırlıklar yapılırdı.

Çocuk olduğumuzdan yeni lastikler ve yeni çoraplar giyilir ve onları giymenin sevinciyle sabah erkenden kalkılırdı.

Hayvanlar süslenir, boğazlarına çingiraklar takılırdı. Hayvanlar yaylaya gideceklerini ve otlaklarına kavu-

¹ Topluca yaylaya gidiş.

Mollaveys Ocgedop Mollaosmanoğlu Hanı

şacaklarını anlar gibi hiçbir zorluk çıkartmadan istekle yola koyulurlardı.

Atı olanlarda atını yükler ve Mersimite sabahın ilk ışıkları ile son Karadeniz manzarası seyredilip, oradan Çingit'e varılırdı. Tahta evleri gördükçe Hemşin vadisine gelindiği anlaşıldı.

Yolculuk esnasında hayvanların boynundaki çingirakların sesleri geçtiğimiz yerlerde ki insanları uyandırır ve " Kaleliler yollara düştü" laflarının kulaklarımıza kadar gelmesine sebep olurdu.

Çingit'ten sonra Tomaslı'ya geçilerek, Kanlıboğaz dan vadi köylerini seyretmek de ayrı bir zevk verirdi insana. Kanlı boğaz derken aklıma rahmetli Muzaffer amcanın hikayeleri gelir . Yazın gurbetten gelen Hemşinliler bu yerler çok تنها olduğundan sürekli eşkıyalar tarafından soyulurlarmış, gerçi şimdilerde bu eşkıyalar şehre inmişler değişen pek bir şey yok.

Önümüzdeki sürünün bir an önce yaylaya kavuşma isteği yüzünden fazla seyre dalmamız engellenirdi bir an evvel yola koyulurduk.

Hayvanlar ile kanlı boğazdan sonra Çamlıhemşin'e iniş başlardı. Aşağı Vije köyünün içinden geçtikten sonraki ilk yer kaymakamlık olurdu. Kaymakamlığın karşısında tahta bir otel vardı. Otelin yanında ise terzilik yapan bizim köylü Davut Albayrak amcanın terzi dükkânı vardı. Kendi oradaysa bir selam verilecek Çamlıhemşin'den geçilirdi.

Çamlıhemşin'in içinden geçerken fırından sıcak ekmek yanına helva alınırdı. Benim gözüm artık onlarda olur ve bir yerde dursak da yesek diye hayıflanırdım.

İlçenin çıkışında sol tarafımızda Ayder deresi biz ise çat vadisine doğru Ham Köprü tarafından yola koyulurduk.

Çamlıhemşin'den sonra Makrevis dibine gelinirken ilk yerleşim yeri olan Karedoğa varmadan önce gözümüzde taş bir bina gözüktü. O zamanlar gördüğümüz en büyük bina gibi görünürdü gözümüze. Burasının zamanının da medrese veya okul olduğunu söylerdi büyüklerimiz

Derken artık Zil kalenin yokuşuna başlanır ve benim içinde araba yolunun son olduğu bölgeye varılırdı. Zil Kale'ye varmadan üstü kalaslarla çevrilmiş köprüden geçmek ayrı bir zevk verirdi insana.

İLK DÜŞÜM YERİ

Eğer zaman geç ve karanlık yaklaşmak üzere ise Mecmun kahvesinde düşüm yapılırdı.

Burada üsküt dağı üzerinden Mollaveisten gelen gruplarda karıştırdı bizim kafileye, fakat kahvenin önünde at ve katır sayısı fazla ise yola devam edilirdi. Zil kale inişinden sonra tekrar dere boyunca yola koyulunur ve Omokta ırmağının karşısındaki yolun sağında Omokta kahvesi ve fırını (şimdilerde dere

aldığından yoktur) geçilerek artık yorgunluk had safhaya gelmiştir ve bir an evvel çalağanın kahvelerine varmak için devam edilirdi.

Kahvelerden önce Kızıl ağaçların son görüldüğü büyük bir kızıl ağaç ormanlığından geçilirdi.

ÇALAĞANIN KAHVESİ

Çalağan'ın kahvelerine geldiğimizde genelde biz ilerdeki Çalağan kahvesinde düşüm yapardık. Kahvenin etrafında hayvanların otlaması için düzlüklerin olması bizim içinde uygun bir ortam oluştururdu. Çalağan'ın hanları karşılıklı iki adet ahşaptan yapıydı. O Hanlar, zamanının lüks otelleri gibiydi. Babam sahibi ile samimi olduğundan genelde dere tarafındaki handa kalırdı. Hanların önünde zaten atların bağlanacağı yer bile olmazdı.

Diğer gelenler ile birlikte ortalık sanki bir şenlik yeri gibi olurdu. Karşılıklı yüksek seslerle konuşmak ve çocuk olarak onları dinlemek ayrı bir duyuydu o zamanlar. Akşam olunca atların taylorları indirilir. Kahvenin bir köşesine yerleştirilirdi.

Genelde sobaya yakın yer tercih edilirdi. Ancak kahveci sobayı yakarsa ısınılırdı. Derler ki kahveciye, sobanın içine yanyor diye izlenim vermek için fener koymuş, insanlar üşüyoruz deyince “yanyor ya!” dermiş kimsede itiraz etmezmiş ama olay ortaya çıkınca artık yolcular sobayı yakar kahveciye bırakmazlardı. Ayağımızdaki yün ıslanmış çorapları kurusunlar da sabah kuru kuru giyelim diye sobaya asardık ve Sobanın yanına kıvrılırdık

Azıklar açılır akşam yemeği yenir, kahvecinin verdiği 1 bardak istikan çay ise sofranın en kıymetlisidir. Genelde kalanlar tanıdık olduğundan azıklar ortaklaşa yenir. Parası olanlar yukarıda yatakta, olmayanlar kanepede kıvrılır dururdu.

Yorgunluktan zaten hemen uykuya dalarsın ama sohbetler gece yarısına kadar devam ederdi.

Anlatılan hikayeleri dinlemek çok hoşumuza giderdi ama yorgunluktan uykuya daldık. Ertesi sabah fazla acelemiz olmazdı ve kahvaltıdan sonra yola çıkılırdı.

Hanlarda kalınmanın en karlısı han sahipleri olurdu çünkü akşam ve sabahki ineklerin sütü hancıya bira-

kılırdı. Çalağan kahvelerinin yokuşunu çıkarken sağ tarafta bulunan çifte olukların suyu meşhurdur sabah sabah kana kana bu sudan içer yola koyulurduk.

Derken Şimşirlik ormanına gelinirdi. Günümüzde UNESCO tarafından en yaşlı Şimşir Ormanı ilan edilen bu alandaki Şimşir ağaçları maalesef bugünlerde virüs hastalığı ile karşı karşıya kalmıştır.

Buradan sonra gelen mekan Meydandır. Meydan derken aile dostu Salihoglularını hatırlamamak mümkün değildir bu arada Meydanın balından övgü ile bahsedilirdi o yıllarda. Gerçekte bu bölgenin balının kalitesinin araştırılması gerekiyor aslında. Çünkü kalite olarak Anzer balından daha kaliteli diyebiliriz ama markayı Anzerliler kapmış.

Meydanı geçerken yolun sağ ve solundaki büyük ceviz ağaçları dikkatimizi çekirdi

Meydanı geçtikten sonra Kara reşit ırmağı geçilirdi. Kara reşit ırmağının yaz başlarında debisi artar ve geçilmesi güçleşirdi. Bazen bir iki ineğin dereye sürüklendiği söylenirdi. Burayı geçtikten sonra aşağıda çay kahvesi görünürdü. Kahvenin önünde Haçapitli Bahattin tüm ihtişamı ile oturmaktadır. Güler yüzlü ve kalın sesi ile “Hoş geldiniz Kaleliler” der ve selamını verirdi.

Kahveci aslında bizlerin gelmesine çok sevinirdi çünkü 4 ay için en iyi müşterileri Kalelilerdi zaten. Kahvecide beş altı ay insan görmemiş olurdu bu sebeple ufak hasbihalden sonra tekrar yola koyulur yukarı çat çıkışında Mafratoğlu'na selam verilerek Elevit deresi solumuzda kalacak şekilde yola devam edilirdi. Belki de bu yüzden Elevit hep aklımda kalan bir yayladır.

Sol tarafta Mafratoğlu'nun kahvesi ve kalın sesi ile “**Hoş geldiniz Kaleliler**” diye selamlaması dere sesini boğarak duyulurdu. Yukarı Çat'ta ayrıca Bila-loğlu'na selam vermeden geçilmezdi çünkü yaylada mera komşumuzdu genellikle onların inekleri bizim tarafa geçer bizde taşlardık o zamanlar şimdilerde ise o meralar bomboş kalmış

Çat'ı geçince cevizli tahta köprüden karşıya geçilir köprüünün girişindeki ceviz ağacından almıştı adını. Oradan tekrar solu mağara olacak şekilde başka bir köprü ile karşıya geçilirdi. Köprüler iki ağaç üzerinde tahtalar çakılarak yapılırdı. Yaz başı çoğu zaman

dereler üzerindeki bu köprüler, 3 para köy Hemşin, Kale ve karşı köylerindeki-
ler tarafından imece usulü ile onarıldı.

Sulu mağaranın önünde soğuk sudan iç-
mek hele hele yanında varsa tereleri top-
lamak büyük keyifti. Sonra yola devam
edilirdi.

Artık zor bir güzergaha geçilirdi. Elma
oluğu denilen bölge en zor bölgeydi orası
bitince artık Varoşa gelmiş sayılırdık.

Elma oluğu yolu meşakkatli bir yoldu.
Önce dereden rampa ile çıkılır. Bu çıkış
zor bir güzergahtır. Öyle zordur ki Atlar
tay olmasın diye kuyruğundan tutardık.
Hayvanda sanki kendini güvende zanne-
derek dik ve dar yollardan yükünü de-
dirmekten giderdi. Bu arada atın bastığı
sular üstüne sıçrar ve üstü ıslak ve kirli
su olurdu ama kuyruğu hiç bırakmazdık. Bu güzergâhta her yıl en az 1-2 atın yükü ile birlikte uçuruma
yuvarlandığı hikâyelerini ise yol boyunca dinlerdik.

Bu güzergâhta bizim için heyecan verici bir yer vardı.
Adına Cennet-Cehennem taşı derlerdi. Yol üzerinde
tırmanma tamamlanıp aykırı yola girdikten sonra
yolun sağında 10- 15 metre genişliğinde dik bir taşla
karşılaşıldı. Taşın 1-2 metre yüksekliğinde yarım
ayağın sığacağı şekilde ince bir yol bulunurdu. Bu
yola Cennet-Cehennem yolu denirdi. Büyüklerimiz
eğer düşmeden bu duvar yolu tamamlarsan cennet,
düşersen cehenneme gidersin derdiler. Bizim için
çocuk parkında eğlenmek gibi bir şeydi. Birkaç defa
bu taşlardan geçmeye çalışırdık ama çoğu defa dü-
şerdik. Sonuçta kabile ilerde kalınca koşarak onlara
yetişirdik. Daha sonra inişe geçilerek yaya gidilen
yolun en zor güzergâhı tamamlanırdı.

Tekrar dere kenarı Zığrtmak ırmağının karşısına
inildikten sonra artık Varoş görünmeye başlardı.
Mulaka Zohçur suyundan içilirdi. Zohçur ırmağı ge-
çilirken yol kenarında bulunan mezara dua edilerek
yola devam edilirdi. Yaşamın olmadığı bu yerde me-
zarın ne işi var diye sorardık büyüklerimize. Mezarın
hikayesi ise çok acıklıydı; (benim bildiğim) Hemşin
3 para köyden bir kadın ineklerini köprüden geçirir-
ken dereye düşer boğulur. Sonradan Haçabit'li Habe-
ral sülalesindeki bu mezara dua ederdik O zamanın

Goluna İspiroğlu Hanı

şartları zor. Kış ve kardan dolayı kadını hemen orada
defnetmişler. Allah gani gani rahmet eylesin.

Buradan sonra Ayazma ırmağı gelir arkasından Şe-
bek düzü. Artık Hemşin 3 para köyün yol ayrımına
gelmişizdir. Bize yolda eşlik eden bazı kabileler Hem-
şin köylerine giderken bizlerde Varoşun yokuşuna
tırmanır karşılıklı bağrışmalar, sesler ve selamlaşma
ile nihayet Varoşun düzlerine varırdık.

İneklerin, miyar dediğimiz kar kalkmış yerlerdeki
taze otları neşe ile otlamaları, varoşun düzlerinde
çınlakların çınlaması, köye şenlik geldiğinin işareti-
dir. Onlar otlarken bizlerinde evlere yerleşme telaşı,
tandırın ocağın yakılma işleri başlardı.

Bizi hemen suya gönderirlerdi. Bizde bir an evvel
tandırın yakılarak sıcak tandıra girme hevesiyle içme
suyunu Kukmalarla getirirdik eve.

İki gün bir gece süren yorucu seyahatten sonra artık
5 ay sürecektir yayla serüveni başlardı. Dudaklarda ise
bu türkü dökülürdü;

**Ey yarabbi çok şükür da,
Yine geldik varoşa,**

Bu yazım ile bu serüveni yaşamadıkları için şimdiki
gençlerin dedelerinin ne kadar zor şartlarda yaşam
mücadelesi verdiklerini ve geçmişini unutmamalarını
hatırlatmak istedim ■

AŞK OLSUN

Aşk Olsun Wedding Düğün Salonu

2007 yılında İzmir Buca'da çiftlerimizin özel anlarına ev sahipliği yapmak için kapılarını açtı.
Kurulduğumuz günden bugüne çiftlerimizin yoğun ilgisi ve mutluluğuyla adından söz ettiren İzmir'in önde gelen düğün mekanlarından biri haline geldik.
Tecrübeli ekibimiz, hayallerinizi gerçekleştirebilmek, özel anlarınızı unutulmaz kılmak ve siz kaliteli bir hizmet vermek için Aşk Olsun Wedding çiftlerini mekanımıza bekliyor!

WWW.ASKOLSUN.COM.TR

En Seri Büyüyen İşletmelerimizden Birisi “BIG BAKER”

Metin Gültan

Günümüzün en çok konuşulan konularından birisi, eskiden çok fazla sayıda işletmelerimiz olduğu halde günümüzde kan kaybettiğimiz ve işletme sayısının gittikçe azaldığıdır.

Halbuki bir taraftan işletme sayımız azalırken ,diğer taraftan bazı işletmelerin ise şube sayıları ile gittikçe büyüdüklerini de gözlemlemek mümkündür.

Bizlerde sizleri bu işletmeler, sahipleri ve başarılı iş adamlarımız ile sizleri tanıştırmak istiyoruz.

BAŞARILI İŞLETMELERİMİZ

Bigbaker hayatımıza çok seri şekilde girmiş bir cafe. Türkiye de şimdiden 16 şubesi olan Bigbaker hakkında kurucusu ve ortaklarından Selim Altaş ile sohbet ettik.

Bize hayatını ve kuruluş hikayelerini anlattı.

Selim Altaş, anne ve babasının Çamlıhemşin Konaklar mahallesinden olduğu 1972 Ocak doğumlu bir kardeşimizdir. Ankara doğumludur.

Babası rahmetli Aytürk Altaş, Ankara Otelinden emekli olmuş, yabancı ustalarla çalışmış, Efes Otelinden müdürlük teklif edilmesine rağmen Murat Karayağcın ile yürümüş ve Belediye İl encümeninde senelerce görev yapmış bir abimizdir.

Annesi Gülcan ise aslında Canut doğumludur. Kendisini ise maalesef seneler evvel konaklar mahallesinde toprak kayması neticesinde kayan evlerinin içinde kaybetmiş bulunmaktayız.

Selim; İlkem ve Fuat isimli kardeşleri ile 2 erkek ve bir kız, 3 kardeşirler.

Çankaya İlkokulu, Çankaya Lisesi ve Açık öğretimde İktisat bölümü mezunudur.

İŞ HAYATI

İşletme sahibi veya yakını olan her çocuk gibi Selim de çocukluktan itibaren çok yoğun bir iş hayatı içine girmiştir. Okul tatillerinde o zamanların Farabi'de ki en meşhur yerlerinden birisi olan Köşk Pastanesinde joker gibi her alanda çalıştırılan Selim o zamanlarla ilgili; "O zamanlar bütün arkadaşlarım tatillerdeyken benim için çok sıkıcı olsa da şimdi "İyi ki çalışmışım. Çünkü benim iş hayatımda çok faydası oldu!" demektedir.

Köşk Pastanesin sahiplerinden olan amcası Hüseyin Altaş ise iş hayatına önce İstanbul ve İzmir de pasta ustası olarak başlıyor.

Askerden sonra ise geldiği Ankara da dayısı İbrahim Tarakçı'nın yanında, Meram Pas-

tanesinde çalışıyor. Daha sonra Cemil Okumuş ile Toprak Mahsulleri Ofisinde Kantin işletirken ani bir kararla Farabi Sokak da ki Köşk pastanesini Selami Kutlu ile beraber açıyorlar.

Selim için de iş hayatı bu şekil de başlıyor. Daha sonraları ise yoğun bir köy hayatı başlıyor.

MAAŞLI VEYA KENDİ KURDUĞU İŞLER

Bunların dışında Selim, Anadolu Ajansında Radyo Ses Montaj teknisyeni olarak canlı yayınlarda görev yapıyor.

98 yılında ise Bahçelievler de **Geyik Kafe** adı altında kadınların da rahatça gelebileceği bir kafe açıyor.

Halen işletilmekte olan bu kafeyi Selim sonra devrediyor.

NİSSH CALIFORNİA İLE KAFE İŞLERİ VE BİG BAKER BAŞLIYOR

2006 yılında Çayyolunda 5 dönüm arazi içerisi içine kurulmuş olan Nissh California adı altında Californiya mutfağı sunan bir lokanta kuruyorlar. Fakat problem yaşadıkları için 2011 yılında burasını da devrediyorlar.

Bir sonraki durak ise bugün halen 16 dükkan ile faaliyet gösteren Big Baker dır.

2012 yılında Big Baker ilk olarak Bahçelievler de kuruluyor.

Selimin dışında kardeşi Fuat ve kayınbirader Güvenç Dönmez ile 3 ortaklı bir aile şirketi olarak görmektedir.

İlk olarak self servis hizmet ile ön plana çıkan Big Baker da bugün bile kullanılan ekmeğin temeli, ilk kurulduğu günden beri kendi imalatları olarak ön plana çıkmaktadır.

2013 yılından beri ŞANTİYE adı altında Bahçelievler de açmış oldukları bir dükkanlarında işletmecisi olarak başında gene bir hemşerileri olan Selim Müftüoğlu durmaktadır.

Bugün için Bigbaker, 6 tanesi kendilerine ait olmak üzere ve 10 tanesi de Franchise olarak 16 şubeden oluşmaktadır.

Bu şubelerin 3 tanesi İstanbul da, 2 tanesi İzmir de ve bir tanesi de Diyarbakır da bulunmaktadır.

Pandemi süreci içerisinde büyümeleri duraksamış olsa da 2023 içerisinde 25 şube kurmayı hedefleyen Selim Altaş, aynı zamanda işletmelerinin elektriğini de ye-

nilenebilir enerji kaynaklarından olan Güneş Enerjisi ile sağlama çalışmaları yapmaktadır.

Kaliteyi ucuza sunmak doğrultusunda hizmet sunmayı amaç edinen Bigbaker halen büyüyen bir yapı ile karşımıza çıkmaktadır.

Başarılar diliyoruz ■

ZEKİ, KEMAL VE AHMET SAZKAYA

HÜNER UNLU MAMÜLLERİ

Şarkıye Mah. Sırrıpaşa Cad. No:120 Altınordu/Ordu

ERZURUM'UN GÜZELYURT LOKANTASI

Genç Türkiye Cumhuriyeti kurulalı henüz sekiz yıl olmuştur. Memleketin dört bir yanında yeni bir yaşam tarzı filizlenmektedir. Yeni ülkenin doğu sınırına yakın en büyük şehir olan Erzurum da bu yeniliklerden nasibini almaktadır. Gerçi şehrin caddelerinde henüz parmakla sayılacak kadar az otomobil ve kamyon vardır ama bu kadim kent çok hareketlidir. Lakin İstanbul'dan, İzmir'den, Ankara'dan kente gelen memurların, askerlerin ve uzaklarda eğitim görüp Batı kültürüyle yetişmiş olanların gidebileceği bir lokanta yoktur. Uzun ve karlı kış gecelerinde dostların bir araya gelebileceği, çilingir sofralarında ısınıp iki lafın belini kırabilecekleri bir lokanta bulmak imkansızdır. Gerçi eski hanlarda birkaç esnaf lokantası vardır ama onlar da dükkanlar kapandıktan sonra kepenklerini indirmektedir. Akşam olup da gün kararınca sokaklarda uçuşan karlardan ve derin bir ıssızlıktan başka bir şey bulmak mümkün değildir. Sadece maksat muhabbet olsun diye değil devlet dairelerinde, yeni kurulan esnaf odalarında, Halkevlerinde çalışanların ve kentteki birkaç handa ve otelde geçici olarak ikamet eden gurbetçilerin tabldotları için kurulmuş bir sistem bile yoktur şehirde. İşte Güzelyurt Restoran bu koşullarda kurulur. Kuruluş tarihi 1926

İşletmenin kurucuları Çamlıhemşin'den Erzurum'a göçen Yakup Bozhalil ve Şevki Muratoğlu, modern bir memleket var etme sevdasıyla ülkeyi kuşatan anlayışın doğudaki kahramanları olurlar.

Güzelyurt Lokantası İsmail Yıldırım

ZANKALARLA PAKET SERVİS

Taş mağazalar diye bilinen muhitte faaliyete başlayan işletme 1935'te bugünkü yerine taşınır. Dönemin Ticaret Odası Başkanı Tevfik Gözübüyük'ün inşa ettirdiği görkemli yapı, zaman içerisinde ehli keyfin çakır keyfe dönüştüğü bir adres olacaktır. Bu yapının yüksek tavanlı giriş katı pastane, birinci katı meyhane ve onun üstü de otel olarak hizmet vermeye başlar. Bir yandan zanka denilen üstü kapalı atlı kızaklarla devlet dairelerine ve otellere yemek servisi yapmakta, diğer yandan kapıdan giren müşterilerine hizmet etmektedir.

İNÖNÜ, MENDERES, ECEVİT, DEMİREL

Otuzların sonlarına doğru İrândan bir usta gelir Güzelyurt Restoran'a. Hıyabanı Lalezar diye bilinen barlar sokağında lokanta işleten İsmail Usta, bir gün ortağıyla tartışıp Erzurum'un yolunu tutmuştur. Sade suyu fırına verse lezzet katacak kadar maharetli olduğu söylenen bu usta, Güzelyurt Restoran'ın tarihinde bir dönüm noktası olacaktır belki de bilmeden.

Karlı bir kış günü Erzurum Tren Garı, önemli konuğunu karşılamaya gelenlerle doludur. İsmet Paşa perona yanaşan trenden iner. Araç konvoylarının yanından geçen Milli Şef, şehir merkezine doğru yürümeye başlar. Güzelyurt Restoran'ın kapısından içeri girdiğinde mekân tarihi anlarından birini yaşamaktadır. Ondan sonra Menderes'ten, Ecevit, Demirel'den Ferruh Bozbeyle'ye kadar birçok liderin Erzurum'daki ilk uğrak yeri olmuştur bu lokanta.

1950'li yılların başında İsmail Usta'nın yeğeni Kemal

Yıldırım gelir Çamlıhemşin'den. 12 yaşında gurbet türküsü söylemeye başlayan Kemal, 1954'te girdiği bu kapıdan Güzelyurt Restoranı 1990 yılında oğlu Ruşen'e teslim ederek çıkacaktır. Kemal Bey, mutfakta yamak olarak çalışmaya başlar. Çok çalışkan ve azimlidir. Yoğun bir iş günü servise yardım eder. Göz doldurmuştur. O artık Güzelyurt Restoranda bir garsondur. Yaptığı işi sevmiş ve meslek edinmiştir.

KILÇIĞI ALINMIŞ HAMSİ TAVA

Kendini geliştirmek ister ve Ankara'nın yolunu tutar. Dönemin en meşhur mekânı olan Bulvar Palas'ta işe girer. Sefirler, başbakanlar, reisicumhurlara servis yapmaktadır. Öylesine başarılıdır ki, Çankaya Köşkü'ndeki özel davetlere çağırılır. Yıllar sonra bir Erzurum gezisinde restorana gelen Bülent Ecevit, Kemal Yıldırım'ı tanıyacak ve işletmenin sahibi olduğunu öğrenince de tebriklerini sunacaktır.

Altmışların sonuna gelindiğinde Güzelyurt Restoran'ın ortaklarından biri ayrılma kararı alır. Hisselerini satacaktır. Kemal Yıldırım'a haber verirler. Hizmet anlayışını pekiştiren Kemal Bey hiç tereddüt etmeden memleketin yolunu tutar. Güzelyurt Restoran'ın tarihinde yeni bir sayfa açılmıştır. Amca İsmail artık yaşlandığından mutfak işleri aksamaktadır. Kemal Ankara'da birlikte çalıştığı Osman Usta'yı arar. Ona ihtiyacı vardır ve ancak biletini alabilecektir. Osman Usta ailesine bile haber vermeden ertesi gün Erzurum'a gelir. Mutfağı düzene sokar ve aşçılar yetiştirir. Kılçığı alınmış ve tek tek dizilmiş hamsi tava o günden sonra mekânın en özel yemeklerinden biri olur. Yüksek memurların ve kent elitlerinin uğrak yeri olan Güzelyurt Restoran, zaman içerisinde birçok konuğuna lezzet ve keyfi bir arada sunar.

Eski Lokanta

Bulvar Palas Personel

TEREYAĞI HEMŞİN'DEN, FASULYE İSPIR'DEN, PİRİNÇ HAVZA'DAN

Üretim konusundaki hassasiyet hala devam ediyor. Tereyağı Hemşin yayla-
larından, kuru fasulye İspir'den. Erzincan'da kekikle beslenen kuzular, Gü-
zelyurt Restoran için özel yetiştiriliyor. Pirinç için Havza'nın yolu tutuluyor her
sene. Anadolu'da alın terinin lezzete
dönüştüğü bir yer aynı zamanda bu lo-
kanta. Servis edilen rakılar en az bir yıl
mahzende dinlendiriliyor. Karalahana
sarması ya da pazı kavurması yiyebi-
leceğiniz gibi Venedik Usulü işkembe,
Beef Stragonof da tercih edebileceğiniz
bir mekân Güzelyurt Restoran.

Ön serviste yöresel civil ve lor peynirle
taze tere, bal-kaymak lavaş ekmek ilk
yudumu aldığınız rakının teşrifatçıları.
Ev yapımı turşu, hele de tereyağında
turşu kavurması hoş sohbet masaların
en sık tercihlerinden. Ruşeni adında
patlıcanlı bir mezesi, Haydariye'ye ra-
kip 'Erzurum meze 'si' ve adını meş-
hur ve zamanının etkili Fransız 14'lü
tabancasından alarak Patates, Hardal
ve Tarhun otundan yapılan bir meze
olan F 14, Güzelyurt'un kendine has
çesitlerinden. Kırmızı benekli hakiki
alabalıksa özel pişirme yöntemiyle tam
bir efsane.

Üst kat

Lokanta kısmı

Ferhan Şensoy ile

KUŞAKTAN KUŞAĞA SERVİS ADABI

95 yıldır Erzurum'da hizmet veren mekân, kendine has prensiplerle serüvenini sürdürüyor: "Güzelyurt'a içkili gelinmez, içmeye gelinir" Tarihteki bu yolculuğunda çalışanlarıyla da iz bırakan restoran birçok kişiyi de komilikten yetiştirip emekli etti. Halen Şef Garson olan Ahmet Yılmaz 40 yıla yakın bir süredir Güzelyurt'un müşterilerine servis yapıyor. 38 yaşında olan Mevlüt ve ondan dört yaş küçük kardeşi Salim de otelcilik eğitimi gördükten sonra babaları Ahmet Bey'in yanında garsonluğa başlamış. Serüven kuşaklar boyu devam ediyor yani.

Kemal Yıldırım'ın oğlu Ruşen Yıldırım'a bıraktığı Güzelyurt, çizgisinden ödün vermeden hizmete devam ediyor. Mekânın yetmiş yıllık serüveninde yer alan Yıldırım Ailesi'nden Ruşen ve İsmail kardeşler işletmeciliklerini bu sorumluluğun bilincinde sürdürüyorlardı, fakat Ruşen Yıldırım'ı yakın bir tarihte maalesef kaybettik.

Bizlerin de Erzurum'a gittiğimizde ziyaret etmekten çok keyif aldığımız Güzelyurt Lokantasına bu lezzetlerle devam etmeleri temennilerinde bulunuyoruz ■

İsmail ve Ruşen Yıldırım kardeşler

Ziyaretimizden bir anı

Ruşen Yıldırım

İsmail Yıldırım

Ruşen kardeşimize Allah'tan rahmet, ailesi ve kardeşi İsmail kardeşimize de hem sabırlar diliyoruz ve hem de başarılar diliyoruz.

KAÇKARLAR'DA VALS

HELİSKİ

1928

GÜZELYURT RESTAURANT

80
yılı aşkın
süredir nesiller
boyu kalite ve
hizmet sunar

Cumhuriyet Caddesi No:42 Yakutiye ERZURUM
Tel : 0442 234 50 01 / 234 50 02 Faks 0442 233 10 14
www.guzelyurtrestaurant.com

Bölge Şairimiz ŞÜKRÜ DUMAN

(Torununun Anlatımıyla)

Nuriye Güven Kalaycıoğlu

Yukarı sıra sağdan üçüncü kişi Şükrü Duman
Çinçiva'da arkadaşlarıyla beraber

Bölgemizin en büyük şairlerinde birisi olan, fakat yazdıklarına ulaşmanın günümüzde maalesef imkansız olduğu Şükrü Duman'ı, Kızı Ayşe Duman Güven ve torunu Nuriye Güven Kalaycıoğlu ile görüştük.

Aslında baba kızı da ayrı bir yazıda ele almak istiyoruz çünkü karşılıklı siyasi atışmaları çok güzel.

Önce Nuriye Güven Kalaycıoğlu dedesini anlatacak sonra da bulabildiğimiz şiirlerini burada yayınlacağız.

Nuriye ve annesi Ayşe

Kızı Ayşe Duman

DEDEM ŞÜKRÜ DUMAN

Dedem Şükrü Duman, 1918 yılında doğup 1966 yılında vefat etmiştir.

Doğum yeri Çamlıhemşin'e bağlı Mollaveyis köyüdür. Anası Miyase, Babası Rıfat tır.

İkisi kız olmak üzere üç kardeşlidir.

Henüz delikanlı yaşında iken Vahide hanım ile evlenmiştir.

Bu evlilikten ikisi kız biri erkek üç çocuğu olmuştur. Kızlardan birisi vefat etmiştir.

Sağ olan kızının adı Ayşe Duman Güven ve oğlunun adı İbrahim Duman'dır.

HATIRALARIM

Dedemi hayal meyal hatırlıyorum.

Belki dört beş yaşlarındayken; onu ocak başında yanan ateşin yanında otururken ve beni kucağına alıp severken henüz ki hatırlarım.

Anlatılamaz bir his.

Ömrüm boyunca tek bu kare zihnimde yaşamaktadır.

Bildiğim kadarı ile yazdıkları daha çok hiciv, methiye güzelleme, tasvir ve destan tarzındadır.

Eski Türkçe yazdığı bir defteri vardı ama şimdi maalesef yok. Bu sebeple birçok eseri günümüze maalesef ulaşamamış ve kaybolmuştur.

Dedem resmen bölgemizin bir Halk şairiymiş.

KIZI AYŞE ANLATIYOR

Bu yazıyı annem şair Ayşe hanım dan aldığım anekdotlarla yazacağım.

Kendisi Şükrü Duman'ın en büyük çocuğu olup şairlik genlerinden epey almıştır.

Anne ve babanı nasıl hatırlıyorsun?

Babam babasını daha bir yaşında iken kaybetmiş. Evin tek erkeği idi.

Kısa boylu zayıfça biriydi.

Çok keskin bakışları vardı.

Derin derin gözleri vardı...

Size nasıl davranırdı?

Bizi çok severdi.

Anam ile muhabbetleri çok iyiydi.

Evde şakacı şenlikli biriydi.

Evimizde hiç huzursuzluk, kavga ve gürültü hatırlamıyorum.

Anam da babama çok hürmet eder ona hizmette kusur etmezdi.

Çok iyi bir ilişkileri vardı.

Hatta şöyle söyleyebilirim; Babam anamdan gençti ya!

Babam da şair, her tarafa birçok ahbabı vardı.

Tabii kadın ahbabları da vardı. Yine aynı civarlardan bir kadın babama aşık olmuş. Düşünün ki biz bile duyduk. Evlenmek istemiş fakat babam kabul etmemiş. Ben karımı ve çocuklarımı çok severim olmaz demiş.

Babana ait unutamadığın bir iki hatıra anlatır mısın?

Güz mevsimiydi. O zamanlar bahçelere mısır ekilirdi. Yabani hayvanlardan korumak için Kalifler var bahçelerde. Bu kalife gidince gece kalınır ve sabaha kadar yabani hayvan girmesin diye ses çıkarılır, haylanır ve çang çekilir.

Bir akşam küçük bacımla beraber Kalif'de kalmaya heves ettik. Babamdan izin aldık ve gittik.

Melike bacım meğer bilmeden babamın sigaralığını oyuncak niyetine yanına almış yanına.

Babam gece yarılara kadar uyumazdı ve kötü tiryakiydi, gece yarılara kadar çay ve sigara içerdi.

Hatta arada bir geceleri türkü ve şiir yazdığını da görürdük.

O gece de kalkmış aramış fakat sigaralığını bulamamış.

Eeee adam tiryaki ve çok sinirlenmiş.

Ertesi sabah sigaralık bacımda çıktı.

Bütün sinirine rağmen bize dedi ki;

Aman ha! Bir daha benim sigaralığımı dokunmayın emi evlatlarım.

Bir daha kimse onun sigaralığına dokunmadı...

Bir de; Palovit yolunda zerdeve kapanını kollarken ayı kapanına düşmüş. Uzun saatler boyunca mücadele etmiş fakat çıkamamış. Geç kalınca teyzesinin oğlu kuşkulanıp arkasından gitti. Onu kapandan kurtarmış. Daha doğrusu babamın hayatını kurtarmıştı. Eve getirdiklerinde acılar içinde kıvranıyordu. Çok korkmuştuk ve üzülmüştük. Bir ay kadar yataktan kalkamadı.

Anne senin bir de dedeme karşı bir sataşman var. Çok kimse bunu biliyor ama burada anlatmak ister misin?

Evet. Köye yeni araba yolu açılıyordu

Bizim evin tam karşında çalışma yapıyorlardı. Taş makineleri çalışıyor. Zaten hepimiz çok heyecanlıyız. Evimizin kapısında hep beraber oturmuş seyrediyor-ken aklıma atma türkü atmak geldi ve dedim ki;

Geldi taş makinesi,

Deliyor büyük taşı.

Yaşasın Celal Bayar,

Halk Partisine karşı.

Babam çok keyiflendi ve güldü.

Vay Eşşoğlueşşegi! Bana kimse karşı gelemedi de kızım geldi! dedi.

Babam Halk partiliydi. Bunu bildiğim için ona sataşmak istemiştım.

Anne, dedem ne işlerle uğraştı?

Bir dönem bohçacılık yaptı. Köy köy dolaşırdı.

Bir dönem tahta biçip sattı. Kütükçülük yaptı.

Bir sefer Kara dediği Kürdoğluna, kütükçülük yapıyor.

Bir seferinde aralarında kütük sayısında bir anlaşmazlık olmuş.

Hemen türküsünü atmış;

Kara kütüklerimi,

Üç tane noksan saydı,

Bende kısa kesmiştim,

Gene Kara ya kaydı.

Bir ara da teyzesinin oğlu ile zerdeve, sansar avlayıp derisini satıyorlardı.

Çok sosyal biriydi. Kadın, erkek çok ahababı ve seveni vardı.

Mesela Çinçiva köyünde Lazaloglu Lütfiye hala vardı. Çok ahabapları.

Bir gün yolda karşılaşırlar ve Lütfiye hala türküsünü atar ve der ki;

Gene nerden gelirsın,

Yalan dünya aşığı.

Babam hemen cevap verir;

Sen de nerden gelirsın

Dünyanın bulaşığı.

Babam herkesle haşır neşirdi...Geceleri komşulara, akrabalara sohbete çok giderdi.

Dedem içer miydi?

Evet içerdi. Sıklıkla içerdi ve içince de çok neşeli ve konuşkan birisi olurdu.

Dedem namaz kılar mıydı?

Kurani ezbere okurdu fakat namaz kıldığını çok seyrek gördüm.

Bu konuda soranlara ise o meşhur cevabını vermişti;

Öğlene, İkindiye evde bulunmam,

Akşamı, Yatsıyı da yorgun kılamam,

Sabah namazındaysa, yat SÜKRÜ DUMAN.

Evet Yat ŞÜKRÜ DUMAN.

Nurlarda yat.

KIZINDAN BABASINA ANMA

Gaz lambası yakarak,
Yazardı şiirleri.
Şimdi dünya ıııklı
Görmedi bu günleri.

Şükrü nün şairliğı
Gitti boşu boşuna
Bilmem dünya malını
Kim götürür peşine.

Bazen şiirlerini
Yazardı zaman zaman
Yaş elliye varmadan
Göç etti Şükrü Duman.

Babam şairliğinden
Biraz da bana vermiş
Dünya yalandır yalan
Bu dünyadan kim doymuş.

Çok koyu çay içerdı
İçkisi de peşine 🍷
Kütükçülük ederdi
Yüksek dağlar başına.

Yaşım seksen beş oldu
Ama kafam yerinde,
Az bir zaman geçirdim
Ben babamın evinde.

Yazardı şiirleri
Söylerdi tatlı tatlı
Benim görüşüm öyle
Babalar çok kıymetli.

Tahta biçip satardı
Var idi kol hızarı
Köyde çalıştı ama
Erzurum da mezarı.

Kapana düşürürdü
Ormanda Zerdeve yi
Zerdeve yi satarak
Kazanırdı parayı.

Babamda şair idi
Ben de onun kızıyım
Böyle görmeyin beni
Anasının gözüyüm... 🍷

Ey gidi babam benim
Erken terk etti beni
Her daim hatırımdasın
Babam unutmam seni.

Şükrü nün çocukları
Bir kardeş iki bacı
Kalmışım tek başıma
Ağlarım acı acı.

Bu yalancı dünyada
Çok ararım babamı
Arasam da bulamam
Babam gibi adamı.

Kızı Ayşe Duman

ŞİİRLERİ, GÜZELLEMELERİ VE TAŞLAMALARI

Şükrü Duman'ın bir deftere eski Türkçe ile yazdığını biliyoruz ama maalesef defterine ulaşmak mümkün olamadı.

Bulduğumuz şiirleri ise ya dergi sayfalarında veya bir yerde not alınmış şekilde olduğu için bazen eksik veya fazla olduğunu da gözlemlemiş bulunuyoruz.

Şayet aynı şiirin ilave kıtalarını da bulmuşsak ilavesini de yapmış bulunuyoruz.

Büyük Sel'in ardından Çinçiva köyünden Merhum Hakkı Memişoğlu'na bir dördlük kıta

Sen iyice yaşlandın

Yolun sonuna geldi

Yıkamaklığın da kolay

Dere yanına geldi.

HEMŞİN GÜZELLEMESİ

Duman der ki Elevit in güneşi
Yağcı der ki Çat ın bulunmaz eşi
Çele Ensar der ki çok havadardır
Bizim çinçivanın Salı güzeldir.

İbran Osman der ki Sal solda kalır,
Uzundur yokuşu at yolda kalır,
Hem güzeldir hem de araba gider,
Ayder'in yeşili alı güzeldir.

İbran Osman der ki böyleymiş kader
Küçük kaza büyük Hemşin e yeter
Hem güzeldir hem de araba işler
Ayder in yeşili alı güzeldir

İzzet Akçal der ki doğrudur sözün
Biz de Hemşinliyiz bizi de yazın
Niçin demeysin kör olsun gözün
Bizim Senozun da balı güzeldir

Gobal Nazmi der ki bizim Salvizan
Bugün fenne göre verilmiş düzen
Falcı kadın maval okur çok zaman
Diyorlar ki onun da falı güzeldir

Hasımlık yok olsa bile binde bir
Adam vurulmaz ki kazılsın kabir
Efendilik bahri muhiti kebir
Bu Hemşin in bütün hali güzeldir

Uzun konuşursak ne günleri var,
Emsali bulunmaz düğünleri var,
Topluca göçü olur bir günleri var,
Gelinin başında şalı güzeldir

Duman derki kırkbeşinde atarım,
Kalem ile derdi derde kattarım,
Çoban derki ben çadırda yatarım,
Bizim çobanın kavalı güzeldir.

Binlerce memuru yalnız Senozun,
Bu eserlerimi tarihe yazın,
İsmi biliriz ördeğin kazın,
Hakikate kurban verenlerdeniz.

Şükrü Duman der ki bu başta gelir
Biz hep ileriye görenlerdeniz
İstanbul da Darülfünun yok iken
Hemşin de Rüştîye kuranlardanız

İlkönce medrese bayrağı dikip
Hemşin de müderris tohumu ekip
Gidip Rusiye den altını çekip
Nikola dan haraç alanlardanız

ŞEMİK'İN DESTANI

Elevit çimenin kurudu ama
Şemik'in denkleri yürüdü ama
Köyünde emekleri çürüdü ama
Burada öterdi kavalı Şemik'in

Elevit'te güzel yerdı içerdı
Yaylalardan yaylalara göçerdı
Yayla sularından soğuk içerdı
Ülkeden gelirdi balı Şemik'in

Hiç bir yer kalmadı harmanı sattın
Artık Elevit'de dört cihar attın
Öyle anlaşıldı temelden gittin
Ladikê döndü yolları Şemik'in

Nerde bulur böyle lezzetli tadı
Elevit'de kaldı Şemik'in adı
Böyle geçinmezdi Kaymakam, Kadı
Üzerinde güller vardı Şemik'in

Yanını vermiştin Karunç taşına
Seyrederdin yaylaların başına
Harun der ki gittim altmış yaşına
Bugün satılıyor malı Şemik'in

Araziler parça parça satıldı
Yayla merze birbirine katıldı
Harun Efendi'nin dili tutuldu
Burada güzeldi hali Şemik'in.

HEMŞİNLİ

Mektebimiz yok idi görmedik medreseyi
Araba nasıl şeydi, kim görmüştü şoseyi
Yurdun her köşesinde dolaştın piyasayı
Hem okudun hem yazdın, şöhrat alan Hemşinli

Adım adım ilerler gözü münevverlikte
Cihanda emsalin yok misafirperverlikte
Çok babalar kaybettik büyük seferberlikte
Sebilikden büyüdün dile gelen Hemşinli

Arkadaş uzun sürer tarif etsem sıradan
Bizim ecdadımızın mürekkebi çıradan
Düşmüş yola yürümüş gurbet ele karadan
İlk önce ticareti bulabilmiş hemşinli

Gençleri hep yetişmiş kilim demez halıya
İhtiyacımız yoktur Kaymakama Valiye
Bütün dairelerden binlerce sandaliye
Her yerde memuriyet olabilen Hemşinli

Arkadaş dikkat ede şairin sazı değil
Şükrü Duman konuşur bildiğin yazı değil
Dolaştık her tarafı Karadeniz'i değil
Bugün bahri muhite, dolabilen Hemşinli

ELEVİT DESTANI

Eksik olmaz kara duman dağından
Çiçeğin çimenin hoştur Elevit
Dört ay yazın lezzetinden doyulmaz
Sekiz ayın bütün kıştır Elevit

Çok güzeldir eğriliğin, çamlığın
Arkan yalçın kaya taştır Elevit
Yiyenler memnundur senin yağından
Yaylalar içinde baştır Elevit

Birçoğuna göre Ayder'e benzer
Şükrü Duman der ki Muş'tur Elevit
Gelir ot biçimi Ağustos ayı
Bir de o zamanlar hoştur Elevit.

Derelerin, ırmakların, göllerin
Yağmur yağar, hemen yürür sellerin
Ovitlerde açar beyaz güllerin
Kışın her tarafın hoştur Elevit

Senin hani Kortap denen yerin var
Köprü ayağında keçi perin var
Köyün karşısında bir de Ser'in var
Bilmem ki tarihin kaçtır Elevit.

Ovagma Irmağı, yıldız maduni
Sorup öğrenmişim birçok adını
Yaylada duranlar bilir tadını
En nihayet sonun boştur Elevit

Çamlığın yanında ne güzel durmuş
Güzel yapıların çok ömür sürmüş
O akşam güneşin bana da sarmış
Şairliğim sana eştir Elevit

Hevritel, Sütmişel, Şortanın Başı
Dünyayı seyreder Cevigen Taşı
Hakikat hoş olur akşam güneşi
Akıbetin sonun boştur Elevit.

Elevit'te kaldı Ali'yle Mehmet
Onlar da ot biçip çekmezler zahmet
Koca Elevit'in ruhuna rahmet
Hırsızlar yatağı oldun Elevit.

Gocgut, Uzunoluk, hey gidi Kortak
Sanki Yaradan'la olmuşum ortak
Kilise Sırtı'ndan Tafteni'ye bak
Ora gibi yalnız kaldın Elevit.

Gencal Mehmet Hakk'a tutmuş yüzünü
Şemik gidince kaybetti izini
Artık Elevit'in görme yüzünü
Ancak açık liman oldu Elevit

Oçin Mahmut tutar taşaklarını
Hep yediler arpa başaklarını
Korucu tuttular uşaklarını
Gene hayvan ile doldu Elevit

Dursun Ali katırını tanımaz
Korkusundan Atina'ya inemez
Bir haftada Elevit'e dönemez
Hakikaten yüzün soldu Elevit.

Bozhalil İdris için yazdığı VASİYET

Evlatlarım olsun ömrünüz uzun
Karşı viran kalsın Eroğ da sizin
İster gozan kalsın istersiz kazın
Soldu mavi yeşil al benim için.

Ben sürdüm sürmedim geçti devranım

Ahirete döndü yolum kervanım
Ne ağacım kaldı ne de kavran ım
Gürgen de olmasın bal benim için.

Bu yolum uzundur giderim dönmem

Ahbaplarım için yanarım sönmem
Elevit e gitmem kırata binmem
Kırata olmasın nal benim için.

Mezarımı koyun yayın başına
Kahveyi içerdim çayda peşine
Rakıyı sorarsan bir bir peşine
Votka da olmuştu bal benim için

TAŞLAMA İbran Osman'a

İbran evinki yandı
Üstü pastamı idi
Niye ateş yakardın
Karı hasta mı idi...

İbran evin ki yandı
Çıktın Kirazdan baktın
Tahsildarlık vaktinde
Kimin canını yaktın...

Bir gün indim Pazar a
Sordum ki İbran hani
Dediler para toplar
Ardahan il Van ı...

Erzurum a ki gittin
Erzurum kar mı idi
Çele Ensar orada
Sana bakarmı idi...

Üçyüz senelik evi
Birazda evvel yaksan
Epeyce topladın
Şimdi kravat taksan....

MENDERESE GÜZELLEME

Kalemim hakikatçi, sözüm de mutlakçıdır,
İsmim Şükrü Dumandır, hem muhalefetçidir,
Her haksızlığı yazar, görtir ve dikkatçidir,
Elime bir düşmüşsun Başvekilim, Menderes.

Kalmıştık yedi kilo olduk yirmibeş kilo,
Bir filo Tayyaremiz oldu yüzonbeş filo,
Evvelce yok mu idi bu ziyafet bu Balo,
Çalışmadılar dersek Çalışmışsın Menderes.

Üç Fabrikamız vardı şimdi de üçbin tane,
Yedi Şosamız vardı oldu yedibin tane,
Gözümüzün önünde Barajlar tane tane,
Artık Sultan Fatih'e ulaşmışsın Menderes,

Şehirler yavaş yavaş yapıldı düzen aldı,
Birçok haksızlıklar da terazi mizan aldı,
Boşuna konuşmaklar Halk Partisine kaldı,
Davran ve devam eyle, bulaşmışsın Menderes,

Hep Vatandaş iş buldu iş sahası başladı,
Bir Kilimi olmayan evini nakışladı,
Tayyare postaları her tarafa işledi,
Artık Aya, Yıldıza yanaşmışsın Menderes.

Kuruttun Türkiye de bütün bataklıkları,
Unuttu mu bu Millet O dünkü yoklukları,
Hatasız insan olmaz, bazı eksiklikleri,
Sen de Halk Partisinden alışmışsın Menderes.

Beş kuruşa bir paket bulmak yoktu çaresi,
Bugün, günde içerim beş Kulüp sigarası,
Türkiye'nin bin lira oldu metrekaresi,
Bu dağ senin dağındır sen aşmışsın Menderes.

Ne evinde bir akşam misafir durabilmiş,
Ne istirahat etmiş ne de oturabilmiş,
Senin gibi aleme kim cevap verebilmiş,
Hem derya Deniz oldun hem taşmışsın Menderes.

İtirazcı vatandaş bize bir cevap versin,
Bir Kilo Şeker yerdin şimdi yüz kilo yersin,
Benim aklım ulaşmaz her kim ne derse desin,
Bugün Başvekilliğe yakışmışsın Menderes.

Boğulan boğulmuştu boğanlar onu arar,
Millet esir olmuştu hep bunlar dünü arar,
Zenginler yüz çevirmiş fakirler seni arar,
Köylü ile el ele takışmışsın Menderes.

Derler ki küliçe yok iflas etmiş Türkiye,
Bugünkü Fabrikalar yapar yetmiş Türkiye,
Muhallifler de derki elden gitmiş Türkiye,
Halbuki doğru yola sen koşmuşsun Menderes.

Elbette biçecekler tohumu ekti Türkler,
Sen ne dersin arkadaş yokuşu çıktı Türkler,
Bugün Şükürler olsun, Çok zahmet çekti Türkler,
Çekirdekten yetişme hem pişmişsın Menderes.

Düzüldü Fabrikalar Bacalar sıra sıra,
Bizde ihracat tamam yaparız alavera,
İşi yoluna koydun daha düşmezsin dara,
Artık bu hususta da yetişmişsın Menderes.

YEŞİL RİZE DERGİSİ SAYFALARI

RİZELİ

Yazan: Şükrü Duman

Amma yakışmamış mı, bakın sahil boyuna?
Afa binse yakışır, hem de herbir oyuna.
Zaten zoru kurt ile, kurşun atmaz koyuna.
Püskül falan kullanmaz, kılıç takar Rizeli.

İster bugünkü devir düşmana sorsun bizi,
İster geçelim öne düşmanlar görsün bizi,
Ey rahmetli Atatürk, bir sen bilirdin bizi,
Düşmana sağdan atmaz, soldan atar Rizeli.

Şensin, sen ol Rizeli; taşa basta iz ede.
Kendin burdasın ama, aslın yatar Rize'de.
İstiklâl Harbi gibi çok düşmanı az ede,
Düşmana nişangâhı ince tutar Rizeli.

Bu ufacık vilâyet, nam vermiş her devlete,
Çok büyük emeği var bugün bu memlekete,
Görki nasıl çalıştı, baksana sadakate?
Bugün de bu vatanı çayı satar Rizeli.

Yeri pek geniş değil, esasen ziraatçı,
Çalışır gece gündüz, oturur mu rahatça;
Mebuslar fena değil, Mecliste dirayetçe,
Ne kimseye yutturur, ne de yutar Rizeli.

İşte Konya ovası, Adana göze gelmez;
Devlet vergiyi bizden bunlardan eksik almaz.
Hem de bu vaziyette kimseden geri kalmaz,
Portakal, mandalina, elma satar Rizeli.

Demek ki, bu vilâyet Kurtulmuş 2 Martta,
O zaman, o devirde, kan ağlardı Şubat'ta,
Sana düşman çizmesi daha girmez hayatta.
Sen ne dersin arkadaş? Kurşun atar Rizeli.

Arttı bir kaza daha, baksana Ardaşen'e
Cenabıallah verir, istiklâle koşana.
Bir kaza daha lâzım, bu derenin başına.
Bir parça genişlenir, rahat yatar Rizeli.

Anadan doğduğu gün hemen çıkar gurbete,
Hemşin'e çok görmeyin, yolu çıkarın Çat'a.
Kavuşsun bu memleket refah ve saadete.
O zaman çıkar göğe, kement atar Rizeli.

Yalnız bu gece değil, her gece anmak lâzım.
Rize tamam olmamış, daha donamak lâzım.
Açıktır yalan değil, görüp inanmak lâzım.
Düşmana destek yapmaz, koldan atar Rizeli.

F O L K L O R

Tabiat güzelliklerinin el ele vererek meydana getirdiği muhteşem bir dekor içinde gözlerini hayata açan Hemşinlinin folklorunun zengin olması kadar tabii ne olabilir?

Bu ciheti göz önüne alan Mecmuamız; halk kültürümüze naçizane bir hizmet gayesiyle; sayfalarını hemşehrilerimize açmış bulunuyor.

Hemşin dolaylarında pek mebzul

olan şiir, türkü, atmatürkü, deyiş, nükte, hâtıra ve fıkralardan; kime ait olduğu ve ne zaman söylendiği (mümkünse) zikredilmek suretiyle; Mecmua veya Dernek adresine gönderilenleri imkân nispetinde ve sıra ile neşretmeğe karar vermiş bulunuyoruz.

Hemşehrilerimizin bize yardımcı olacaklarına inanıyoruz.

HEMŞİN

HEMŞİN DERNEĞİNE

Bir Dernek kuruldu: Hemşin Kalkınma;
Ciddi ol Hemşinli her söze kanma.
Bu Hemşin kalkınır kalkınmaz sanma;
Belki iki olur yakan Hemşinli.
Pazarda yüz lira bugün bir ağaç
İster kestane sat ister karaağaç
Hemşinde kesilir mum gibi ağaç
Bunu odun edip yakan Hemşinli.
Nerde yollar için giden paralar
Eller al giyinir bizde karalar
Yolsuz dağbaşı bu fukaralar
Nafia da yokmu bakan Hemşinli.
Bilmem kimdir şimdi Dernek başında
Dernek oldu bugün yedi yaşında
Durmaz dereyolu işler kışında
Evvelâ bu işe bakan Hemşinli.
Hastalar ecelsiz toprağa düşer
Doktorlar gene şehirde yaşar
Köylü doktor için merkeze koşar
İlaçsız, bakımsız kalan Hemşinli.
Her zaman Hemşinden haber alırsız
Üç adımlık yere taksi bulursız
Bir gün olar gene geri gelirsiniz
Üskürtü de yaya aşan Hemşinli.
Yapılar görünür kaya başından
Devlet vergi alır her bir taşından
Fazla yaşamak yok elli yaşından
Böyle bakılır mı? Vatan Hemşinli.

Halk Şairi
Şükrü DUMAN

ARDEŞEN İÇİN

İnsanı şen, ormanı şen, şen de şen!
Aslını ararsan aslı da HEMŞEN.
Kazamız olunca güzel Ardeşen:
Merkezi kazayı görmeye geldim.

Evvelâ beraber tanışmak lâzım:
Meyva hususunu görüşmek lâzım:
Bu meyveciliğe girişmek lâzım:
Ben bu ifadeyi vermeğe geldim.

Yolun Ardeşen'e dönecek Hemşin:
Seni Ardeşen'li anacak Hemşin:
Cenneti âläya dönecek Hemşin:
Bir akşam misafir kalmağa geldim.

Acep ne olacak bizim halimiz,
Dostça uzanıyor size elimiz.
Neden ilerlemez dere yolumuz:
Bunu Kaymakamdan sormağa geldim.

Şiveyi severim ben Hemşinlice:
İşte Nahiyemiz bizim Çamlıca:
Hemşinli konuşur hep efendice
Sanma ki bir adam vurmağa geldim.

Gözüm ile gördüm münevverlik var:
Geniştir; değildir Pazar gibi dar.
Meğer çok ahaba efendisi var
Burada bir yuva kurmağa geldim.

Ben dağdan tepeden geçerim ama:
Haklıyı haksızı seçerim ama:
Akşamdan akşama içerim ama
Bilmek ki bir tabak kırmağa geldim.

Halk Şairi
Şükrü DUMAN

HEMŞİN KÜLTÜR DERNEĞİNDEN

(Baş tarafı Sa. 13 de)
temin edilmesi öğretmen ve köy mü-
messillerimize yazılmıştır. Fakir olan-
ların imtihan masraflarının dernekçe
karşlanması ve imtihanları kazanan-
lara gidecekleri okulda da mümkün

olan yardımın yapılması derpiş edil-
miştir.

Bu işlerin mahallinde ifa edile-
bilmesi için ilgililerden gerekli alâ-
kayı bekliyoruz. H. Kültür Derneği
İdare Heyeti

DENİZ KONAK

Otel Cafe Restaurant

KARADENİZ CAD. NO:94
PAZAR / RİZE
TLF:0464 612 53 10
FAX:0464 612 53 20

info@denizkonakotel.com
denizkonakotel@gmail.com
www.denizkonakotel.com

KONFOR'DAN TAŞLAMALAR

Geçen sayımız da bölgemiz de Konfor lakabıyla bilinen ve Çamlıhemşin'in ilk şoförü olan İbrahim Gülay'ın, gurbete gitmiş olan köyünün erkek ve kadınlarına taşlamalar yaptığını örnekleriyle vermiştik.

Seyran dergisinin 19 Mart 1972 yılında yayınlanan "Samistal Özel Sayısında" bu sefer de köyü ile ilgili taşlamalarına denk geldik.

Keyifle okumanız dileğiyle...

MAKREVIS POSTASI SUNAR

(Konfor'un gözü ile Makrevis evleri
ve bazı Makrevisliler)

Bir pazar sabahı... Makrevis'in, eski ve yeni binaları ile bir devrin karakteristlik yapıları ünlü taş konaklarını seyrediyorum. Şüphesizki, hepsinin ayrı ayrı kaderi vardır. Geçmişteki ve şimdiki durumlarını düşünüyorum. Kimi en parlak devrini yaşarken, diğeri can çekişiyor, bir diğeri de tarih sahnesinden çekilmiş vaziyettedir. Şu anda, yaşayanların sevincini, kaderin ölüme mahkûm ettiği evlerin de hüznünü hissediyorum içimde. Şimdi sizlere bu evlerden ve bu evlerde yaşayan bazı popüler kişilerden bahsedeceğim. Bunun için bir sıra takip etmeyeceğim. Bakacağım yerde hangi ev varsa sıra o evin veya o evde yaşayan kişilerin. Gözlerim Makrevis üzerinde! Bakışlarım sağa doğru kayıyor ve Deli Ahmet'in konağı üzerinde duruyor. Boyaları solmuş camları kırılmış yer yer çürümüş yüz tutmuş, bu bir devrin ünlü konağına bakarken içimde bir yerin kanadığını hissediyorum. Gözlerim buğulanıyor. O haşmetli mazi artık bir hiç olmuştur. Örümcek ağları bağlamış soğuk bacalarından boşuna duman tütmesini bekliyorum. Çaresizlik içinde dudaklarımdan şu kelimeler dökülüyor.

*Viran evde duman tütmez elbette
Soluk boyasında bed yok beniz yok.
O haşmetli dünden Deli Ahmet'te
Bugün bir emare bugün bir iz yok !..*

Şimdi gözlerimin önüne Asım'ın dedeki evi rastlıyor. İlham perileri bu çok bonkör, yiyecek, yediren ağabeyimiz hakkında kulaklarıma şunları mırıldanıyorlar.

*Dünya yansa, tulum, zurna saz ona,
Yüzler değil, yüzbinler de az ona,
Zengin amına parası yok diyerek,
En doğru teşhisi koymuş laz ona.*

Şu anda camsız siyah pencereleri ile bir kuru kafanın korkunç göz çukurlarını andıran Tarakçı Rızma'nın evine bakıyorum. Hazin sonuna kötü kaderine boyun eğmiş bir hali var. Azap duyuyorum.

*Zalim felek atmış tırpanı yine,
Çarhi devran dönmüş hep aleyhine,
Kötü kaderine kem talihine,
Boyun eğmiş yazık Rızma'nın evi.*

Karşımda Baki Tarakçı'nın evi. Bir yok oluşa karşı yıllarca devam eden müthiş direnişin zaferini alkışlıyorum bu evde. Bu zaferde Halal gelinin büyük rolü vardır. Senelerce çocuk sesine hasret kalan bu köhne evin duvarları bugün artık çocuk kahkahaları ile çınlıyor.

*Bravo... Bravo... sana Halal,
Baki ihya oldu seni alalt...
Kuru duvarlara can verdi sesin,
Baki'nin evinde bir mucizesin.
Hakkındır Halal gurur duy sevin,
Makûs talihini yendin bu evin.*

Makrevisimizin bütün yaz boyunca ağaçlar arkasında kalarak gözükmeyen, ancak sonbaharda yaprakların dökülmesiyle meydana çıkan bir evi daha vardır. Melik Hamdi'nin evi. Can çekişen bu evin hüznünü, her Makrevisli gibi (her şeye rağmen) ben de her zaman hissediyorum.

*Yaşadı ömrünü sürdüde gitti,
Felek defterini düdüde gitti.
Yazık ki bu evin kötü kaderi,
Hamdi'de başladı, Hamdi'de bitti.
Şimdi karşımda Muhittin Tarakçı*

amcamızın evi. Her zaman, her şeyinin başkalarınınkinden iyi olduğunu arzu ve iddia eder. Meselâ; bizim evin dış görünüşüne bakmayın iç yapısı bakımından eşi emsali yoktur. Meşhur (.....) ustanın yapısıdır. Geçen senelerde katırım

çok metheder, bizim katır birinci, Andu'nun katır ikinci derdi. Bu sene biraz daha toleranslıdır. Pelul'un katır birinci, bizim katır ikincidir diyor. Bir de bizim bir lüks lambası var, gazı bitince (tin) ederdermiş. Ben de onun arzusuna uyarak her şeyini birinci kabul ediyorum. (Lüksün pilini hayır).

*Katırı birinci lüksü birinci,
Evler arasında evi bir inci.
Gotik mimariye en güzel örnek,
Şahane usul şahane ahenk.*

Makrevisimizin halinden memnun tok gözlü bir şahsiyeti daha vardır. Yaşadığı hayat seviyesinden bir başkasını arzu ettiği hiç bir zaman görülmemiştir. Evinin içinden bakıldığı zaman gökyüzü görüldüğü halde, yapısındaki özellik dolayısıyla akıtmadığını iddia eder. En büyük lüksü Remi oynamaktır. Eski devrin karakteristik yapılarından biri olan evini hiç bir zaman yenilemeyi düşünmez. Yapısından buyana tek yeniliği olan, bir tek göz pencereyi açtırma şerefi kendisine aittir.

*Antika evinin kadrini bilmiş,
«Barok» stilinde inşa edilmiş,
Cevahil Ali'nin müzelik evi
Avrupada bile bulunamazmış.*

Aşağıdaki mısraların sahibi hakkında izahat vermeğe lüzum görmüyoruz. Çünkü onu herkes tanıyacaktır.

*Birşeyler gizlidir hüsni anında,
Şaşmayın, rakipsiz, eşsizdir dersek.
İnanın vallahi onun yanında
Asistan olamaz Siyami Ersek.*

*Tip yönünden ünün her yanı sardı,
Seldm sana Makrevis'in «Barnard» ı.*

«Dudi» nun ev, sanki «Bende varım» der gibi o heybetli görünüşüyle gözüme çarpıyor. Bütün evlere üstten bakan bu muhteşem yapı, terkedilmişliğin hüznü içindedir:

*Susmuş yazık yıllardır yok gideni geleni,
Elemle seyredirim «Dudi»nun gökdeleni.*

Makrevisimizin ünlü yapılarından «Tarakçı» oğullarının muhteşem konağı büyük bir hayranlıkla seyrediyorum. O devrin imkânsızlıkları içinde bu muazzam binayı yaptırabilenler, çocuklarına böyle bir eser bırakabilmenin huzuru içinde rahat uyusunlar.

*O muhteşem binaya sayıp sarı lirayı,
Yaptırmış Tarakçılar koca kervansarayı*

Ne zaman «Andun» un evlere bak-sam, bende fotoğrafçıya poz veren iki kardeş intibasını uyandırırılar. Her zaman böyle kalabalık ve şen olmalarını diliyorum.

*Biri yeni, öteki hatırası yılların
Yanyana iki kardeş gibi Andun'un
evler,*

*Biri baba emeği, öteki çocukların
Öyle birbirine eş gibi Andun'un
evler.*

Makrevisimizin ünlü yapılarından biride, şüphesiz ki «Melik» oğullarının konağıdır. Mimari bakımından olduğu gibi, mevkii bakımından da emsalsizdir.

*Mazisi ak, atisi ak, hali ak,
Bir saray yavrusudur Melik'in konak.*

Şimdi gözlerimi, son onarımdan sonra boğaz içinde sıralanan eski devir «Yalı» larını andıran «Yukarki Melik» in eve çeviriyorum. Yıllardan beri yarım kalmış olan binayı tamamlama şerefi, evin bu devirdeki yöneticilerine ait oldu. Sağ olsunlar.

*Bina yarım idi şimdiye deyin,
Onu tamam etti bizim Hüseyin
İçinde dolaşsın mesut, bahtiyar
Ömrü uzun olsun o yaşasın bin.*

*Haşan, Sabahattin, Bekir kadınlar
Onlarda çalıştı Hüseyin kadar
Aman sakın «Konfor» unutulmasın
Onunda küçücük bir emeği var.*

Bölge Tarihçimiz

İSHAK GÜVEN GÜVELİOĞLU

Her şeyin Başı Merak

Çocukluğumdan beri okumayı, araştırmayı, yaşlılarla konuşup derlediğim bilgileri not etmeyi alışkanlık haline getirmiştım. Çevremizde yaygın olduğu üzere rahmetli dedem tarafından yakın bir köyde yatılı olarak Kur'an Kursuna kaydettirildim. Burada başladığım klasik dini eğitim sırasında Arapça gramer kitapları da okuyorduk. Okuduğumuz metnin manalarını Arap harfli Türkçe olarak yazıyorduk. Bu şekilde Osmanlıca'yı da öğrenmiş oldum.

Arkadaşlarımız arasında kitaba ilgi duyanların İstanbul'daki yayınevlerinden kitaplar sipariş verdiklerini görünce ben de ilgimi çeken kitapları sipariş etmeye başladım. Gelen kitapları baştan sona birkaç defa okuyordum. Hatta izinle eve geldiğimde bile gece kitabın önüne uzanıp okuyordum. Tahsilimi sürdürmek üzere İstanbul'a gelince ufukum açılmış, ilgi alanlarım değişmeye başlamıştı. Her fırsatta müzeleri, tarihi camileri, türbeleri ve camilerin çevresindeki Osmanlı mezar taşlarını incelemeye başlamıştım. Artık her fırsatta tarih kitapları alıp okuyordum. Bu sırada sadece ana metni değil dipnotları da okumayı ihmal etmiyordum. Çok ilgimi çeken bir bilgi olunca dipnottaki kaynağa ulaşmaya çalışıyordum. Kitaplarda rastladığım Doğu Karadeniz ve Rize ile ilgili bilgiler ise çok daha fazla ilgimi çekiyordu. 1996 yılına gelindiğinde o sırada piyasada bulunan neredeyse bütün Rize kitaplarını toplamış ve okumuştum. Piyasa bulunamayacak kadar eski olanları da Beyazıt Devlet Kütüphanesi gibi derleme kütüphanelerinde incelemiş ve fotokopi nüshalarını almıştım. Bu şekilde bölgemiz tarihi ve kültürüne dair eserlerin ağırlıklı olduğu hatırı sayılır bir kitaplığım oluşmuştu.

Arşiv Araştırmaları

İstanbul'dan Rize'ye otobüsle yaptığım bir seyahat sırasında okumakta olduğum bir eserdeki dipnot Osmanlı Arşivi'ne işaret ediyordu. Bu belgeyi görmek üzere ilk defa 1998 yılında Cağaloğlu'ndaki Osmanlı Arşivi'ne gidince önümde bir umman olduğunu anladım ve artık buranın müdavimi oldum.

O yıllarda Osmanlı arşivinde bilgisayar ortamında belge taraması yapılamıyordu. Belge özetleri kitap şeklinde hazırlanmış kataloglardan bakılıyor ve görülmek istenen her belge için bir fiş dolduruluyordu. Bir hafta sonra depodan getirilmiş belge araştırmacı salonunda incelenebiliyordu. Bu şekilde başladığım araştırma sırasında Rize'ye ve Rizelilere dair binlerce belge inceledim ve bunlardan çoğunun fotokopilerini aldım. Bu sırada en çok ilgimi çeken konulardan biri Osmanlı devrinde kadı, naip, müderris, asker ve mülkiye gibi devlet kadrolarında görev yapan Rizelilerin çokluğu oldu. Bunlardan en az yarısını Hemşinliler oluşturuyordu. O tarihte Hemşin'den bu kadar çok eğitilmiş ve yetişmiş hemşerimizin çıkmış olmasının sebebini hep merak ederdim. Bunun için arşivden Hemşin ile ilgili belgeleri taramaya başlayınca 1909 yılında Hemşinli aydınlar tarafından Çiñciva köyünde bir dernek kurulduğunu öğrenmiştim. Bu o zamanlar için oldukça ileri bir adımdı. Bir gün belediye otobüsünde Kadıköy'de bulunan Hemşinliler Dernek Başkanı Orhan Bayramoğlu ile tanışınca kendimi tanıttım ve "Tarihte Hemşin'den çok hukukçu çıkmış, bugün de böyle mi?" diye sordum. O da "evet bugün de öyledir" diye cevap verdi. Bunun sebebini merak ettiğimi söyleyince "Hemşin'e gittiysen görmüşsündür, Hemşin'de yeterli derecede hiçbir şey yetişmez, onun için çocuklarını okutmaktan başka çareleri yoktur. Bu geçmişte de böyleydi bugünde böyledir" diye cevap vermişti. Bundan sonra Orhan Beyle görüşmelerimiz devam etti. Bir gün beni Tefik İleri'nin oğlu Cahit beyle tanıştırdı. Cahit Bey Hemşin'e ve tarihe meraklı bir insandı. Hemşinlilerin kökenine dair dış kaynaklı bazı iddialardan rahatsızlık duyuyor ve bu iddiaların Osmanlı belgelerinde nasıl karşılık bulunduğunu öğrenmek istiyordu. Bunun için benden Hemşin üzerine geniş bir arşiv araştırması yapmamı rica etti. Bunun üzerine fetihten itibaren 1750'li yıllara kadar gelen binlerce belge inceleyip çevirilerini yaptık. Sonuçta iddia edildiği gibi 1600-1700 yıllarında Hemşin'de Hristiyanlıktan Müslümanlığa geçişin yok denecek kadar az olduğunu gördük.

Kitap Yayınları

Arşivlerde adına rastladığım bazı köyleri görmek için Rize'ye her gidişimde alan araştırmaları yapmaya başlamıştım. Bu sırada bu konularda çalışan meşrepdaşlarım olduğunu görmekten memnun oldum. Bunlar arasında özellikle Prof. İsmail Karadan yol/yordam öğrendim. Yine Murat Ümit Hiçyılmaz, Recep Koyuncu gibi meslekdaşlarım ile müşterek çalışmalar yaptım. Bu çalışmaların bazılarını da yayınladık.

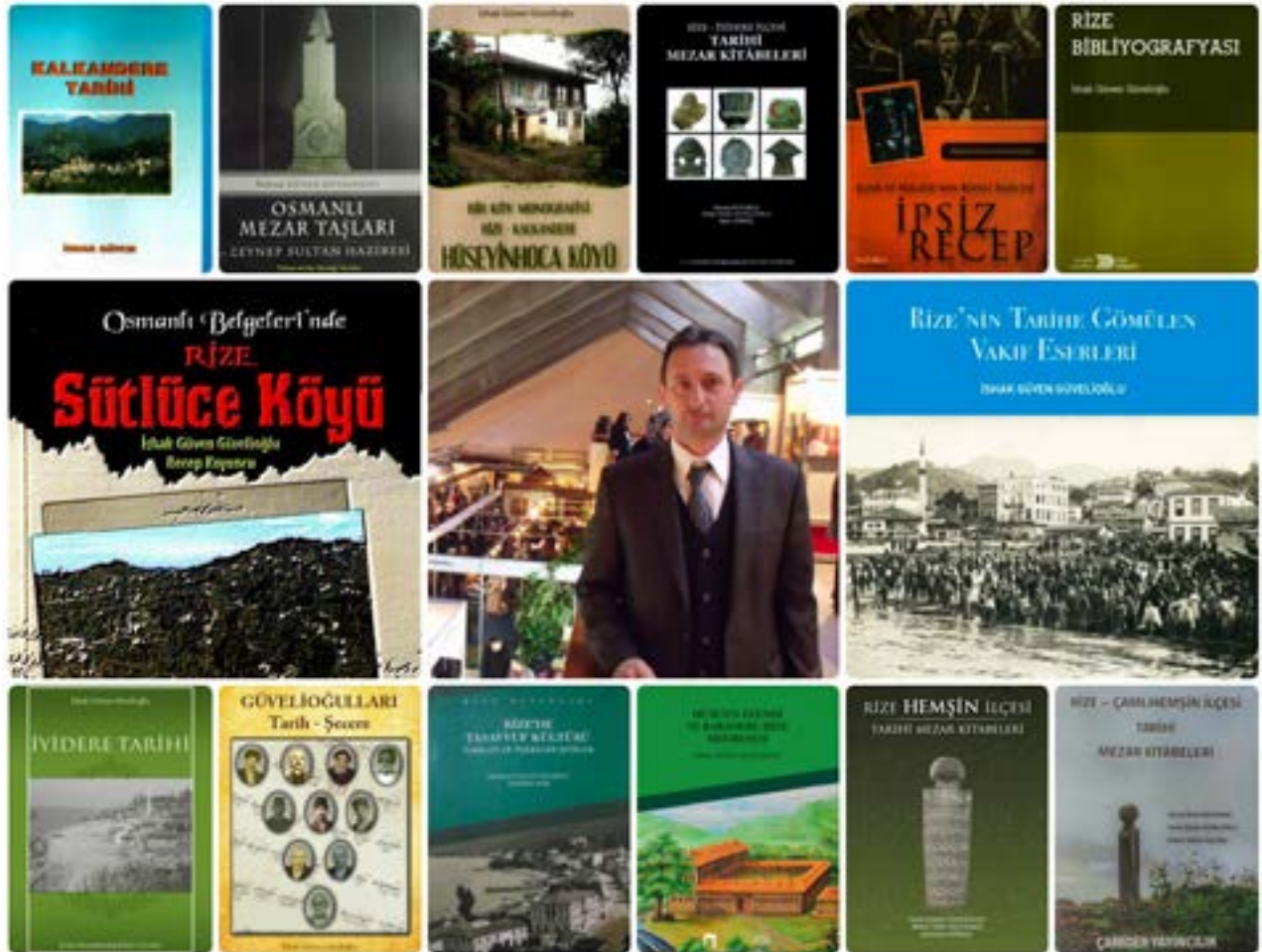
Yaptığım araştırmalardan öğrendiklerim sadece bende kalmasın düşüncesiyle bunlardan bazılarını kitaplaştırmaya karar verdim. Bu sırada tanıştığım Kaknüs yayınevinin sahibi hemşerimiz Muhammet Çiftçi elinde ne varsa getir, basalım deyince birkaç kitabımız yayınlanmış oldu.

Yayınlarmız arasında bölgede bulunan Osmanlı dönemi mezar kitabeleri de ayrı bir ehemmiyet arz eder. Çünkü mezar kitabeleri bulundukları bölgenin tapu senedi gibidir. Yöre ile ilgili yapılacak araştırmalarda din, aile, demografi, sanat gibi içtimai birçok alanda bizi aydınlatır. Son yıllarda bunlardan bazıları çalınmakta bazıları da bilinçsizlik sebebiyle yok edilmekteydi. Bunun için bunların kayıt altına alınması zaruridir. Bu düşünceyle Hemşin ve Çamlıhemşin ilçelerinin mezar kitabelerini ayrı ayrı kitaplaştırdık.

REVAK

Rize ili ve çevresinin tarih, sanat, kültür varlıklarını ve değerlerini araştırmak, bu sayede elde edilen bilgileri, belgeleri basılı hale getirmek, bunları görsel veya yazılı basında, internet ve dijital ortamda insanlığın hizmetine sunmak maksadıyla 1999 yılında Rize'ye gönül vermiş bir avuç kişinin bir araya gelmesiyle temelleri atılan ve 2014 yılında resmiyet kazanan REVAK (Rize Araştırmaları Vakfı), araştırmalarımızın hem daha nitelikli olmasını hem de daha kaliteli basılması sağladı. Bu kurumsal yapı sayesinde yönetimimizin kültürüne ve arşivin tozlu raflarında muhafaza edilen bilgilerine vakıf olmaya ve gün yüzüne çıkararak hemşerilerimize sunmaya devam ediyoruz ■

Bir Tepeye Adı Verilen GÜLAPOĞLU MEMİŞ EFENDİ

Faik Okan Atakcan

Günümüze kadar sadrazam, Kaptan-ı Derya, Gkadi, dersiam gibi pek çok kişinin yetiştiği Hemşin yöresindeki önemli ailelerden birisi de Çamlıhemşin ilçe merkezine altı kilometre mesafedeki Ortan Köyü'nden Gülapoğlu ailesidir. Eminler, Cevahirler, Yunuslar gibi kolları olan ailenin bir kolunun ismi de Mollalar'dır. İşte bu koldan Gülahmet ile baba tarafından Şenyuva (Çiçiva) Köyü'nden Hervenikoğlu / Memişoğlu anne tarafından Hacıyunusoğlu / Halilefendioğlu ailesinden Tuhfe / Tufi Hanım'ın en büyük çocuğu olarak dünyaya gelen Gülapoğlu Memiş Efendi; büyükten küçüğe olarak Hatice, İdris, Halil, Şerif, Necip ve Abdullah adlı kardeşlerin en büyüğüdür. Samistal Yaylası'nda 3.200 metre yükseklikteki Memiş Efendi Tepesi'ne ismini veren, ömrünün son yıllarını burada itikafa çekilerek geçiren ve ailenin bir başka kolundan Mustafa Gülay tarafından burada bir namazgâhın bulunduğu belirtilen Memiş Efendi (1829 / 1830 - ekim / kasım 1875) ile ilgili olarak günümüz nüfus kayıtlarında ve Osmanlı Arşivi'nde bulunan 1136 numaralı, 1254 (Hicri: 1838 / 1839) tarihli Hemşin nüfus defterinde kendisi ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmaksızın, defterdeki yaşlardan yine aynı tarihli olduğu anlaşılan 1137 numaralı Hemşin nüfus defterinin Abdullah'ın oğlu Ahmet'in yani Memiş Efendi'nin babası ve büyükbabasının isimlerinin bulunduğu kısımdaki bilgilerden Memiş Efendi'nin ismine Mustafa olarak yer verildiği anla-

şılmaktadır. Nitekim defterin Makrevis Köyü ilgili kısmında gerek Abdullah Ahmet şeklindeki baba oğul ilişkisinin gösteren tek kaydın bu kayıt olması ve gerekse Memiş'in hemen yanında beş yaşında olan kardeşi İdris'in ismine yer verilmiş olması, Mustafa olarak defterde ismi geçen kişinin Memiş Efendi olması gerektiği tahmini desteklemektedir ve bir önceki 1136 numaralı defterin yazım tarihi hicrî 1254 yani 1838 / 1839 olarak ele alındığında Memiş Efendi'nin bu tarihte dokuz yaşında bir başka ifade ile 1829 / 1830 doğumlu olduğu görülmektedir. Aile üyelerinden Ünal Atakcan 6 Aralık 2021 tarihli bilgi paylaşımında, nüfus defterinde Memiş'in ismine Mustafa olarak yer verilme nedeninin eskiden peygamberimizin isminin Mustafa olduğundan peygamberimize saygı nedeni ile Mustafa ismi yerine Memiş isminin kullanılmakta olduğunu belirtmiştir. Defterdeki diğer bilgiler de değerlendirildiğinde bu bilgilerin bulunduğu kısmın Ortan Köyü ile ilgili olduğu anlaşılmakta-

dır. Nitekim defterdeki bu bilgiler ile bu bilgilerin bulunduğu kısmın hemen yanında bulunan Gülapoğlu ailesinin diğer kolları (Cevahirler, Mollalar, Yunuslar ve Eminler sırası takip edilmiştir.) ile ilgili şecere bilgileri defterde ismi geçen Mustafa'nın Memiş Efendi olduğu tezini desteklemektedir. Uyumluluk gösteren tüm bu bilgiler ile birlikte ilgili kaydın Gülapoğlu ailesi ile ilgili olup olmadığının kesin olarak tespiti bakımından Memiş Efendi'nin kardeşi İdris Efendiyle ilgili bu defterde yer alan bilgilerle, günümüz nüfus kayıtları arasındaki bilgiler de birbiriyle tutarlılık göstermektedir. Nitekim bu defterdeki bilgilere göre; İdris Efendi 1833 / 1834 doğumludur. Aile hatıratındaki yer alan bilgilere göre de; İdris Efendi'nin ilk eşi Hervenikoğlu Ali'nin Kızı Zeliha'dan olan, kundaktayken ağzına çaput tıkanarak ölen çocuğu Mustafa Şahin, 1289'da hicrî takvim karşılığı olarak 1872 / 1873 rumî takvim karşılığı olarak 1873 / 1874'de yani İdris Efendi yaklaşık 40 yaşları civarındayken doğmuştur. İdris Efendi'nin ikinci eşi Zilkale (Koluna) Köyü'nden Cenkçioğlu Hacı Mustafa'nın kızı Fatma Fethiye (nüfusta sadece Fatma olarak geçer) olup, Yusuf (İdris Efendi 59 / 60 yaşındayken), Mahmut (İdris Efendi 71 / 72 yaşındayken) ve Havva (İdris Efendi 74 / 75 yaşındayken) adlı çocukları 1893, 1905 ve 1908 yıllarında doğmuştur ki bu çocukların doğum tarihleri de, Hemşin nüfus defterinde ismi geçen İdris'in doğum tarihi ile uyumluluk göstermektedir. Eldeki tüm bu bilgiler doğrultusunda defterde ismi geçen Mustafa'nın, Gülapoğlu Memiş Efendi olduğu söylenebilir.

Samistal Yaylası'nda 3.200 metre yükseklikteki Memiş Efendi Tepesi'nden görünüm

Foto 2

1136 numaralı Hemşin nüfus defterinin kapak kısmında “Kazâ-i Hemşin der-livâ-i Trabzon defter-i nüfûs-i oda-i cerîde-i Anadolu (Trabzon Sancağı Hemşin Kazası Anadolu defteri odası nüfus defteri) sene 1254” ifadesinden bu defterin hicrî takvimdeki karşılığının 1838 / 1839 tarihi olduğu anlaşılmaktadır. Gülapoğlu Memiş ile ilgili bilgilerin bulunduğu 1137 numaralı defterde ise herhangi bir tarih bilgisine yer verilmemiş ise de her iki defterde ismi geçen kişilerin yaşların aynı olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu defterin de 1838 / 1839 tarihli olduğu anlaşılmaktadır (Foto 2).

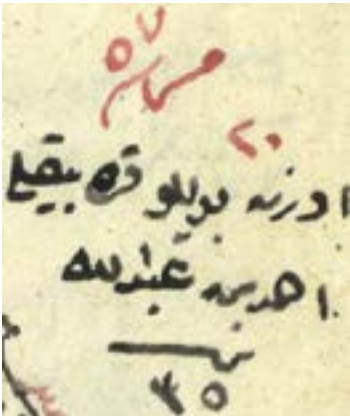

Foto 3

1136 numaralı Hemşin nüfus defterinin 39. sayfasında 1137 numaralı defterden farklı olarak, Memiş ve kardeşi İdris efendi ile ilgili bilgilere rastlanmaksızın “Orta boylu kara bıyıklı Ahmed bin Abdullah (Abdullah’ın oğlu Ahmet) sinn (yaş) 35” ifadesinden aile içerisinde Gülahmet, bahsolunan hatıratındaki bilgilere göre esmer bir zat olduğundan Kürt Ahmet olarak da bilinen ve 1803 / 1804 doğumlu olduğu anlaşılan Memiş Efendi’nin babası Ahmet ve Ahmet’in babası Abdullah ile ilgili bilgilere yer verilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Kayıttan, Gülahmet’in 1257 (1841 / 1842) tarihinde askerliğe elverişli olmaktan çıkacağı anlaşılmaktadır (Foto 3).

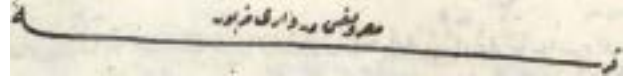

Foto 4

1137 numaralı Hemşin nüfus defterinin Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınan 63. sayfasındaki “kar-ye-i Makrevis der vâdi-i mezbûr -adı geçen vadinin Makrevis Köyü’nden-” ifadesinden Gülapoğlu Memiş Efendi ile ilgili bilgilerin de yer aldığı Fırtına Vadisi’ndeki Makrevis (Konaklar Mahallesi) ve Ortan köyleri ile ilgili nüfus bilgilerine yer verildiği anlaşılmaktadır (Foto 4).

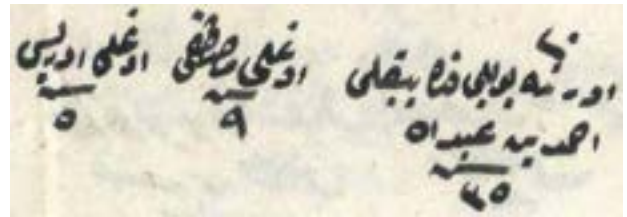

Foto 5

1137 numaralı Hemşin nüfus defterinin Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınan 63. sayfasında; sağdan sola “20) Orta boylu kara bıyıklı Ahmed bin Abdullah (Abdullah’ın oğlu Ahmet) ın (yaş) 35, oğlu Mustafa ın (yaş) 9 oğlu İdris (yaş) 5” kayıtlarına yer verilmiş olup, Mustafa ile İdris’in isimlerine bir önceki 1136 numaralı defterde yer verilmediğinden dolayı bu çocuklar bu defterde numaralandırılmamıştır (Foto 5).

Memiş Efendi ile ilgili olarak torununun kızı Didem Gülay Üstün aracılığı ile edinilen Memiş Efendi'nin ilk oğlu olan Ahmet Galip Efendi tarafından aile tarihi ile ilgili kaleme alınmış olan, üst kısımda da bahsedilen , aile tarihi ile ilgili önemli bilgiler içeren hatıratında Memiş Efendi'nin tahsilini Fatih Camii'nin Karadeniz tarafında Başkurşunlu Medresesi'nde yaptıktan sonra Nakşibendi⁽¹⁾ tarikatına intisap ederek Hemşine döndüğü, Çamlıhemşin ilçesinin Yukarı Çamlıca Mahallesi (Vice-i Bala / Vice-i Ulya / Yukarı Vice Köyü) Hacıyunusoğlu veya bir başka ifade ile Halilefendioğlu ailesinden annesi Tuhfe Hanım'ın dayısı Hacı Yunus'un kızı Havva Hanım ile evlenmiş olduğu yazılıdır.

Gülapoğlu Memiş Efendi'nin eğitim gördüğü, günümüzde restorasyon halindeki Fatih Başkurşunlu Medresesi'nin bir bölümünden görünüm (Foto 6).

Fatih Başkurşunlu Medresesi'nden bir başka görünüm (Foto 7).

Memiş Efendi'nin eğitim gördüğü İstanbul Fatih'deki Karadeniz Baş Kurşunlu Medresesi'ni gösteren kroki (Foto 8).

Memiş Efendi'nin eğitim gördüğü İstanbul Fatih'deki Karadeniz Baş Kurşunlu Medresesi'ni gösteren kroki (Foto 9).

Aynı hatıratındaki bilgilerden Memiş Efendi'nin babasının 63 yaşında iken öldüğü yazılı olup, Hemşin nüfus defterindeki bilgilere göre; Memiş Efendi'nin babası Gülahmet'in 1803 / 1804 doğumlu olduğu bilgisinden yola çıkıldığında kendisinin ölüm tarihinin 1866 / 1867 yılı olduğu anlaşılmaktadır. Günümüze ait nüfus kayıtlarında Memiş Efendi'nin eşi Havva Hanım ile ilgili bilgilere rastlanmamakta olup, bu evlilikten ayrı bir biyografi konusu niteliğinde hayat hikâyelerine sahip olan, nüfus bilgilerine göre 1873 doğumlu Ahmet Galip (hukuk mezunu) ve 1876 doğumlu Hüseyin Rıza (Rusya gurbetçisi) adlı kardeşler doğmuştur. Memiş Efendi'nin eşi ile ilgili bilgilere Mehmet Serdar Bekar tarafından günümüze Türkçesi'ne aktarılan Veysel Atacan tarafından yayına hazırlanan "Rize Hemşin Yöresi Osmanlı Mezar Taşları ve Kitabeleri" adlı çalışmada rastlanmakta olup, bu eserde Havva Hanım'ın 1911 (1329) yılında öldüğü yazılıdır. Yine bu hatıratındaki bilgilere göre Memiş Efendi'nin 39 yaşında öldüğü belirtilmiştir. Bu doğrultuda Memiş Efendi'nin mezar taşındaki ölüm tarihinin ekim / kasım 1875 (hicrî 1292 yılının onuncu ayı) olduğu bilgisinden yola çıkıldığında Memiş Efendi'nin 1836 doğumlu olması gerekir. Lakin Hemşin nüfus defterinde ismi geçen Mustafa'nın Memiş Efendi olduğu ve 1829 / 1830 yılında doğduğu düşünüldüğünde iki bilgi arasında küçük bir tutarsızlık yani beş, altı yıllık bir fark oluşmaktadır. Tüm bu bilgilerden yani Memiş Efendi'nin gerek Osmanlı nüfus defterindeki kaydı ile mezar taşından ve gerekse Ahmet Galip Efendi'nin hatıratından yola çıkıldığında, Memiş Efendi'nin 39 ile 45 / 46 yaşlarında öldüğü sonucu ortaya çıkmaktadır. Memiş Efendi'nin mezar taşında "geylani" ifadesine de yer verilmiş olması Memiş Efendi'nin aynı zamanda Nakşibendi tarikatı yanında Kadiriye⁽²⁾ tarikatına mensup olduğunun da bir göstergesidir. Memiş Efendi'nin mezar taşında bir diğer dikkat çeken husus ise; "ehl-i keşf" ifadesine yer verilmiş olmasıdır. Bu ifade de his ve akılla izah edilemeyen hususları kalp gözüyle görme, kalp gözü açık olma, bir şeyin olacağını önceden anlama şeklinde yorumlanabilir. Her ne kadar dönem itibarıyla Gülapoğlu Memiş Efendi ile ilgili elde kısıtlı bilgiler olsa da kendisi için Hemşin yöresinin önemli kişilerinden olduğu söylenebilir.

(1) Nakşibendilik, Bahaettin Nakşibent (1318 - 1389) tarafından ya da onun adına kurulan bir tarikattır.

(2) Kadiriye, Abdülkadir Geylani'nin (390 Ekim 1077 - 21 Şubat 1166) kurduğu bir tarikattır.

- (1) Ya hû
- (2) Nida-yı erci'den gel geylâni...
- (3) Nice sabr ile ol aşık ki cânândır külliye
- (4) Ehl-i keşf idi hakka ihtila...
- (5) Ayrıldı aramızdan ah çekerler eyledi.
- (6) Mutidir ferhange rabb ilahi cümle şeyh
- (7) Habîbin hürmetine merkadın eyle cennet
- (8) Yazdı göz yaşıyla târih Cevher şehri...
- (9) Gitti Memiş Efendi cennete
- (10) Safa-yı dünyada mağrûr olmasın...
- (11) Görünce dur bak oku Fatıha 1292 / 10 (ekim / kasım 1875)

Kaynak: Rize Hemşin Yöresi Osmanlı Mezar Taşları ve Kitabeleri / Veysel Atacan & Mehmet Serdar Bekar (Foto 10)

Memiş Efendi'nin mezar taşı 2005 yılına kadar fotoğraftaki Koboş / Vank köprüsünün sağında bulunmakta ise de tarihi nitelikteki diğer taşlar gibi kaybolmuştur (Foto 11).

(1) Bâdî-i ilm ü haber oldur (belgenin yazılma sebebi budur) ki

(2) (Bin iki yüz) seksen beş (Hicrî: 1868 / 1869 Rumî: 1869 / 1870) senesine mahsûben (karşılık olarak) Küşüve (Yolkıy) Karyesi'nden (Köyü'nden) Mazıkoğlu muhtâr (3) Mehmet Bey'e kendi aşârı (vergi) bedelinden olarak ber-vech-i bâlâ (yukarıda olduğu üzere) yalnız yüz (4) seksen gurus (kuruş) tarafından kâmilten (tam olarak) te'diye olduğu (ödendiğini) mübeyyin (bildiren) işbu ilm ü haberimiz (belgemiz) Memiş (5) Efendi tarafına te'diye ve i'tâ' olundu (ödendi ve verildi). Fî 27 Zi-l-ka'de sene (12)86 (28 Şubat 1870)

Meclis-i a'zâ (meclis üyesi) (mühür: Yunus)

Meclis-i a'zâ (meclis üye) (mühür: ... Mustafa 1264 Hicrî: 1847 / 1848 Rumî: 1848 / 1849)

Meclis-i a'zâ (meclis üyesi) (mühür: 1282 Hicrî: 1865 / 1866 Rumî: 1866 / 1867)

Meclis-i a'zâ (meclis üyesi) (mühür: Musa)

İmâm-ı Karye-i Küşüve (Yolkıy Köyü İmamı)

Günümüz Türkçesine Aktaran: Faik Okan Atakcan

Çamlıhemşin ilçesinin Yolkıy (Küşüve) Köyü muhtarı Mazıkoğlu Mehmet'in vergisinin Gülapoğlu Memiş Efendi tarafından ödendiğine dair Gülapoğlu ailesi (Şerif Gülay) arşivinde bulunan 28 Şubat 1870 tarihli belge. Memiş Efendi'nin kendisinden sonraki en büyük kardeşi Hatice, Mazıkoğlu Memiş ile evlenmiştir. Dolayısı ile Mazıkoğlu ailesine ait vergiyi ödemesi bu akrabalık ilişkisinden kaynaklı olmalıdır (Foto 13).

**Çamlıhemşin ilçesi-
nin Ortan Köyü'nde
Gülapoğlu ailesi
Mollalar koluna ait
konaktan görünüm.
Konak, Gülapoğlu
Memiş Efendi'nin
ölümünden kısa bir
zaman sonra inşa
edilmiştir (Foto 14).**

Ekler

* Nakşibendilik, Bahaettin Nakşibent (1318 - 1389) tarafından ya da onun adına kurulan bir tarikattır. İzlerine daha Gazneliler döneminde (977 - 1187) rastlanılan bu tarikat, Bahaettin Nakşibent'ten sonra gerçek kimliğini Hoca Yusuf-i Hamedani (öl. 1140) ile kazandı. Onun halifelerinden Ahmet Yesevi, tarikatın Maverünnehir'de, Abdülhalik ise Harizm'de yayılmasını sağladılar. XV. yüzyılda tarikatın önde gelenlerinden Ubeydullah Ahrar'ın (1403 - 1490) halifesi Şeyh Abdullah İlahi Simavi (öl. 1491) Anadolu'da, XVI. yüzyılda da Baki Billah Kâbili de tarikatı Hindistan'da yaydı. Hindistan'da tarikat "Muceddiye" adı altında gelişerek Hicaz, Irak ve Suriye'de yayıldı. Suriye'de tarikatın "Halidiye" kolu da oluştu. Şeriata bağlı tarikatlar arasında yer alan Nakşibendiliğin başlıca temelini zikir oluşturur. Tarikat kuralına göre, şeyhin anılmasını salık verdiği Tanrı adlarından birini içten, hafi (gizli) ya da sözlü, sürekli olarak anmak gerekir. Buna, Nakşibendiler arasında yadkerd (anma) denir. Anma sırasında Tanrı'dan başka hiçbir şeyi düşünmemek için kalbin kapısına dikkat etmek (nigâh-daşt -gözetmek-), Tanrı'ya yönelmek (bazgeşt -dönüş-), Tanrı ile huzurun sürmesi (yad-daşt -hatırlama-), nefesin alınıp verilmesi sırasında sürekli Tanrı'yı anmak (hûs der dem -nefeste dikkat etme-), toplum içinde bulunmasına karşın insanın kendisini yalnızca Tarı ile birlikte hissetmesi (halvet der encümen -topluluk içinde yalnızca iki kişi olarak kalma-), tanrısal nitelikleri kazanma (sefer der vatan -vatanda gezi-) bu tarikatın ilkeleri arasında yer alır. Nakşibendilikte tarikat silsilesi, öteki birçok tarikattakinin tersine halife Ali'ye değil, Ebubekir'e çıkar. Bu nedenle öteki tarikatların çoğunda olduğu halde, Nakşibendilikte Şiiliğin etkisinden söz edilemez.

* Kadiriye, Abdülkadir Geylani'nin (390 Ekim 1077 - 21 Şubat 1166) kurduğu bir tarikattır. Kadiriye tarikatının silsi-

lesi, Hz. Muhammet'ten başlatılarak Hz. Ali, Hz. Hüseyin, Zeynelabidin, Muhammet Bakır, Cafer Sadık, Musa Kâzım, Ali Rıza, Maruf Kerhi, Seri Sakati, Cüneyd-i Bağdadi, Şibli, Abdurrahman Temimi, Ebülferec Yusuf Tarsusi Ebu Sait el-Mahzumî yoluyla Abdülkadir Geylani'ye ulaştırılır. Abdülkadir Geylani, ders ve irşatlarının bir bölümünü, kendisi için yapılan bir medresede ve ribatta yürüttü müritlerine hırka-i tarikat ya da hırka-i teberrük giydirdi. Yetiştirdiği öğrenci ve müritler, İran, Yemen, Hicaz, Şam, Mısır gibi birçok merkeze dağıldı. Kaynaklar, Abdülkadir Geylani'ye bağlanarak ondan hırka giymiş elliye aşkın kişi bulunduğu, bunların çeşitli yörelerde Kadiriye'yi yaydıklarını belirtirler. Ancak tarikatı yayanların başında Abdülkadir Geylani'nin oğulları gelir. Kadiriye tarikatına giren kişiye önce tarikatın virtleri ve zikirleri öğretilir. Bu kişiler kadiri tacı ya da mühr-i kadiri denilen bir taç giyerler. Anadolu kadirileri bu taç üzerine yeşil, Mısır kadirileri ise beyaz sarık sararlardı. Seyri sülûk denilen tarikatın ilk erkân ve adabını tamamlayanlara icazetname, mürit yetenekliyse, bir de irşat yetkisi sağlayan hilafetname verildi. Kadiriye'de zikir sırasında önce üç kez Fatıha, Bakara suresinin ilk beş ayeti (elif-lam-mim), 255. ayeti (âyet-el-kürsî) ve son iki ayeti (âmene-resul) okunduktan sonra üçer kez "hasbinallahü ve nimelvekil" duasıyla İnşirah ve İhlas sureleri okunur, salavat getirilir. Ardından ayakta ve sesli olarak 166 kez kelime-i tevhit ve lafza-yı celâl (Allah), üç kez Fatıha, Ahzab suresinin 56. ayeti (innallahe ve me-laiketehu) okunur, salavat getirilir; şeyhin duasıyla zikir son bulur. Kadiriye'de devran her hafta perşembe, pazar, ve pazartesi günleriyle kandil gecelerinde, cami ve tekke açılışlarında, Abdülkadir Geylani'nin ölüm yıldönümünde yapılırdı. Kadiriye önce Abdülkadir Geylani'nin, daha sonra öteki kadiriye ileri gelenlerine bağlı olmak üzere esediye, ekberiyeye, yafiye, eşrefiye, hilaliye, rumiye, gari-biye gibi kollara ayrıldı ■

çamlıhemşin
pastacılar
2023
EKİM

ZİRVEDE tatlı buluşma

ÇAMLIHEMŞİN'İN ŞAMPİYON BOKSÖRÜ

ALİ MELEK

Metin Gültan

Çamlıhemşinde yapılacak olan Spor Salonu için Ali Melek ismi önerilmiş.

Bilmeyenler hemen kendilerine sorabilir: “Kimdir bu Ali Melek?”

Bu soru sorulduğunda ise karşımıza birçok başarılar edinmiş bir kişi bilgisi gelmektedir.

Mesela Ali Melek ismini ben ilk defa babamdan duymuştum.

Babam çok yoğun geçen lokantacılık faaliyetlerinin yanı sıra stres atmak için de bir ara boks sporuna merak salar. Tabi ilk ve son gittiği yer, tanıdığı ve sevdiği bir arkadaşısı olan milli boksör Ali Melek’in spor salonudur.

Babamın kendi anlatımı ile;

“İlk defa Boks yapacaktım. Ali Melek’in yanına gittim.

Giyin dedi giyindim.

Spor elbiselerimi giydikten sonra Boks eldivenlerini giydirdi ve bakalım durumun nedir diye beni ringe çıkarttı.

Oradan birisini çağırdı.

Kulağına bir şeyler söyledi ve maç başladı.

Daha selam sabah demeden burnuma yediğim bir yumruk ile hayatım karardı.

Burnum kırılmıştı.

O zamanlar boksa giden herkesin burnu kırık olurmuş diye benim de burnumu kırsın diye talimat vermiş.

Sıçarım boksunuza! dedim ve çıktım gittim.

Bir daha da yapmadım.”

Her ne kadar babam bir daha Boks yapmasa da o kırık burun babamın hiç peşini bırakmadı.

Zamanında babamın eve gelişini nefes alıp verirken öten burnundan anlardık.

Bütün bu sıkıntılarına rağmen babam Ali Meleğ'i çok severdi.

Senelerce burnundan çekmesine rağmen bir gün bile aleyhinde konuştuğunu duymadım.

ALİ MELEK KİMDİR?

Ali Melek kimdir? sorusu karşımıza birçok başarı bilgisi çıkarmaktadır.

Ali Melek 1928'de Rize'nin Çamlıhemşin İlçesinin Yukarı Çamlıca Mahallesinde doğmuş.

Boks sporuna 1947'de 67 kiloda Ankara'da başlamış ve İzmir'de 71 kiloda dövüşerek devam etmiş.

Kendine has stili ile dövüşen Ali Melek, kuvvetli, yumruğa dayanıklı ve cesur boksörlerden biriymiş.

Maçlara hızlı girdiği için sporseverlerce “Karadeniz Fırtınası” olarak anılmış.

Belge ve gazete kupürlerinden elde edilen bilgilere göre; 19 kez milli formayı giyen Ali Melek, çeşitli organizasyonlarda 35 defa şampiyon olmuş.

1951- 1952- 1954- 1955 yıllarında büyüklerde ferdi Türkiye Şampiyonu olmuş.

1950 yılında Napoli'de, 1955 de Roma ve Barselona'da ve aynı yıl Batı Berlin'de ki 11. Avrupa Büyükler Boks Şampiyonasında (çeyrek final) Uluslararası birçok müsabaka ve turnuvalarda ülkemizi başarı ile temsil etmiştir.

Ayrıca askerlik döneminde ordular arası ulusal ve uluslararası şampiyonalarda başarılı müsabakalar yaparak şampiyonluklar elde etmiştir.

1949 İspanya, 1950 Napoli, 1954 Roma, 1955 Berlin müsabakalarında ülkemizi başarıyla temsil etmiştir.

1949 yılında İspanya'da yapılan milli maçta kendisinden 4 kilo fazla gelen rakibi ile yapmış olduğu maç, İspanya basınına günlerce meşgul etmiştir. Bu müsabakada 71 kiloda olan boksörümüz sakat olması dolayısıyla rakibimizin hükmen galip gelmesi gerekiyorken, takımda 67 kilo ile yer alan Ali Melek kendi isteği ile 71 kiloda dövüşmüş ve rakibi ile berabere kalarak ülkemizi mağlubiyetten kurtarmıştır.

1960'lı yıllardan 1984 yılına kadar Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü bünyesinde İzmir ve Denizli bölgesi boks antrenörü olarak görev yapıp, yeni şampiyonların yetişmesine gayret göstermiş.

1971 de Cemal Kamacı ile jübilesini yapan Melek, 1984 de aramızdan ayrılmış.

Yeğeni İdris Lütfü Melek ise Ali Melek ile ilgili aşağıdakileri anlatmıştır:

Olimpiyat oyunlarından başarılı dönünce, İzmir belediye başkanı ödül olarak yer tahsis eder. Ali Melek de “Olimpiyat pastanesini açar orada.

Pastane, sadece hemşeriler için değil, deyim yerindeyse garibanların, derdi olanların uğrak yeri olur.

Öğrencilik yıllarımda abimle kaldığımız ev pastaneye çok yakın olduğundan uğrar, hatta tezgâhta yardım da ederdim. Bu nedenle iyi bilirim, uğrayıp selam verene bir şeyler ikram etmeden bırakmazdı. Yedirir içirir, karınlarını doyururdu. Yeter ki kapıdan biri başını içeri uzatsın “hayırlı işler Ali abi” ya da “hocam” diye seslensin.

Eminim hiçbir zaman çok parası olmadı... Ama her zaman bonkör oldu. Mesela; spor salonundan kendi deyimiyle “Eşrefpaşalı talebeleri» ile birlikte en az sekiz on kişi otobüse binerdik. Otobüs biletlerimizi ısrarla o alırdı.

İtiraz edersek de dövmekle tehdit ederdi.

En sevdiği sözcük “haşat edecem” sözcüğüydü sanırım ve bana çokça kızdığı için de çok duyardım. Kendi tarzıyla özellikle benim gibi haşarı ve “solcu” yakınlarını “eğitme, yola getirme ve adam etme” yöntemi idi haşat etmek. Ama bir iki ring dışında hiç “haşat” etmedi.

Mesela yine bir şeylere kızdırmışsam, ringde ya da antrenman yaptırırken çok da kıyamazdı ya da “sert yaptığı” olurdu.

Hoş bildiğimden falan değil belki kolayıma geldiği için “gard” alışına kızar, Rus stili derdi, yanlışlarını gösterirdi.

Birgün yaradana sığınıp “iyi de amca onlar bizimkileri hep yeniyor!” deme gafletinde bulundum da neredeyse haşat olmanın eşiğinden döndüm.

Onun için milliyetçilik siyasi ya da ideolojik bir kavram değil, yaşam biçimiydi. “Adamına ya da sevdiğine” sahip çıkmaktı onun için milliyetçilik.

Sözüm meclisten dışarı asla faşist ve de ırkçı değildi.

Vefatından yıllar sonra, abimle birlikte kurduğu olimpiyat pastanesini bir süre biz işletmek durumunda kaldık.

15-20 yıl sonra bile Ali hocasını her gün soranlar olurdu.

Rahmetli abim de aynı mayadandı. O da hikâye etmeden ve bir şeyler ikram etmeden bırakmazdı. Birazda muziplik olsun diye sataşırdım abime. “Amcamın ruhu” derdi. “Ocak “derdi “Gelenek” derdi. Anlardım elbette, saygı da duyardım. Ama inanmazdım!

Türkiye, diğer NATO üyeleriyle birlikte Moskova Olimpiyatlarını boykot etmişti. İki kutuplu bir Dünya ve Soğuk Savaş dönemi. Biz sosyalist kamp tarafındayız haliyle. Emperyalist dünyanın bu kararını protesto ediyoruz. Parti yönetimi tarafından korsan pankart asmakla görevlendirildik. Sorun şu ki pankartı asacağımız banka şubesi pastanenin tam karşısı.

“Olmaz, Amcam görür !” de diyemiyorum.

Çaresiz aldık pankartı üç arkadaş, çıktık Eşrefpaşa'ya.

Hafta sonu olduğundan banka kapalı ve kafesli kepengi inik. Çabucak pankartı açıp bağladık. Sardığım gazeteyi de buruşturup pankartın yanına sıkıştırdım. Bilmeden bomba süsü vermiş oldum.

Hızla sokağı dönüp pastaneye attım kendimi. Hem yaptığımız eylemi izleyeceğim hem de benim için en güvenli liman. “Hayırlı işler amca” dedim girdim içeri.

Şükür görmemiş beni ama pankartı görmüş. Söyleneiyor burnunun önünde.

Gel yeğen dedi ve pankartı işaret ederek ; “sizin moskofların işi” deyip kalayı bastı tabii.

Böreğimi ben kestim, sütümü o koydu, karnımı doyurdu.

Eylem başarılı, güvenlik sorunu sıfır, karnım da doymuş, daha ne isterim.

Rahmetle ve hasretle anıyorum.

Boks ve diğer faaliyetleri ile ilgili Metin Aydınoglu, Egenews’da yazdığı yazıda Ali Meleğin diğer yönlerini de anlatmaktadır.

Ali Melek

Eşrefpaşa'nın tarihi binalarında, iki efsane sporcu, iki kaliteli esnaf 60 yıl yan yana kader birliği yaptı. Tanınan sevilen insanlar oldular ki, dükkanları doldu taşıdı.

Bildiğiniz 'bakkal amca', 'bakkal teyze' gibi çalıştılar.

Güvenilen, hatırı sayılanlardan oldular.

Olimpiyat Pastanesi ile Özkoç Saatçilik ve Şans Oyunları Bayi.

Dere Sokağı'nı çıkınca, hemen sağda, Eşrefpaşa Camii'nin tam karşısında idi.

30 Ekim Cuma günü 116 vatandaşımızı kaybettiğimiz deprem kabusunun öncesinde yıkıldı, bu iki dükkân, kentsel dönüşüm gereği.

Bilen bilir yıkılma tehlikesi durumları hariç yerle bir edilmesine karşıyım, bu binaların hastasıyım, hayranıyım, hele ki girişin altında mahzeni olan evler yok mu, üç katlı filan tek aileye ait, bayılırım.

6 yıl böyle bir evde yaşamışlığım da vardır.

Şampiyon boksörün pastanesi ile İzmirsporlu Özkoç kardeşlerin saatçi dükkânı.

Ali Melek kimdir, hatırlayalım, rahmetle analım.

Urlalı Önder Yağcı, Bornovalı Nedim Dizeçer'in yanı sıra başarıyla nam salan Celal Sandal, Seyfi Tatar, Kemal Sonunur, Sefa Nar, Ergin Sevimli, Fuat Yurtse-

ver, Ali Uçar, Nuri Eroğlu, Köksal Özoğluöz ile aynı veya yakın dönemlerde boks sporunda tarih yazmış ün yapmış, isimlerle ringlerde başarıdan başarıya koşmuş bir güzel İzmirlidir.

Ali Melek...Çok iyi de hamur açardı o demir gibi elleriyle.

71 kiloda 7 kez Türkiye Şampiyonluğu kazandı, Avrupa dereceleri yaptı, madalyaları da çok fazladır.

İşlettiği Olimpiyat Pastanesi'nde çok güzel ürünler yapılır, satılırdı, bolca da yemişliğimiz vardır, Tatlısından, Poğaçasından, kalburabastı sına kadar.

Şampiyon boksör sporculara özellikle de boks yapan öğrencilerine kolaylık yapar, yedirmeyi çok severdi.

Elleriyle demirden yumruk vuran Ali Melek'in çok da güzel hamur açtığı, elinin çok maharetli olduğu bilinir, her zaman söylenir.

Metin Aydınoglu'nun Ali Melek ile ilgili yazdıkları bile, boks dışında İzmirli'lerin kalbini açıkça kazandığını göstermiştir.

Bütün bu yazılanlardan sonra o spor salonuna Ali Melek isminin verilmesinden daha doğru hangi karar olur bilmiyorum.

ALİ MELEK SPOR SALONU inşallah Çamlıhemşin'imize hayırlı olur ■

BİR PASTA FENOMENİ AYÇA KALELİ

Bazen tutulan bir dileğin bazen de birbirine kenetlenen yüreklerin nişanesi oluyor pastalar. Özel günleri lezzetleriyle unutulmaz kıldıkları gibi hayalleri de üç boyutlu olarak resmediyorlar. Günümüzün popüler mesleklerinden olan butik pastacılığı ailesinde üçüncü kuşak olarak sürdüren şef Ayça Kaleli, renkli şeker hamurlarını adeta birer sanat eserine dönüştürüyor. Hem ulusal hem de uluslararası pek çok yarışmadan ödülle dönen Kaleli'ye, Rusya'da başlayıp bugüne kadar gelen aile mesleği pastacılıkla ilgili merak ettiklerimizi sorduk.

Sizin hikâyeniz nerede, nasıl başladı?

Hemşinli pastacı bir dedenin torunu, yine Hemşinli pastacı bir babanın kızıyım. 1984'te Ankara'da doğdum. Çocukluğum dedemin kurduğu, babamın işlettiği pastanede geçti.

Dedem, 1964 yılında Ankara'da Damla Pastanesi'ni kurmuş. 10 yaşında başladığı pastacılığı başka pastanelerde çıraklık yaparak öğrenen babam Varol Duman ise, yıllar sonra kendi pastanesine usta olarak gelmiş.

Henüz beş yaşındayken, babam kendine özgü olan karikatürlerden birini çizip, "Aynı-sını yapabilir misin?" diye bana sormuş. Beş yaşında bir çocuktan beklenmeyecek şekilde çizmişim ve o gün babam, "Bu kız ressam olacak" demiş. İşte benim hikâyem böyle başladı.

Salvador Dali Atölyesi

O günden sonra resim, benim kendimi ifade etme yöntemim oldu. Okulda kitaplarımın içine, evde odamın duvarlarına ya da aklınıza gelebilecek her yere resim yapıyordum. Çok sevdiğim resim üzerine eğitim almak istedim ve Hacettepe Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'nü kazandım.

Nasıl oldu da resim eğitimi alıp aile mesleğiniz olan pastacılığa yöneldiniz?

Çocukluğum pastanede geçmiş olmasına rağmen okul dönemim de dâhil olmak üzere imalathaneye girmeyi hiç düşünmedim. Sadece basit konulu ve figürlü pasta siparişleri geldiğinde onları yapıyordum. Hatta bir dönem Kaş'a yerleştim ve orada bir atölye açmayı planlıyordum. Bu konuda görüşlerini almak için Ankara'ya, ailemin yanına geldim. O ziyaretim esnasında kardeşim büyük bir kaza atlattı ve ben bu olayla birlikte hayallerimi bir kenara iterek kaderin benim için yazdığı planlara yöneldim. Kardeşimin iyileşme sürecinde gece gündüz sürekli pastanedeydim. Bu dönemde şeker hamuruna olan ilgim daha da arttı ve boş kaldığım zamanlarda farklı ne üretebilirim diye düşündüm. Bir senenin sonunda tüm tüyoları öğrenmiş bir profesyoneldim. Ve artık ruhumu yansıtacağım mesleği bulmuştum, sanatla pastacılık...

ŞEKER HAMURUYLA BİRBİRİMİZİ ÇOK SEVDİK

Hazırladığınız figürlerle birer sanat eserine dönüştürdüğünüz pastalar için özel bir eğitim aldınız mı?

Üniversitede yetenek sınavına hazırlanırken üç boyutlu düşünmeyi öğrenmem, pastanedeki lezzetlerin birer esere dönüşmesi aşamasında çok işime yaradı. Renk uyumu ve az hareketle doğru hamleler yapmak sanatın her dalında nasıl saygı görüyorsa, aynı titizliği ben de ürettiğim pastalarda uyguladım. Şeker hamuruyla tanıştıktan sonra birbirimizi çok sevdik. Bazen karşılıklı yorulduk, ama ne o beni üzdü ne de ben onu... Sonuç olarak da ruhumun yansıması olan lezzetli eserler ortaya çıktı.

Pastaların sanatla buluşma sürecinde ailenizin ürettiği geleneksel lezzetlerde bir değişiklik oldu mu?

Pastanedeki önceliğimiz katkı maddesi kullanmadan, taze ve temiz ortamda ürettiğimiz ürünlerin hâlâ eski tatlarını koruyor olması. Bizim için lezzet ve kalite görsellikten önce geliyor. Bu sebeple de bir ürünün görselliğine önem verip geleneksel tatlarımızdan hiçbir zaman uzaklaşmadık. Hatta babamın yıllar evvel yanına aldığı hem annemle babamın hem de benim düğün pastalarımızı yapan çıraklar bugün bizim ustalarımız. Dolayısıyla ürettiğimiz pastalar, bizim geleneksel lezzetimizle yapılıyor. Ben de pastacılık adına ne öğrendiysem babamdan ve ustalarımızdan öğrendim, öğreniyorum. Hiçbir okuldan alamayacağım eğitimi onlardan alıyorum. Bu işte usta çırak ilişkisi çok önemli...

Oldukça renkli ve özgün çalışmalarınız var. Özellikle çalışmaktan keyif aldığınız figür ya da karakter var mı?

Abartılı formlar çalışmayı her zaman seviyorum. Bu durum beni karikatürize çalışmaya yöneltiyor. Mesela minyatür nesneler, ama koca kafalı karikatürize figürler... Çok keyif alarak iki kez yaptığım Salvador Dali ya da ruh halime göre şekillenen kızlar serisi var mesela. Her biri benim için çok özel ve kıymetli... Büyük bir emeğin ürünü olan ve pastalara kişilik katan figürleri saklanabilir yapıyorum. İsteyenler pastanın üzerinden alıp, odalarında biblo gibi sergileyebilir.

Minyatür figürlerin yer aldığı pastaların yapım süreci ne kadar sürüyor?

Çini vazo ne kadar narinse, şeker hamuru da o kadar narin. Çalışmak meşakkat ister. Ama bu süreçte o kadar hızlanmışım ki acele bir pasta isteniyorsa, yarım saatte bile yaptığım oluyor. İşin inceliğine göre yapım süresi değişiyor. Mesela, yarışmaya katıldığım eserler 96 saatlik bir çalışmanın ürünü.

Daha çok hangi özel günler için figür ve pasta siparişi geliyor?

İnsanlar özel günlerini bu pastalar ve figürlerle daha da anlamlı hale getirmek istiyor. Hayallerindeki resmin, üç boyutlu olarak sadece onlara özel hazırlanması, bir de yenilebilir olması o günü daha da özel

Horoz Aşçı ve Tavuk Aşçı Kavgası

kılıyor. Bu yüzden daha çok nişanlar ve doğum günleri için sipariş alıyorum. Hatta şehir dışı ve yurtdışından da figür siparişi verenler oluyor. Onları özel hazırlattığım cam fanuslar, koruyucu paketlerle gönderiyorum.

Hemşin ile bağlarınız devam ediyor mu? Yaptığınız iş ve bulduğunuz konumda sizce Hemşin'in payı var mı?

Beş kuşaktır pastacılık yapan Çamlıhemşinli bir ailenin ferdi olarak köyümden, toprağımdan kopmam mümkün değil. Orası benim köyümden öte, evim... Bana hayata dair tüm güzellikleri öğreten bu topraklar ve o topraklarda yetişmiş dedelerim, ninelerim sayesinde bu ruha sahibim, bu mesleği yapıyorum. İmkânlar el verdikçe kardeşimle birlikte atalarımızın emaneti bu mesleği bizden sonraki kuşaklara da taşıyacağız.

Şeker hamurundan ödüllü eserleriniz hangileri?

Aile işletmemiz olan pastanenin üçüncü kuşak butik pasta şefiyim. Ayrıca Türkiye Aşçıları Federasyonu-TAFED Milli Takım şefi olarak görevliyim. 2017 Master of Cake Samsun yarışmasında büyük dekoratif "Cadı" heykelimle gümüş madalya, 2018 Master of Cake Başkent yarışmasında minyatür dekoratif dalında "Viking" heykelimle altın madalya kazandım. Takım arkadaşlarımla katıldığım 2018 Lüksemburg Dünya Kupası'nda "Uyuyan Kız" ve "Örgü Ören Teyze" adlı iki minyatür eserimle bronz ve gümüş madalya aldım. Son olarak da 2020 İka Almanya Olimpiyatları'nda "Salvador Dali Atölyesi" ile "Horoz Aşçı ve Tavuk Aşçı Kavgası" adlı eserlerim iki altın madalyaya layık görüldü ■

*Bu yazı Hemşin Dergisinden alınmıştır.
Fotoğraflar özgündür*

FOTOĞRAFÇILIKDA İĞNE DELİĞİ TEKNOLOJİSİ İLE HİKAYE ANLATIMI

Bahadır Duman

Bahadır Duman Kimdir?

Bahadır Duman 1985 Ankara doğumludur. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi İşletme bölümünden 2008 senesinde mezun olmuştur. Üniversitenin ilk yıllarında fotoğraf çekmeye başlamıştır. 1964 senesinde dedesi tarafından kurulmuş Damla Pastanesi'ni ailesiyle birlikte işletmektedir. Fotoğraf üzerine aldığı teknik eğitimler sonunda 2020 senesinde kendisine ait Odark adında karanlık oda atölyesini kurmuştur. Karanlık odada, film banyosu ve baskının yanı sıra kendi tasarladığı ya da eski kameralardan geri dönüştürdüğü iğne deliği (pinhole) tekniği ile çekebilen fotoğraf makineleri yapmaktadır. İğne deliği tekniğiyle çektiği fotoğraflar üzerinden projeler yapmaya devam etmektedir. İğne deliği tekniği: Her hangi bir optik cam sistemi kullanılmadan, ince bir levhanın üzerine açılan küçük bir delik yardımıyla odak noktası yapılarak görüntü elde eden bir teknik. Bu Teknik kullanılarak anlatılmış bir köy hikayesi bulacaksınız aşağıda.

PERİ

Yüksek tepelerinde yaz kış kar eksik olmayan, her mevsimi yağışlı, zaman zaman sisli bir havası olan, sık ormanlarla kaplı, irili ufaklı şelalelerin ve akarsuların vadiye aktığı bir memleketin, yamaçların üstünde sıra sıra kurulmuş köylerinin birinde, bir kız çocuğu dünyaya gelmek üzereydi.

Coğrafyanın bulunduğu zorlu koşullara kış mevsimi de denk gelince doktor bulmak imkansızdı. Köyün yaşlı ebesi ve dua eden kadınlar eşliğinde, titreyen lüküs (gaz lambası) ışığının altında, ahşaptan yapılmış eski evin tahtalarının arasından gelen çığlık sesleriyle doğum gerçekleşti.

Yaşadığı memlekette, kış dönemleri köyünde geçerken, yaz dönemleri ise yaylada geçerdi. Yaz mevsimine doğru yayla yolculuğu için hazırlıklar başlardı. Yaylada kullanılacak eşyalar, yiyecekler, giyecekler istiflenirdi ve hayvanlara yüklenecek şekilde hazırlanırdı. Yaylaya göç etmek çok zorluydu. Yarım günden fazla sürecek bir yürüyüş gerektiriyordu. Yükler hayvanlara yüklenir, çocuklar da tepelerine oturtulurdu. Sabahın kör karanlığında yürüyüş başlar ve bütün köy yaylaya doğru göçe başlardı.

Doğum gerçekleşti ama aniden kesilen çığlık sesleri bir anda ağıt seslerine dönüştü. Aşırı kan kaybından dolayı cansız bir bedene dönüşen anne, geceye büyük bir hüznün katarken, odada bulunanları doğan bebeğin ağlama sesi teselli ediyordu.

Kanlar içindeki bebeği, sıcak suyla yıkadılar. Bembeyaz teni ve masmavi gözleri ortaya çıktı. Teyzesinin bakımını üslendiği bebeğin adını Şefika koydular.

Şefika'nın babası ise başka memleketlerde gurbete çalışmaya gitmiş olduğu için evde değildi. Zaten babasından bir daha haber alınamamıştı. Teyzesi, Şefika'nın annesiz ve babasız büyümesini hissettirmemek için eliden geleni yapsa da içine kapanık bir çocuk olarak büyümesini engelleyemedi.

Şefika, içine kapanık olduğu kadar çok çalışkan bir kadın olmuştu. Sabah erken kalkar, akşama kadar ahır, bahçe ve çay işleriyle uğraşır, yorgunluk nedir bilmezdi. Sanki içinde bitmek tükenmek bilmez başka bir güç vardı. Durumundan asla şikayetçi olmazdı. Belki de çalışırken yalnız olduğu için sessiz kalmaktan da mutlu oluyordu.

Şefika, yürüyüş boyunca hayvanların yanında olurdu, onlarla konuşurdu ve eğlenirdi. Hayvanların acınası durumlarına üzülüp moral verdiğini düşünürdü. Hem bu şekilde yolculuk süresi daha hızlı geçerdi. Belki de hayvanların dilinden gerçekten anlıyordu.

Yaylacılık genelde hayvanlarla ilgilenmekle geçiyordu. Hayvanları otlamaları için geniş alanlara götürürlerdi, akşam olunca da ahıra dönmeleri sağlanırdı. Şefika, teyzesinin sığırlarından sorumluydu. Sabahtan akşama kadar sığırların peşinden ayrılmıyor, başlarına bir iş gelmesin diye üzerlerine titriyordu. Her zaman sığırlarla konuşuyordu ve gülüşüyordu. Yaylacılar da Şefika'nın bu durumuna alışıklardı.

Yaz bitiminde biçilmiş otlar toplanır, yapılan yiyecekler sepetlere koyulur, bir kısmı insanların sırtında bir kısmı da hayvanların sırtında taşınacak şekilde paylaşılır ve yayladan köye göç başlardı. Seneye yaylaya geldiklerinde yiyecekleri olsun diye, küplere peynir ve tereyağ basılırdı ve toprağa gömülürdü.

Yayla zamanları verimli ve güzel geçmişti. Sevdalık edenler buluşmuş, horonlar oynanmış; bal, tereyağ, peynir üretilmiş, kocakarılar bol bol dedikodu etmişti.

Köylere dönüş yapan yaylacılar, mutlulukla türküler söyleye söyleye köyün yolunu tuttular. Şefika yine teyzesinin sığırlarıyla konuşup gülüyordu. Ancak, teyzesi bu defa Şefika'da bir gariplik sezinliyordu. Şefika sanki hayvanlarıyla değil de yanında birisi varmış gibi davranıyordu. Arkasını dönüp teyzesiyle göz göze geldiğinde ise utanıp susuyordu.

Akşam oldu, hava karardığında gaz lambaları yandı ve vadiden köy patikasına ayrılan yola geldiler. Hayvanlar; karanlık, dar ve çamurlu patikayı sırtlarındaki yüklere rağmen köye çıkarmayı başardılar. Köylüler yorgun argın yükleri kapıya boşaltıp, dinlenmeleri için hayvanları ahıra doğru götürdüler. Evlerine gelen köylüler, sadece yataklarını kurabildiler ve diğer işleri ise ertesi güne bıraktılar. Günün yorgunluğu ile sönen ışıklar bir anda köyü sessizliğe bürüdü. Bütün köy derin bir uykuya daldı. Sadece bir kişi uyumamıştı...

Sabah olduğunda, köyün bütün evlerinden dumanlar yükseliyordu. Taze pişmiş ekmek kokusuna yayladan gelen tereyağı, peynir ve çiçek balı kokuları eşlik ediyordu. Şefika'nın evinde uzun bir masa kuruldu. Kokulara uyanan hane halkı sofrayı kurmaya yardım ettikten sonra masaya oturdu.

Teyzesi, Şefika'yı masada göremedi. Yorgun olduğu için uyanmadığını düşünerek sofraya oturdu ve kahvaltısını yapmaya başladı. Zaten yapılacak çok fazla iş vardı. Bir dilim ekmeğe tereyağı ve bal sürerek Şefika'nın odasına götüren teyzesi, odanın boş olduğunu fark ederek telaşla sofrada oturanların yanına koştu.

– Şefika'yı gördünüz mü? Odasında yok. Nereye gider bu deli kız?

Telaşla sofradan kalkan hane halkı, Şefika'yı aramaya başladı. Ancak ne ahırda, ne serenderde, ne de çaylıklarda vardı. Hiçbir iz bulunamayan Şefika'yı aramak için köylüler de kollarını sıvadı. Ancak onların da yardımı Şefika'yı bulmaya yetmedi.

Şefika'nın teyzesi, son çare olarak hoca çağırma kararı aldı. Belki de hoca okuyup üfleterek Şefika'nın bulunmasını sağlayacaktı. Çevre köylerin birinden, daha önce kaybolan insanları bulan bir hoca bulunarak getirildi. Hoca eve geldiğinde durumu dinledikten sonra harekete geçti. Garip sesler çıkararak evin içini dolaşmaya başladı.

Bir yandan da işaret parmağını uzatmış bir vaziyette kolunu yelkovan gibi çevirmeye başladı. Küçük çocuklar korkmuş bir vaziyette annelerinin arkasına saklanarak hocanın yaptıklarını izliyordu. Evin çeşitli noktalarında dua okuyarak muskalar asan hoca, Şefika'nın teyzesine dönüp dışarıda ateş yakmasını söyledi. Şefika'nın en sevdiği yemeği bu ateşte pişireceğini ilettiler. Teyzesi söyleneni yaptı ve iç yağlı fasulye pişirmeye başladı. Hoca yemek pişerken garip sesler çıkarmaya devam ediyordu ve ateşe üflüyordu. Şefika'nın teyzesi yemeğin pişmesine doğru en son kuru naneyi de ekleyince, yemeğin kokusu bütün köyü sardı.

Kokunun etkisiyle olsa gerek, evin kapısına uzanan

patikanın başında, sislerin arasında bir insan belirdi. Eve doğru yavaş adımlarla yaklaşmaya başladı. Yaklaştıkça yüzü seçilen kişinin Şefika olduğunu fark eden teyzesi, telaşla tabağa yemek doldurmaya başladı. Hoca Şefika'nın gelişini görünce duasına başladı. Kardeşinden emanet olan Şefika'yı görünce sıkıca sarılan teyzesi;

– Neredesin be kızım! Beni çok korkuttun! dedi.

Şefika bir yandan eline tutuşturulan tabaktaki yemeği yerken diğer taraftan cevap veriyordu;

– Ben artık evlendim. Başka yerde yaşıyorum.

Şaşkınlıkla Şefika'ya bakan teyzesi;

– Ne evlenmesi, kiminle evlendin? diye sordu.

– Evlendim işte, aha ta orada yukarda yaşıyoruz, dedi.

Şefika'nın bir periyle kaçtığını düşünen hoca, Şefika'nın teyzesine dönüp sessizce;

– Bu kızımız insan kılığına girmiş bir peri tarafından kaçırılmış.

Teyzesi, Şefika'yı zor da olsa eve sokarak bir süre dışarı çıkmasına izin vermedi. Şefika bu yaşadıklarını unutana kadar eve kapatılmış vaziyette yaşadı. Dışarı çıksa da evin avlusundan bir yere gitmedi. O evde ölene dek konuşmadan yaşamaya devam etti.

Bir döneme damgasını vuran peri hikayeleri yaşanmış var sayıldı. Bazen de çocukları korkutmak için bu hikayeler anlatıldı. Değişen dünya düzeni ve gelişen teknoloji ile periler de hikayeleriyle birlikte o diyarları terk ettiler. Ya daha ilkel kalan toplumlara musallat oldular, ya da başka dünyalar aramaya gittiler.

Kim bilir? Belki de terk edilmiş köy evlerinin çatı aralarında gizleniyorlardı..

Hemşin köylerinin yaşanmış sayılan hikayelerinin anısına. ■

ÇAMLIHEMŞİN VE MONTAIGNE

Ebru Köken Ünlü

Yıl 2000 ve aylardan Mart. Ben ve güzel dostum ahiretliğim Serap, onun genlerinin kök saldığı, o karşımıza çıkan, elleri nasırlı, sırtında sepeti, gözleri nemli her kişiliğin ayrı bir roman kahramanı olduğu memleketindeyiz. Çamlıhemşin'deyiz.

Pek severim şu 'ahiretliğim' lafını. İlk, rahmetli babaannemden duyduğumdandır belki. Komşumuz Hacı teyze ile ahiretliklerdi. Öyle hitap ederlerdi birbirlerine. Öyle severlerdi. Son nefesinde yanındaydı babaannemin beyaz tenli nur yüzlü Hacı teyzem...

Onlar nurlar içinde yatsınlar... biz dönelim hikayemize...

Serap bildim bileli anlatır dururdu usanmak bilmez bir coşkuyla. O, her daim ıslak, parlak gözleriyle anlatırken, defalarca da olsa aynı coşkuyla dinlerdim ben de hikayesini. Aynı masalı dinlemekten bıkmayan çocuklar gibi. Büyükbabası Dursun Bey ve babaannesi Hacer Hanım'ın hikayesi.

Bir insanı dost yapan, hayatta karşımıza çıkan ya da doğduğumuz andan itibaren bizden bağımsız var olan kavramlara yüklediğimiz anlamların dostluğudur. Herkesin babaannesi vardır elbet ama başkadır bizim babaanne deyince en derinde hissettiklerimiz, ya da kardeş ya da aile ya da memleket ya da para ya da aşk ya da ölüm...

Kavramlarım seninle anlam bulup bu anlamları seninle çoğalttığım güzel dostum. Bu hikaye senin için. İlk değil, dilerim son da olmaz...

Ortan köyü, bizi ıslak, haki yeşil ve yer bulutlarıyla karşıladı. Arabanın önünü kesen, o parça parça, sis sandığım büyümlü beyaz dumansız şeylerin bulut olduğunu öğrenmek ilk şoktu zavallı şehirli bünyem için. Bulutlara daha köyün girişinde dokunabilmek düşündürmeliydi bana buranın masallarla dolu ola-

cağını. Bense sabahın bir körü Ankara – Trabzon uçuşu, ardından Çamlıhemşin'e arabanın teybinde durmaksızın çalan tulum eşliğinde yolculuğun verdiği yorgunluk ve en çok da ruhsal yapımın en sevdiği tedirginlikle, biraz kaygılı biraz da sarhoş gibi bakıyordum etrafıma. Masal daki o koca devin yaşadığı, o koca konağı görmeme çok az kalmıştı, biliyordum.

Hacer Hanım ve Dursun Bey...

Yüce bir duygu ile bağlı olmalıydı birbirlerine. Benim henüz bilmediğim, yaşamadığım... Orada değildim, onlarla hiç olmadım. Adı aşk olmamalı mesela, eee şükür onu biliyorum çünkü. Sevgiyse ne çeşit, ne boyut? Ne acı, gücüm yetmiyor. Eksikim. Evet işte bu! Orası insana bunu çok iyi hissettiriyor. Eksiksin arkadaş! Bu öyle bir eksiklik ki hırpalamıyor. Çok ama çok imrendiriyor. Yaşadığın hayat, boğuştuğun sorunlar, yoktan var etme çabaların; o deli, vahşi, arsız, uçsuz bucaksız yeşilde işte öyle eriyor öylesine acizleşiyor...

Serap, yedi yaşına kadar, okul zamanı gelene kadar yani, bu büyümlü dünyada geçiriyor çocukluğunu. Şöyle der anlatırken o günleri, köydeki yaşantısını, çocukluğunu; (daha çok şey der tabii ama belki de ben en çok bu dediğine hayranlık duyarım) 'Uzanan her eli babaannemin eliymiş gibi, düşünmeden tutuyordum...' Uzanan her eli koşulsuz, korkusuz tutabilen küçük bir kız çocuğu... Yani, bugün hepimizin, her şehirli çocuğun yetişkin hayatının en büyük farkı! 'Sakin tanımadığın kimsenin elini tutma, ne derse desin inanma' diye tembih edildi bana tüm çocukluğum boyunca, ne demek uzanan her eli tutmak korkusuzca!?

Ah ahiretliğim, güvenmek ne demek kendine, bir başkasına, toprağa, doğaya, dünyaya? yıllar sonra sayende anlamlandırabilmem, tesadüf olmamalı!

Gelelim tekrar masalımızın kahramanlarına, Hacer Hanım ve Dursun Bey:

Yıllarca süren bir dostluk, hiç incinmeden incitmeden, kırmadan, çünkü en çok sevip kıymet bilip, korku kaygı bilmeden, hem öyle soylu hem öyle mütevazi, hem öyle güçlü hem öyle hassas, kırılğan...

... ve böylece sürüyor hayat, geçiyor yıllar, o bereketli topraklar çocuklar ve torunlarla; Dursun amcanın ifadesiyle, büyük ağacının dalları çocuklar ve dallarının çiçekleri olan torunlarla şenleniyor. Komşunun yediği ile doyup derdi ile karalar bağlanıyor.

Hacer Hanım'ı, yani o zaman zaman mizacı gereği huysuz Dursun amca'yı bile olgunluğuyla dize getiren yegane insanı; evinin rızkını fakirin kapısına isimsiz koyup paylaşan kadını, herkes, bütün köy, çoluk çocuk, genç yaşlı, hepsi öylesine sevip benimsiyor ki, teyze, nine değil; Hacer ana diyorlar ona.

Masal gibi mi geldi kulağınıza? Hayır hepsi gerçek. Hem masal hem gerçek. Masal ve gerçek. İki tezat bir cümlede. Tıpkı, yer bulutu gibi...Tıpkı Karadeniz gibi...

Ve şimdi o dev adam; tıpkı gözleri, yüzü, elleri gibi; her tahtası, her çivisi nice yaşanmışlıklarla dolu olduğunu haykıran; o, üst kattaki sedirlere oturup baktığında camdan, uçsuz bucaksız yeşili, üzerini göz alabildiğine hırçın yeşille bezemiş dağları sonra derin mavi gökyüzünü, engin bulutları görebildiğin o koca konakta, çocuklarının, torunlarının endişe ve ısrarlarına inat, yapayalnız yaşıyor.

Neyse ki onun hiç de yalnız olmadığını çok geçmeden anlıyorum.

Demiş ki Dursun amca, Hacer Ana öldüğünde; "Hacer Hanım, yine bu evin çatısı altında olacak."

Mezarlıklar köylerin içinde, evlerin hemen önünde, tarlanın bitişiğinde olabiliyor gözünü sevdiğim Karadeniz de. Yani, ölünce hortlak olmuyorsun, dışlanmıyorsun, yine sevdiğin bildiğin yerde, sevdiklerinin yakınındasın. Belki köyün çocuklarının ürkütücü hikayelerine konu oluyorsun. Diyeceksin öldükten sonra ne fark eder ha ora ha bura? Haklısın da belki. Ama Dursun amca öyle düşünmemiş işte... iyi ki de düşünmemiş.

Tarihi koca konağın, sol tarafındaki giriş kapısına yaklaşıyorum ertesi gün. Gün ışırmış, gece duyduğum ama yorgunluktan kafamı kaldırıp da dışarı bakmaya

üşendiğim sesin kaynağının Fırtına deresinin kopardığı taşlar olduğunu öğreneli kısa zaman olmuş, gün ışıyla kaygılarım azalmış biraz. Önümüz arkamız hep hırçın, hep yeşil, hep yağmur, hep o masalsı büyü var havada. Hala o evin çatısının altında Hacer ana. Evin sol, arka tarafında, çatının saçağının altına denk düşen mevkide.

Evden çıkar çıkmaz kafamı çevirince sağa göz göze geliyorum Hacer ananın mezarıyla ve taşında yazanları okuyorum, okuyorum bir daha okuyorum. Tekrar tekrar okuyorum, okurken zaman kazanıyorum belki de düşünmek, anlamak için. Heyhat neredeyim ben? Gerçek mi bu? Diyelim öyle diyelim masal değil bu da gerçek, peki ya ben neresindeyim bu gerçeğin?

Mezar taşındaki yazıyı tabii ki Dursun amca yazmış. Okuyorum, doluyor gözlerim, yüreğime hüznün doluyor, yas doluyor, ağlıyorum... Hem sonra burada, Çamlıhemşin'in, Ortan köyünde, tarihi bir konağın bekçiliğini yaptığı, o dev adamın elleriyle yazdığı mezar taşında Montaigne' in ne işi var?

HACER ANA MEZAR KİTABESİ

Havva ve İshak Hacaloğlu kızı,

Dursun Gülay'ın eşi,

**Yüreğimde sevdasıyla 1945 yılında geldi.
Çocukları torunları oldu.**

**Çok çalıştı. Herkese iyilik etti.O çocukların
Hacer annesiydi. Bir nefeste ruhunu verdi.**

İnşallah cennete gitti. Nur içinde yatsın.

Ramazan Bayramı arafesi saat 14 de

1925-1995

* 'Madem ki zamansız bir ölüm seni, ruhumun yarısı olan seni alıp götürdü, yeryüzünde varlığımın yarısından, en aziz parçasından yoksun yaşamakta ne anlam var? O gün, ikimiz birden öldük.

Ne yapsam ne düşünsem onun eksikliğini duyuyorum. O da benim için elbette aynı şeyi duyardı. Çünkü o, diğer bütün değerlerinde olduğu gibi dostluk duygusunda da benden kat kat üstündü.' ■

* Michel de Montaigne- Denemeler- Dostluk

BİR MEZARLIĞIN YOK EDİLİŞİ ORTAN KÖYÜ MEZARLIĞI

Çamlıhemşin Ortan köyünün çok eski bir mezarlığı vardı.

Bu mezarlık derenin hemen kenarında Ortan köprüsünün (Bazılarına göre Koboş veya Vank Köprü) Koboş tarafında hemen köprü'nün iki tarafında yer almaktaydı.

Bizlerin tüm eski mezarlığı oradaydı.

Hatta o tarihler de mezarlıklar ile ilgili Serdar Bekar ve Veysel Atacan'ın "RİZE HEMŞİN YÖRESİ OSMANLI MEZAR TAŞLARI VE KİTABELERİ" kitabı olmasa mevcudiyeti ile ilgili kaynak da bulamayacaktık.

Fakat bir gün baktık ki, oradan ağaç kesenler aşağıya koca kütükleri yuvarlamışlar ve atalarımıza ait mezarlığı tamamen yok etmişler. Bunlar arasında Samistal yaylasındaki bir tepeye adını vermiş olan Memiş Efendi'nin bile kitabeli mezar taşı vardı.

İtiraz ettik, Burası mezarlık dediğimiz de ise işi veren orman ile ilgili devlet görevlileri bizi kayda değer bulmadı ve yapanlar da orada sadece 3 tane mezar vardı gene koyarız yerine diye açıklama da bulundular.

Halbuki orada 5 tanesi kitabeli olmak üzere büyük bir mezarlık vardı. Bu beş kitabeyi, bahsedilen kitapta yer aldığı şekildeki fotoğraf ve açıklamaları ile veriyoruz.

Gülapoğlu Memiş
Efendinin Mezar
Taşı.

Tumanoğlu Ali

**1. Kitabe: Ortan köprüsü ayağı sağ taraftaki
1. Mezar**

Ya Hû
Niday-ı İrci'den gel Geylani...
Nice sabr eyler ol aşık ki cânandan gel...
Ehl-i keşf idi Hakka ihtilâ-i namla...
Ayrıldı aramızdan ah ciğerleri eyledi kebab
Mutî'dir fermanına hep ilahî cümle şeyh...
Habibin hürmetine merkadın eyle Cennet me'vâ
Yazdı gözyaşıyla tarih-i cevher şüphe yok
Gitti Memiş Efendi cennete ol-zâde-i...
Safâ-yı dünyada mağrur olmasun...
Görünce dur bak oku Fatiha...
1292 (1875)

2. Kitabe: Ortan köprüsü ayağı sağ taraf 2. mezar

Huve'l Baki
Cihanda görmedim hiç rahatı
İhtiyat ettim onun için rihleti
olmadı hiç kimse dahi...
...değmez cihanın mihneti
Merhum ve mağfur leh
Tumanoğlu Ali b. İbrahim
Ruhuna Fatiha
1204 (1792)

**3. Kitabe: Ortan köprüsü ayağı sağ taraftaki
3. Mezar**

Ah mine'l-mevt
Hamlini vaz' eyleyup eyledi terk-i fenâ
Ol habibin hürmeti mağfiret kıl ya Rabbena
Alıp masumun bile azm etti bağ-ı cinân
Rahmetine müstağrek ede ol Ganiyy-i Bârî Hudâ
Zair eyle terhim sen de rûh-i Hacer'e
Gel oku bir Fatiha ruhuna eyle dua
Hacer bint Buzcu-oğlu Ali Osman
1218 (1797)

**4. Kitabe: Ortan köprüsü ayağı sağ
taraftaki 4. Mezar**

..... Ağanın mahdumu Ahmed ...
rahmet-i yezdan alsın dört senedir
ocaklar yıkan derdi çekip akıbet
dünyada kam almaksızın azimdar
Karar....beraber umum tanıyanlar
Va'ınandi....şiar idi ey zairin
nayiran ona ve cümle geçmişlere
hasbeten lillah Fatihâ okuyanlar
1327 (1908/9)

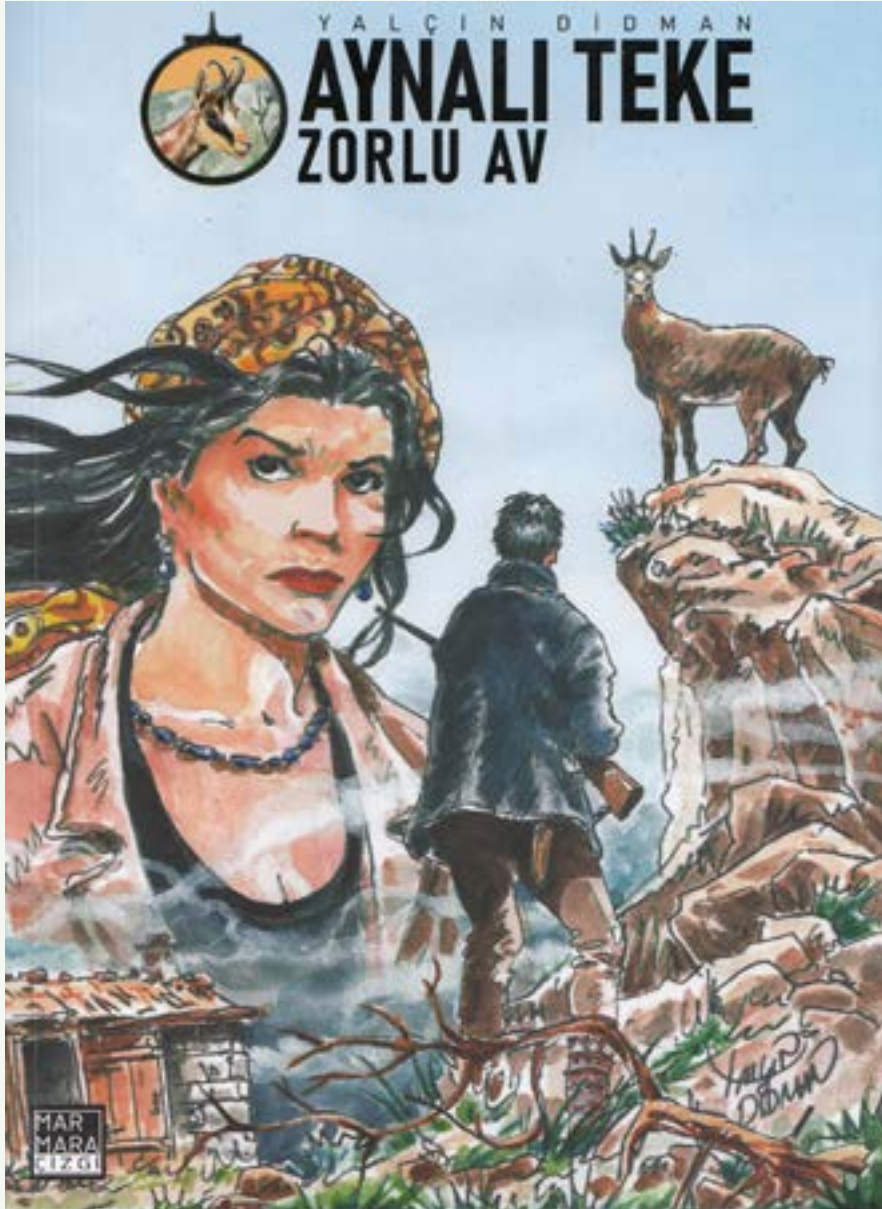
**5. Kitabe: Ortan köprüsü
ayağı sol taraftaki mezar**

Huve'l-Hallaku'l-Bâki
Gülapzade
Ahmed Galip Efendi'nin
Validesi Havva
8 Mayıs 1326/1910

Kitabe fotoğrafları için Veysel Atacan'a teşekkür ederiz.

AYNALI TEKE

Yakın bir zamanda Cemal Gülas ile görüşüp, zamanında gazetelerde bölüm bölüm yayınlanmış olan AYNALI TEKE isimli Çizgi Roman'ı mümkünse Çamlıhemşin Dergisi için yayınlatabilir miyiz önerisinde bulunmuştuk.

Kendisinde de olmadığını söylediğinde çok üzölmüş-tük.

Çünkü Aynalı Teke Samis-tal yaylasından, Horon yeri olan Çardak'tan, o zamanın meşhur tulumcularından, simge olmuş Dumlu Os-man'dan ve yöresel birçok kişilerden ve hatta o zama-nın sıcak türküleri ile bah-seden bir çizgi romandı.

1986 yılında Güneş Ga-zetesinde günlük olarak paylaşılan Aynalı Tek'e'nin ertesi gün çıkacak bölü-münü heyecanla beklerdim çünkü konu nihayetinde tüm bölgeyi ilgilendiren ve adeta panikleten İN ve CİN konularına dayanmaktay-dı. Hatta arkadaşlarımızla bölümü okuduktan sonra çeşitli yorumlar yaptığımı-zı bile çok iyi hatırlıyorum, çünkü çoğunun buna katkı-da bulunacak bir Cin hika-yesi muhakkak vardı.

Kitap haline getirilmiş.

Cin hikayelerinden kalma bir alışkanlık herhalde, kı-zın ilk olarak ayaklarına baktık.

Güzel bir nostalji için oku-manızı şiddetle öneririz ■

YAŞANABİLİR DÜNYA İÇİN
Tatil Tercihiniz
#iklimdostuoteller

Turuncu Bayrak, turizm tesislerinde iklim dostu çözümler üreten kapsamlı bir sistemdir.

TURUNCU BAYRAK®

turuncubayrak.org

YEPAS EKMEK

ZENGİN ÜRÜN ÇEŞİTLERİYLE
TÜM ANKARA'DA HİZMETİNİZDE

TAM BUĞDAY EKMEĞİ
SAĞLIKLI BESLER

0.312 276 30 70 www.yepas.com.tr

Akdenizin Incisinde Büyüleyici Bir Tatil !

*Bu deneyime
hazır mısınız?*

mirageparkresort.com.tr